

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEK DEŽEL - ZDRUŽITE SE!

DANES
PRILOGA:
»POGOVORI 64«

Četrtek, 21. maja 1964
Št. 19, leto XXII

GOVOR SVETOZARA VUKMANOVIČA-TEMPA NA PLENUMU OSS V MARIBORU

SKLEPI PETEGA KONGRESA NAJ POSTANEJO DEJSTVA

Tovariši in tovarišice! Razumljivo je, da ste na vašem plenumu postavili v središče pozornosti vrsto vprašanj v zvezi z izpolnjevanjem sklepov nedavnega kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Zato bi izkoristil to priliko, da se na kratko dotaknem nalog, ki čakajo zdaj vse nas.

Kakor veste, so te naloge številne in zamotane. Toda delovni ljudje naše dežele so enodušno sprejeli sklepe V. kongresa in po pravici pričakujejo, da bodo izpolnjeni. Glavno vprašanje je torej zdaj, kako izpolniti sklepe kongresa, kako ustvariti pogoje, da se politika, razglašena in enodušno sprejeta na kongresu, uveljavlja na vseh stopnjah — od delovne organizacije do republike in federacije. V našem statutu smo rekli, da so sindikalne organizacije v svoji dejavnosti samostojne. Toda to hkrati pomeni, da imajo pred očmi skupno formulirano in sprejeto politiko Zveze sindikatov Jugoslavije, namreč, da to politiko konkretno uporabljajo skladno s specifičnimi pogoji, v katerih delajo. Tu torej ni mesta nobenemu nesporazumu: vse sindikalne organizacije in forumi imajo pred očmi splošna načela enotne politike, sami pa so dolžni sestaviti načrte in programe konkretnih dejavnosti, ki naj zagotovijo dosledno uveljavljanje skupne politike. Imamo torej trdno in zanesljivo platformo, s katere lahko gremo k izpolnjevanju sklepov našega kongresa.

Držeč se navedenih načel in v skladu z obveznostjo, da sestavi plan konkretnih akcij, se je centralni svet Zveze sindikatov takoj lotil ustreznih priprav. Kot prvo bomo čimprej sklicali sejo predsedstva, na kateri bomo obravnavali probleme v zvezi z zagotovitvijo, da bodo sklepi kongresa izpolnjeni. Drugače povedano, dobiti moramo vpogled, kako so se naše organizacije na raznih ravneh lotile izpolnjevanja najvažnejše naloge, t. j. uveljavljanja načel in politike, za katere smo se zavzemali na V. kongresu. Povzemajmo že dosežene rezultate, se bomo zavzeli za čim širšo izmenjavo pridobljenih izkušenj in za medsebojno podpiranje. Glavno pri tem pa je, da vsaka organizacija sprejme načrt konkretnih akcij. V tem smislu je CS ZSJ že začel proučevati vrsto vprašanj, o katerih bo razpravljala na svojih prihodnjih sestankih ali na sejah predsedstva. Naj kratko pojasnim razloge, ki so nas vodili, da se lotimo prav teh vprašanj.

Povsem naravno je, da smo našo pozornost usmerili najprej na probleme investiranja. Eden bistvenih sklepov našega kongresa (to pa je hkrati načelo, na katerem bo stonela bodoča politika vse skupnosti) je namreč sprememba odnosov med investicijami in osebno potrošnjo. Ker smo o pomenu te spremembe dovolj govorili na kongresu, bi se dotaknil samo elementov in pojavov, ki nas silijo, da se tega vprašanja lotimo čim hitreje in učinkoviteje.

Na ravni federacije so že angažirana določena investicijska sredstva predvsem za nadaljnje razvijanje surovinske in energetske baze; to je razumljivo, ker tega nismo smeli zavlačovati, saj gre za investicije, ki dajejo rezultate v ne tako kratkem času. Ostanke pa dejstvo, da naj šele razprava o sedemletnem planu pokaže, s kakšnim obsegom investicij (in s kakšno njihovo strukturo) zagotovimo največji razvoj vse jugoslovanske skupnosti. Pripravi se moramo torej na kvalificirano obravnavanje celotnega kompleksa vprašanj v zvezi z investicijami. Pri tem bomo upoštevali, da morajo biti neposredni proizvajalci nosilci razširjene reprodukcije, t. j. da ne sme priti do prevelike in neposredne centralizacije sredstev v okviru administrativnih organov ali teritorialnih skupnosti. Na drugi strani je treba pokazati in dokazati, da hitrejši gospodarski razvoj zagotovimo ne le z investicijami v nove objekte, marveč predvsem z bolj širšim izkoriščanjem organskih rezerv, skritih v obstoječih zmogljivostih; v nove objekte in zmogljivosti je treba investirati samo, če odstranjujejo ozka grla v proizvodnji oziroma če zagotavljajo čim skladnejši razvoj vsega našega gospodarstva.

Na ravni republike zadevamo na iste ali podobne probleme v pogledu investicij. Tudi tu je treba ugotoviti, koliko sredstev in v katere namene smo že uporabili. To velja tembolj, ker

opazamo določene poskuse, da bi centralizirali sredstva na ravni republike; to se med drugim dogaja tudi tako, da pritiskajo na delovne organizacije (ponekod dajejo tudi politične direktive), naj svoja prosta sredstva vezano nalože v banki. Čeprav takšno nalaganje sredstev samo ni negativno (saj omogoča, da prejema delovna organizacija ugodnejše obresti na sredstva, ki ji v določenem obdobju niso potrebna), vendar moramo reči, da dosedanja praksa ni umestna: delovne organizacije so namreč pod pritiskom od zunaj, in sredstva nalagajo vezano tudi, če to ni v njihovem interesu. Zategadelj nekatere delovne organizacije ne morejo izvršiti rekonstrukcij, ki so bistveno važne za nadaljnjo naraščanje proizvodnje in produktivnosti dela, čeprav imajo sredstva v banki! Zato centralni svet meni, da je treba to vprašanje resno proučiti tembolj, ker tudi na ravni komun opazamo podobne pojave. Zelo pozitivno je, da se ponekod že v večji meri lotevajo zmanjšanja investicij in možnosti, da se njihova struktura spremeni. Ta proces se je razvil zlasti v Sloveniji, kjer so se vsi družbeni faktorji — Zveza komunistov, predstavniška telesa, organi uprave in sindikati — zavzeli za to, da se problem investicij čim podrobneje prouči oziroma da se sprejmejo konkretni sklepi, ki bi omogočili še hitrejši gospodarski in družbeni razvoj.

Naslednje veliko področje nalog zajema sistem delitve in gospodarjenja. Spet ne mislim ponavljati tistega, kar je bilo rečeno na našem kongresu. Vendar pa bi rad poudaril dve stvari: prvič, da smo sklenili, da je treba delovnim organizacijam v procesu globalne delitve pustiti več sredstev. Drugič, da je treba uveljaviti takšne spremembe v sistemu gospodarjenja, ki bi omogočile delovnim organizacijam, da se bodo samostojno razvijale. Te velike naloge so zdaj še bolj aktualne, ker se v njihovo izpolnjevanje vključujejo vsi družbeno-politični faktorji v pripravi na bližnji VIII. kongres ZKJ. Tudi mi se moramo v polni meri vključiti in pomagati, da bomo dosegli splošno soglasje v bistvenih vprašanjih, pa tudi naši konkretne ukrepe, ki bi privedli k nadaljnjemu izena-

(Nadaljevanje na 3. strani)

V OKVIRU

Ce s katerekoli plati pogledamo poroštvene izjave, ki jih dajejo občinske skupščine delovnim organizacijam ob najemanju kreditov, so predpisi o tem zastareli. V bistvu prelagajo moralno in materialno odgovornost z enih ramen na druga. V praksi pa se je odločanje o tem zreduciralo zgolj na formalno potrjevanje, kot da ta odgovornost ne bi morala biti vselej in povsod pričujoča.

Predpisi bank, ki so pri garancijah »linija najmanjšega rizika«, v ničemer niso utemeljeni. Po točni evidenci poslovanja podjetja in njegove kreditne sposobnosti bi lahko banke same odločale o tem, ali bo kredit dobro naložen ali ne, saj imajo tudi strokovni kader za tako poslovanje. Takega kadra pa po večini občine nimajo. In končno, s poroštveno izjavo za kredite občina sicer nosi rizik za izgube, vendar pa glavni del rizika le nosijo delavci sami. Kajti osebni dohodki so odvisni od bolj ali manj rentabilnega poslovanja, občina pa za primer izgub garantira le minimalne osebne dohodke.

Praksa je danes še vedno taka, da občine po predpisih morajo dajati poroštvene izjave za kredite. Pri tem največkrat »zasledujejo svojo politiko«, ne glede na to, kaj o tem mislijo proizvajalci. S to potuho pa na drugi strani večkrat destimulirajo tudi proizvajalce same, ki bi, če bi morali stati povsem na lastnih nogah, stvari bolj temeljito premislili. Tako materialna in moralna odgovornost takega odločanja končno pade na odbornike občinske skupščine.

Garancije

Ti pa največkrat niti ne vedo za daljnosežne posledice takega odločanja. Na zasedanjih so garancije med zadnjimi točkami dnevnih redov kot stvari, ki za odbornike niso »sporne«. Ponavadi je tako, da dobe materiale tik pred sejo, pa četudi gre za milijone. Materiale zberejo občinske uprave, argumentirani so tako »kot se tem zdi najbolj prav« in najbrž je prav malo garancij, ki bi jih občinski odborniki uspeli zavrniti, tudi če bi jih hoteli.

Največkrat so garancije najbolj forsirane in naložbe premalo smotne pri tistih investicijah, ki jih načrtujejo občinski (ali še višji) forumi. Ali je potem čudno, če so investicije, za katere dobe take delovne organizacije kredite z garancijsko izjavo (in pritiskom) občine ali kateregakoli drugega foruma, največkrat manj pretehtane, manj učinkovite in rentabilne od tistih, za katere so delovne organizacije bodisi dale lastna sredstva, bodisi da so se proizvajalci sami odločili za najetje kredita. To je povsem razumljivo, saj nihče ne more tako dobro oceniti konkretnih potreb in možnosti, pa tudi rentabilnosti investiranja ne, kot prav neposredni proizvajalci sami.

Bistvo je torej v vprašanju, kdo naj s polno odgovornostjo prevzema kredite? Če imajo proizvajalci pravico odločati tudi o materialni bazi, potem naj s to pravico prevzamejo še dolžnosti. Sami naj se torej odločajo, kdaj bodo vzeli kredit in kam bodo naložili sredstva. Če bi odpravili zastarele predpise garancij predstavniških forumov, bi v delovnih organizacijah vsekakor pojačali odgovornost do gospodarjenja, občine pa bi izgubile marsikdaj močan adut neupravičenega vmešavanja v poslovanje delovnih organizacij in poseganja v samoupravne pravice delavcev.

S tem, da bi prevzele poroštva za kredite delovne organizacije same, da bi neposredni proizvajalci usklajali potrebe z možnostmi tudi pri investiranju, nikakor ne bi odvzeli občinskim skupščinam dolžnosti, da spremljajo njihovo gospodarjenje, temveč bi le pojačali odgovornost delovnih kolektivov, da bi investirali realno in usklajeno z ekonomskimi možnostmi. To bi tudi pripomoglo ustvariti take odnose, ki bodo omogočili, da bodo neposredni proizvajalci vzeli stvari v roke in začeli sami upravljati z vsemi pravicami in tudi dolžnostmi, brez vplivov, pritiskov in potuhe.

S PLENARNE SEJE OKRAJNEGA SINDIKALNEGA SVETA V MARIBORU

PROBLEME REŠUJMO TAM, KJER NASTAJAJO!

Na zadnji plenarni seji okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru so govorili o delu organizacije po V. kongresu ZSJ. Te seje sta se udeležila tudi predsednik centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović-Tempo in predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Franc Popit.

Pot od sklepov do dejanj nikdar in nikjer ni lahka niti hitra. Tako je tudi z uresničevanjem stališč in sklepov V. kongresa ZSJ. Opazamo, da so dejanja marsikje drugačna, kot pa so bili dogovori, čeprav gre za enotna stališča delavcev, izražena na kongresu. Nekaterim posameznikom je težko, da bi prepoznali odločanje delovnih kolektivov. V tem pa tiči nevarnost zavlačevanja v uresničevanju stališč in sklepov kongresa. Še več: pojavljajo se že tudi poskusi, da bi ta stališča in te sklepe obšli. Na to dejstvo je v svojem krajšem govoru na plenumu okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru opozoril tudi tovariš Tempo. Prav zaradi tega se je strinjal s stališčem tega plenuma, da je treba nemudoma reševati vse probleme, ki se pojavljajo, in sicer tam, kjer nastajajo. Ne čakati, kdaj bodo zgoraj rešili neskladja, ki jih je nakazal kongres.

Reševati probleme tam, kjer nastajajo, pomeni delovati skozi sistem upravljanja delavcev, tako da bodo postale delavne organizacije v odločitvah samostojne, odvisne od lastnega gospodarjenja, ne pa od distribuiranja ustvarjenih sredstev. S tem, da je treba tako ravnati,

se načeloma strinjamo vsi. Zal so med nami še vedno ljudje, ki ravnajo tako kot tisti profesor zgodovine, ki v šoli poučuje dosledno materialistično, ob nedeljah in drugih cerkvenih praznikih pa niti enkrat ne izostane od mase.

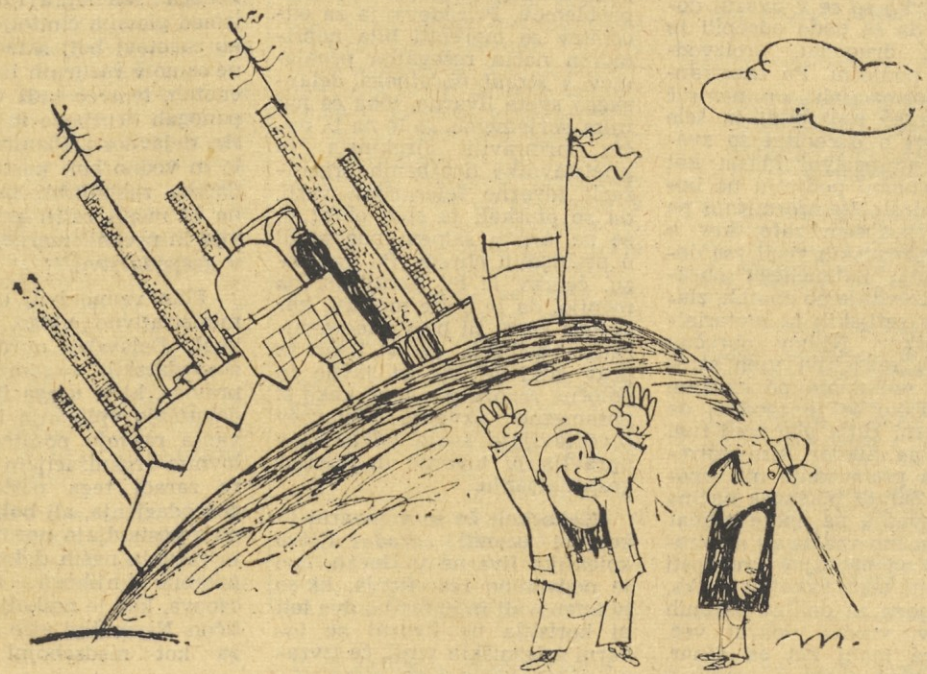
Kako sicer sodimo o političnih direktivah podjetjem, naj »vročajo« sredstva v bankah? Take direktive so ponekod dobile gospodarske organizacije takoj po kongresu. To pa pomeni, da si predstavniki teritorialne skupnosti, kjer se za zbiranje sredstev podjetij potegujejo, želijo še nadalje zagotoviti možnost razpolaganja s temi sredstvi. Morda bi lahko rekli tudi to, da nasprotujejo stališčem kongresa ZSJ in želijo na ta način dokazati, da je še vedno dovolj sredstev za investicije in da zaradi tega upravičeno vztrajajo pri uresničevanju svojih investicijskih načrtov? Ker pa so ta sredstva, ki naj bi jih zbrale banke na osnovi političnih sugestij teritorialnih skupnosti, last podjetij, je očitno, da gre to v škodo standarda delovnih ljudi.

Povsem drugače bi bilo, če bi šlo za prosta sredstva delovnih organizacij in če bi se delovne organizacije svobodno odločale za vlaganje v banko. Tako pa bi brez dvoma tudi delale, če bi se jim ta sredstva povečevala za obresti in če bi imele zagotovilo,

da bodo banke ravnale s temi sredstvi gospodarsko. Toda če bi banke hotele ravnati tako, bi morale biti organizirane gospodarsko, ne pa teritorialno, tako torej, da bi se lahko ravnale po potrebah ekonomike in ne po potrebah teritorialnih skupnosti in njihovih često negospodarskih vplivih.

Toda tudi v delovnih organizacijah opazamo neskladnost dejanj s stališči kongresa, čeprav je očitno, da gre za uveljavitev samostojnosti delovnih organizacij v gospodarjenju. V marsikaterem primeru namreč podjetja še vedno močno težijo za investicijami. So podjetja, ki imajo človeka, ki je zaposlen samo z iskanjem investicijskih sredstev. V takih podjetjih menijo, da s tem, če uspejo v sedanjem položaju dobiti sredstva za investicije, dokazujejo svojo visoko sposobnost in podjetnost. Nemara je to posledica izkušenj z integracijo, ki se je v marsikaterem primeru spremenila v nekoristno zaradi netočnih ali celo napačnih predvidevanj. Na to misel navajajo tudi parole, da bo tisti, ki se bo najprej odrek investicijam, »potegnil kratko«. Seveda pa zagovorniki takšnih stališč ne vidijo dejstva, da v sedanjem primeru ne gre zgolj za kampanjo zmanjševanja investicij, temveč za kompleksno reševanje gospodarjenja, ki se želi v največji možni meri orestri birokracije in centralizma, tistega torej, kar je velikokrat botrovalo integracijam. Saj vendar vemo, da so integracije, kolikor jih je bilo ekonomskih, uspele.

Na plenumu je bil prikazan primer neke občine tega okraja. (Nadaljevanje na 3. strani)

— Tako: najtežje je za nami — odslej bomo še lahko živeli od dodatnih kreditov...

Karikatura: MILAN MAVER

Predsednik ideološke komisije CK ZKS Stane Kavcic je preteklo soboto odprl v prostorih Muzeja NOB v Ljubljani razstavo pred-revolucionarnega in partizanskega tiska

Foto: M. Sparovec

ZAPISKA O INTEGRACIJI

UPRAVLJANJE NI DELJIVO!

V občini Murska Sobota so se odločili za združitev štirih kmetijskih združenj h kmetijski industrijskemu kombinatu »Pomurka«. Združitev je ekonomsko brez dvoma utemeljena, čeprav pred to »dodatno« integracijo, ki je sledila integraciji kmetijskih gospodarstev in predelovalne industrije, niso imeli podrobnih študij gospodarskih učinkov.

Povsem drugače pa je z upravljanjem. Kombinatom namreč z združitvijo prevzema obsežno področje proizvodnega sodelovanja z dosedanjimi združenji-zasebnimi kmetovalci. Kooperacijo naj bi v bodoče prevzel posebej za to nanovo ustanovljeni obrat z nazivom »kmetijska zadruga«. Ta obrat naj bi imel svoj organ upravljanja, v katerem bi sodelovalo nekaj kooperantov — dosedanjih združenikov. Ta delavski svet pa bi imel nekaj svojih članov v centralnem delavskem svetu. V osrednjem delavskem svetu naj bi bilo tudi nekaj kooperantov — dva ali trije — ki pa bi imeli samo posvetovalno vlogo.

Iz političnih razlogov bi bilo to nemara prav, kajti v praksi se tudi dosedanja združnja sveto niso pri združenih kdo ve kako uveljavili. Toda ne glede na takšno ali drugačno prakso je pomembno to, da je področje proizvodnega sodelovanja štirih bivših združenj veliko in da gre za veliko število kmetovalcev, ki proizvodno že sodelujejo oziroma naj bi sodelovali s kombinatom. Ti kmetovalci bodo morali že letos ali čez leta prodajati zemljo kombinatu, vsaj predvidevamo lahko, da bo takšnih precej, in se odločili za delovni odnos s kombinatom. Mar ne bi kazalo že zdaj misliti na to in opredeliti kooperantom vplivnejše mesto v upravljanju? Saj vendar gre za proizvodno sodelovanje, torej za skupno gospodarjenje, pri čemer velja načelo — vsakomur toliko, kolikor vložil v to skupno proizvodnjo!

Vključevanje v upravljanje vseh v proizvodnji oziroma sodelovanju sodelujočih se mi zdi pomembno že zaradi tega,

ker se lahko zgodi, da bo prišlo do zanemarjanja obsežnosti, ki jih je kombinat sprejel ob združitvi. Pa ne gre samo za nov obrat. Tudi za dosedanje obrate. Z integracijo je bila dosežena precejšnja centralizacija upravljanja. Stroški za centralizirane službe so bili in so seveda še vedno veliki, kar je tudi razumljivo. Ti izdatki pa so se zdeli enotam preveliki. Službe so se namreč izkazale v razmerju s stroški zanje, premalo učinkovite. Vzrok temu je nemara kratak čas obstoja kombinata — dve leti. Toda ocena tistih, ki so anonimno ali kakor že izražali take pripombe, se mi zdi enostranska: češ da gre za elemente, ki nasprotujejo ideji koncentracije proizvodnje. Dejstvo pa je, da kombinat še vedno nima perspektivnega programa. Mar naj delavci res verjamejo samo besedam? In — mar naj delavci res upravljujejo samo s tistimi, kar sodi v njihovo enoto? Kot je to primer z novim obratom »Kmetijska zadruga«, ki je še posebno značilen.

V razpravi o tem obratu je namreč rekel direktor kombinata »Pomurka« naslednje:

»Če prav razumem delavsko upravljanje, potem menim, da naj delavci posameznih obratov upravljujejo z gospodarjenjem v svojih obratih. Upravljalce naj sodeluje tam, kjer ustvarja...«

Mar naj to pomeni, da se naj delavci posameznih obratov, ki so cele industrije (Tovarna mlečnega prahu, tovarna mesnih izdelkov itd.) zanimajo samo za gospodarjenje v svojih obratih, prav tako pa kmetijski obrat, ki zajema področje vsega ravninskega Prekmurja na relaciji 70 kilometrov? Po tem takem bi bil nov obrat »Kmetijska zadruga« še posebno odmaknjen, ker bi kooperanti sodelovali le delno: v obratu že, toda v osrednjem delavskem svetu ne. Razmere v kombinatu pa terjajo močno, maksimalno sodelovanje med obrati. Predelovalna industrija je v celoti odvisna od kmetijskega obrata in kooperacijskega obrata, kjer drugod skorajda nima možnosti nabave surovin. Kmetijska proizvodnja pa je v veliki meri odvisna od uspehov gospodarjenja v predelovalnih obratih. Saj vendar ti »ovrednotijo« (ali pa ne) lastno proizvodnjo, ki je v tem primeru, industrijsko vzeto — polizdelek.

Menim, da ima proizvajalec pravico in dolžnost kot upravljalce sodelovati v gospodarjenju vse delovne organizacije na ta način, da je s čim boljšim skupnim gospodarjenjem stimuliran za čim večje prizadevanje v gospodarjenju lastnega obrata.

Menim torej, da je potrebno ob vsaki integraciji sistem upravljanja obravnnavati najmanj tako pozorno kot vzroke združevanja in ne obrobno in negotovo kot je bil to primer pri združevanju kmetijskih združenj v kombinatu v občini Murska Sobota. Upravljanje v takšni koncentraciji kot je kombinat »Pomurka« prav gotovo ne more biti samo izvršilna dolžnost obratov, ki naj gospodarijo samo v mejah svojega lastnega obsega. Upravljanje delovne organizacije je vendar nedeljivo za vso organizacijo. Mar ne? Če v integriranem podjetju ni tako, potem to praktično sploh ni integracija.

Pod plaščem polovičnih resnic

Prekinitev dela je v največ primerih neposredni povod delitev osebnih dohodkov. V bistvu so prekinitev dela le skrajna oblika, ki se je delavci poslužijo, kadar mislijo, da so njihove pravice kratkene. Da pa so njihove pravice kratkene, se jim zazdi največkrat šele, ko dobe svoj dohodek, manjši, kot so ga pričakovali. Dohodek je tisto, kar jih najbolj živo prizade. Zato tudi protestirajo. Ponavadi pride mednje direktor, pride predsednik delavskega sveta, zgage se sindikalna organizacija. Ob konfliktu se zbude vsi, ki bi tudi sicer morali kontaktirati z delavci, jih obveščati, z njimi razpravljati in jim dati možnost sodelovanja pri gospodarjenju, kar je njihova ustavna pravica. Razgovor, obljuba, da se bodo stvari uredile, je dovolj, da delo zopet steče. Vendar to še nikakor ni jamstvo, da bo poslej vse v redu. Na nekaj zbranih konkretnih primerov opiramo naša naslednja razmišljanja.

— Za nizke osebne dohodke so krivi neurejeni instrumenti delitve med družbo in podjetjem — tako po večini razlagajo delavcem, če negodujejo zaradi dohodkov. Čeprav sicer obstajajo tudi objektivni vzroki, da zaradi delitve sredstev med delovno organizacijo in družbo ni mogoče izplačevati osebnih dohodkov skladno z rastjo produktivnosti, pa se mi zdi, da te objektivne vzroke v praksi največkrat posplošujemo.

Da je temu res tako, naj zapišemo primer precej velikega podjetja. Med delavce, ki so prekinili delo zaradi nizkih osebnih dohodkov, je prišel direktor, jim razložil težaven ekonomski položaj podjetja zaradi neurejenih instrumentov delitve sredstev med družbo in podjetjem ter obljubil, da bodo »podvzeli vsi ukrepi za zboljšanje osebnih dohodkov«. Res ima podjetje težave zaradi določenih cen, visokega prometnega davka, močno izkoriščenih strojev, nestabilnega tržišča z osnovno surovino itd., vendar je to le ena plat medalje.

Komisija, ki jo je sestavila občinska skupščina, da bi raziskala vzroke slabega razpoloženja delavcev, je odkrila še drugo plat medalje. Podjetje stoji na ekonomsko zelo šibkih nogah. Vzroki za slab ekonomski položaj so v slabi organizaciji dela in v le polovični izkoriščenosti kapacitet. Čeprav je podjetje naročilo strokovnemu inštitutu, da je izdelal študijo o smotnejši organizaciji dela, je elaborat zaklenjen v predalu, v podjetju pa delajo po starem. Nabavna služba je več ali manj improvizirana. Pomanjkanje koordinacije med njo, komercialno in proizvodnjo pa ustvarja velike zaloge surovin. Surovine so med drugim nabavljali tudi brez pismenih pogodb, ker pa teh niso imeli, tudi niso uspevali v odškodninskih zahtevkih, če so bile surovine slabe kvalitete ali pa nepravčasno dostavljene. Tako so stroški penalog padli na breme podjetja. Tržišče je bilo za podjetje kaj malo interesantno. Namesto da bi začeli delati konjunkturalne in rentabilne artikole, so forsirali proizvod, ki je na meji rentabilnosti.

Slabemu gospodarjenju se je pridružil še slabo izdelan sistem notranje delitve in tako so osebni dohodki delavcev celo do 30 % nižji kot v bližnjih kolektivih. Delavci o dogajanjih v podjetju niso bili obveščeni, nihče jih ni vprašal, kaj in kako mislijo. Samoupravni organi so o problemih podjetja razpravljali dokaj formalno. Družbeno-politične organizacije pa so stale ob strani, ker so čutile, da tudi samoupravni organi nimajo »nobene besede«. Tako so se razmere »zavozlale« do kraja in delavci niso našli drugega izhoda, kot da so prekinili delo. Prekinili delo pač zato, ker so vse te razmere čutili neposredno na svojem osebnem dohodku.

Šele takrat so se zganile subjektivne sile in s pomočjo »zunanjih« posegle vmes, čeprav so prav te zadnje s svojo prejšnjo (čeprav morda le navidezno) oporo posameznikom v podjetju jemale delavcem pogum, da bi stvari že prej začeli sami urejati.

Takih primerov bi lahko našli še vrsto. Opravičevati nizke osebne dohodke zgolj z neurejenimi instrumenti delitve med družbo in podjetjem, ne pa ob tem iskati tudi vzrokov, ki so največkrat v samih delovnih organizacijah, se pravi prevreči odgovornost s sebe na družbo, na gospodarski sistem, zavajati delavce in prikrivati lastne napake. Kot da bi bili urejeni in popravljivi instrumenti tista čarobna palica, ki bo naenkrat spremenila nerentabilno in slabo organizirano podjetje v vzorno in bogato. Kot da se bodo odnosi v podjetju poslej sami uredili, da bo delitev pravična in samoupravljanje idealno.

Prav gotovo bo instrumente delitve treba popraviti v prid podjetjem. Vendar pa samo v tem ne moremo iskati rešitve za dober sistem nagrajevanja za dobro gospodarjenje. Rešitve je treba najti v delovnih organizacijah samih, kajti tudi vzroki za negodovanja se porajajo največkrat v delovnih organizacijah. In končno: rešitve so v nenehnem poglobljanju samoupravljanja, v odstranjevanju vzrokov, ki konflikte povzročajo.

N. L.

ŠELE PO DVEH LETIH

Šele zdaj, ko bodo stare pogodbe obveznosti potekle, bodo v livarni Hoče sprejeli program proizvodnje, ki ustreza podjetju, h kateremu so se priključili pred dvema letoma in pol. Takrat je bila livarna »integrirana« s tovarno železniških vozil »Boris Kidrič«. Občina je namreč ugotovila, da je gospodarjenje v livarni perspektivno, delavski svet livarne pa je ob tem sodil, da je vsemu kriv direktor in še kak vodilni uslužbenec. Tovarna železniških vozil pa je sprejela livarno, ne da bi ji bilo to podjetje karkoli interesantno, saj je bila v skrbeh, kako bi zaposlila vse svoje zmogljivosti, ker tedaj ni bilo dovolj remonta za železnico. Zanašala se je na velik načrt okraja, ki si je zamislil koncentracijo vseh livarn mariborskega bazena v Hočah. Ker pa iz tega načrta vse doslej ni bilo nič, je livarna še kar naprej proizvajala kmetijske proizvode, medtem ko je tovarna železniških vozil urejala proizvodnjo železniških in cestnih vozil in plačevala obveznosti, ki jih livarna ni zmogla poravnati s svojim dohodkom.

To je trajalo vse do letos. Tako dolgo, dokler niso v tovarni železniških vozil spregovorili o temeljiti reorganizaciji podjetja, ki bi zajela tudi livarno. Tedaj so se v livarni dogovorili, da se bodo odcepili in pridružili drugemu, proizvodnejšemu podjetju. Po enostranskih informacijah so namreč sodili, da so rentabilni in šele v razpravi o odcepitvi so zvedeli, da so pasivni in da kot taki nobenemu podjetju ne bodo dobrodošli. Neinformirani pa so bili predvsem zato, ker v tovarni železniških vozil vse doslej nimajo natančnega obračuna proizvodnje po enotah, zlasti pa ne režijskih in materialnih stroškov. Njihov obračun bazira na razdelitvi vseh stroškov na vse enote po enakem ključu. Tako se je zgodilo, da so v livarni Hoče plačevali tudi plin, ki ga nikdar niso potrebovali za proizvodnjo niti uporabljali. Zaradi takšnega načina obračunavanja pa enote nikdar niso natančno vedele ali so stroški večji od prodajne vrednosti ali ne, niti tega, zakaj je točka, ki je osnova za delitev osebnih dohodkov, vredna enkrat več, drugič pa manj kot en dinar.

To so zadeve, ki jih je centralni delavski svet vedel in tudi nameraval spremeniti, toda na ta način, da bi iz trinajstih ekonomskih enot naredil samo tri enote. S tem pa bi tudi obratni delavski svet livarne, kot tudi drugih enot, prenehal obstojati. V livarni s tem tudi niso soglašali in so menili, da si bodo z odcepitvijo ohranili delavski svet v obratu. Zadeva je res problematična, kajti po novem bi bile enote: remont železniških vozil, proizvodnja novih železniških in cestnih vozil in strokovne in ostale službe podjetja. Na ta način pa bi znova ostalo ugotavljanje stroškov centralizirano v — dveh tovarnah. Tovarna železniških vozil namreč zaposluje blizu 3500. delavcev. Kako pa je mogoče s pridom upravljati enoto z nad 1500 delavci, ne da bi ugotavljanje stroškov še podrobneje razdelili na neodvisna stroškovna mesta, pa je resno, pozornosti vredno vprašanje.

Namesto, da bi torej osrednji delavski svet razpravljal o tem, je menil, da ima v tistih, ki so o zadevi spregovorili, za nasprotnike in jih suspendiral, se pravi — kaznoval. Sklep so sicer preklicali, ko so slišali pomisleke in negodovanje občinskega vodstva, vendar s tem pokazali svoj dejanski odnos do problemov. Prizadevanja za odcepitev so morebiti bila neprimerni način reševanja problemov s strani obratnega delavskega sveta livarne, toda če naj njim verjamemo, so le na ta način pripravili direktorja in predstavnike družbenih organizacij tovarne železniških vozil, da so obiskali ta svoj obrat in se na mestu samem pogovorili o problemih obrata. Po suspenzu, čeprav je bil preklčan, pa menijo, da je boljše molčati, kar seveda zopet ni prav. Reorganizacija podjetja je v teku in prav zdaj je čas za javne in odločne razprave o tem, kako si posamezne skupine delavcev predstavljajo svojo udeležbo v upravljanju tovarne in njenem gospodarjenju.

Kakorkoli že so v tovarni in komunji ocenili nezadovoljstvo kolektiva livarne v Hočah, eno je nedvomno res: fuzija, ki so jo imenovali integracija, dve leti ni koristila ne livarni ne tovarni železniških vozil, če izvza-

memo sanacijo okrog 70 milijonov dinarjev, kar pa je v tovarni povzročilo negodovanje nasproti temu njenemu obratu. Šele zdaj, ko v tovarni železniških vagonov uresničujejo program proizvodnje novih vozil in zato potrebujejo tudi več livarskih kapacitet, imajo gospodarski interes v izkoriščanju teh kapacitet. Šele zdaj postane ta kolektiv del kolektiva v Mariboru, njegovo delo pa dobiva industrijski smisel in perspektivo. Zato je tovarna železniških vozil sklenila v ta obrat prvič po dveh letih investirati sredstva, ki so nujno potrebna za urejanje osnovnih pogojev dela v njem.

Toda — to se dogaja šele po dveh letih povsem neperspektivne »integracije«. Ali je bil proces integracije od zamisli do dejanja še kje tako dolg? Prav gotovo še marsikje.

VIKTOR ŠIREC

IVA PODPESKAR

Planiranje v novih razmerah

Planiranje je v sistemu družbenega samoupravljanja eden izmed glavnih činiteljev, ki lahko zagotovi bolj skladen razvoj ne samo v različnih teritorialnih enotah, temveč tudi v različnih panogah družbene in gospodarske dejavnosti. Planiranje je bilo in vedno bolj postaja gospodarska zakonitost, brez katere ne bi mogli rešiti pojavov stihije in neenakomernega razvoja v gospodarstvu.

Plan vedno bolj opušča administrativno vlogo, ki jo je imel. Delavsko upravljanje v gospodarskih organizacijah in pravice, ki iz njega izhajajo ne dopuščajo vplivanja in narekovanja razvoja posameznim delovnim organizacijam. Plan mora zaradi tega postati orodje gospodarjenja, ali boljše rečeno, plen postavljajo normativni rasti in razvoja naših delovnih ljudi, posebno njihova materialna osnova, kar je najbolj demokratično. Normativi niso nič drugega kot medsebojni dogovori

vseh in posameznih delovnih organizacij, kako se naj razvijajo in kako naj poslujejo, da dosežejo dogovorjene rezultate. Samo na ta način bi lahko odpravili vpliv administracije in povečali vlogo delavskega upravljanja v delovnih organizacijah. Tako bi spremenili bistvo planov posameznih družbeno političnih skupnosti. Pri tem bi morali upoštevati tudi planira-

takšnih nepravilnosti? Kaj nismo že prej govorili, da morajo biti investicije utemeljene in rentabilne? Sprašujemo banke, naj odgovorijo, kakšna merila so imele pri ugotavljanju rentabilnosti investicij, če so jih sploh imele? Kako lahko banka, ali kdo drug, vzame zunanjetrgovinsko zamenjavo za solidno osnovo investiranja. Kdo lahko zagotovi, da bo gospodarska or-

na gospodarska organizacija, ki ima enak sistem delitve, z enakimi stopnjami, kot jih je imela leta 1960, ko je na primer dobila kredit, ker je imela visoke sklade, ki pa so se v naslednjih letih tako zmanjšali, da zdaj komaj uspeva odplačevati anuitete, čeprav ne izpolnjuje pogojev za preprosto reprodukcijo osnovnih sredstev. Kako sploh lahko delamo primerjavo med dvema kmetijskima podjetjema, od katerih eno proizvaja s plafoniranimi cenami in z nizko akumulacijo, kar je popolnoma jasno, drugo pa s prostimi cenami in visoko stopnjo akumulacije? Kako v takšnih primerih sploh lahko govorimo o primerjavi?

Kako lahko v mednarodni blagovni izmenjavi izračunamo devizni učinek, če opremo uvažamo po 750 dinarjev za dolar — kdo ve, kako bo to vprašanje rešeno v prihodnjih desetih letih, ko se bodo stroji uporabljali — blago pa izvažamo po 1200 dinarjev za dolar,

Iz diskusije na V. kongresu ZSJ

nje, ki ga zagovarjajo zahodnoevropski ekonomski teoretiki. Družbeni bilansi, ki bi jih na ta način dobili, bi bili stvarno jamstvo za skladni razvoj gospodarstva in materialne osnove družbene skupnosti.

Posvetimo tudi nekaj besed investicijam. Zadnji čas veliko govorimo o pravilnem in nepravilnem investiranju. Sprašujemo se, kako je lahko prišlo do

organizacija res razpolagala s takšnimi skladi, kot jih je prikazala v vlogi za odobritev kredita?

Pri vseh teh vprašanjih namletimo pogosto na težave, ki jih povzročajo ostanki administrativnega gospodarjenja, hitrih sprememb predpisov glede delitve družbenih sredstev in mednarodne blagovne izmenjave. Ne vem, če je sploh še kakš-

»Pogrešamo delitev dohodka po delu«

S seje predsedstva RO sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije

Predsedstvo Republiškega odbora Sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije je na svoji drugi redni seji razpravljalo o gospodarjenju delovnih organizacij teh strok. Člani predsedstva so se zedinili, da je osnovni problem gospodarjenja v kmetijstvu in ostalih dejavnostih, ki jih zajema ta sindikat, zanemarjena delitev dohodka po delu. Izhajali pa so iz ugotovitve, da je delitev po delu nazadovala predvsem zaradi organizacijskih sprememb, ki so posledica združevanja kmetijskih in predelovalnih podjetij. Ti integracijski procesi so namreč povzročili centralizacijo upravljanja in njegovo zoževanje na odločanje strokovnjakov oziroma centraliziranih uprav. To pomeni, da so ekonomske enote, kolikor so bile že organizirane in kolikor so že uveljavljale delitev po delu, izgubile te svoje pristojnosti in da se je nagrajevanje znova spremenilo v plačevanje delavcev po času.

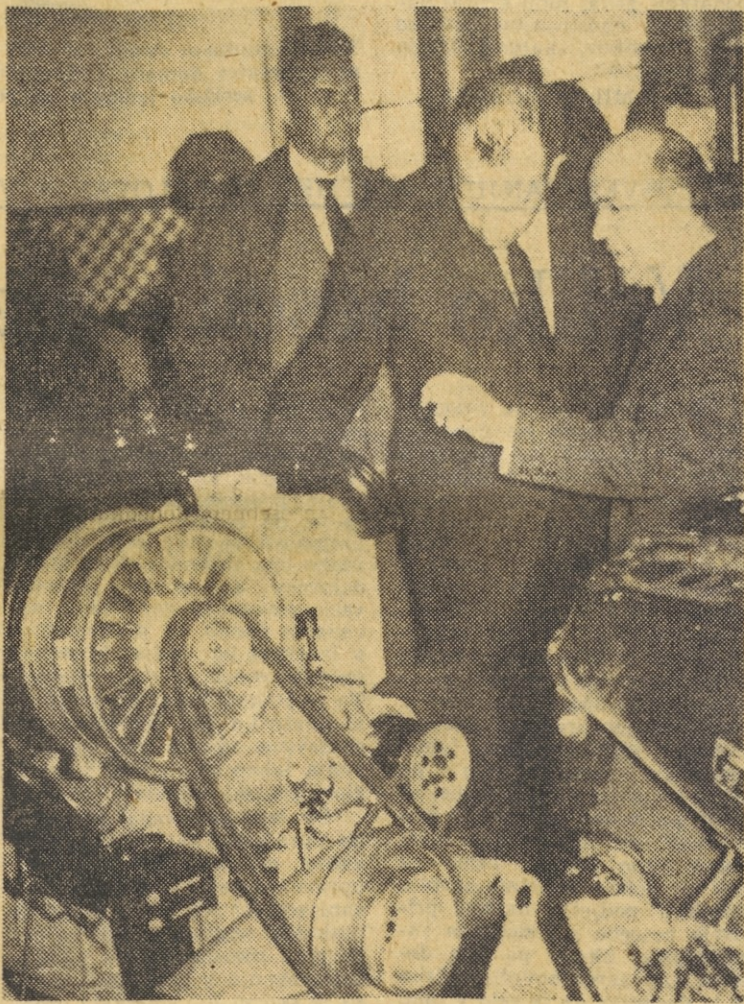
V koprskem okraju so ta problem že temeljiteje proučevali in ugotovili, da so posamezni kmetijski obrati dosegali znatne uspehe v gospodarjenju, ko so uvažali delitev po delu. Ko pa je v istem obratu to prizadevanje ukinjeno, je znova nastala znatna izguba. Tako pa je zaradi tega, kar so zlasti v kmetijstvu, tudi v tistih velikih gospodarskih organizacijah, ki združujejo tudi predelovalno industrijo, stroški povsem zanemarjeni. Stroškov proizvodnje nikjer ne analizirajo, zato sploh ni znana razlika v stroških pri posameznih kategorijah proizvodov. Ker torej ugotavljajo stroške zgolj v obsegu vse gospodarske organizacije, se je lahko zgodilo, da je nekje izkazal tudi lesni obrat, — izgubo. Ker pa vemo, da so lesni obrati povsod zelo rentabilni, je taka izguba zgolj računovodska.

Sodba, da knjigovodstva po svoji organizaciji ne ustrezajo potrebam gospodarskih organizacij, ne velja samo za te stroške, najbrž je ta pomanjkljivost tukaj najbolj očitna in škodljiva. Svar seveda ne bi bila rešena samo z obsodbo knjigovodstva, »ki naj ga služba družbene knjigovodstva prevzame v svoj okvir, kaj zanjo dela«, kot se je izrazil nekdo izmed članov, čeprav je res, da knjigovodstva delajo predvsem za družbeno kontrolo in se otepaajo nalog, ki jim jih narekuje gospodarjenje v podjetjih. Dejstvo je namreč, da organi upravljanja zlasti v kmetijstvu prav malo vedo o gospodarjenju, toda ne samo zaradi posplošenih, zapoznelih in skopih informacij, temveč zaradi tega, ker se o gospodarjenju prečesto pogovarjajo izven podjetij, na nivojih občin in predstavnikov oziroma direktorjev podjetij. Takšno reševanje problemov gospodarjenja je čisto povsem nepoučeno in zato tudi samo na videz »politično«, ker je dejansko zelo praktičistično in površno. To je očitno iz primera v Novem mestu, kjer je nekdo iz občine naročil študijo kmetijske perspektive in organizacije kmetijske proizvodnje pri tamkajšnjem zavodu za

produktivnost, ki niti ni strokovno usposobljen za tako proučevanje, potem pa, ko so se gospodarske organizacije odločile za študijo kmetijskega inštituta, je pozabil odpovedati naročilo. Nepotrební stroški so bili okrog pol milijona dinarjev, ki bi jih s pridom uporabili za reprodukcijo — nabavo, na primer telet.

Takšno neštudijozno obravnavanje gospodarjenja je najbolj očitno v dejstvu, da so zmogljivosti neizkoriščene. Znano je, da je klavnic oziroma tovarnih mesnih izdelkov na primer — preveč. Tovarna mesnih izdelkov v Murski Soboti niti ene same izmene ne zaposluje v celoti, v Mariboru gradijo nove kapacitete kljub temu, da je znano, da tamkajšnja tovarna mesnih izdelkov še vedno nima izkoriščenih polovico zmogljivosti. Ob tem pa je dejstvo, da stojišča v zadržanih kot v hlevih agrokombinatu niso izpolnjena. Zaradi tega predelovalna industrija nujno ostaja brez prepotrebnih surovin, potem pa ji visoke anuitete ponekod jemljejo vsa sredstva, ki ji ostanejo po delitvi dohodka, osebni dohodki so zelo nizki...

Ko o tem razmišljajo v občinah in gospodarskih organizacijah, se ne usmerijo v uveljavljanje stimulativnega nagrajevanja po delu, ki bi povečalo interes proizvajalcev za gospodarjenje in predvsem angažiralo v prizadevanje za večje uspehe gospodarjenja celotne kolektive.

Svetozar Vukmanović-Tempo si je pretekli četrtek ogledal Tovar no avtomobilov Maribor in se nato pogovarjal z delavci o samoupravljanju in delitvi dohodka po delu

temveč težijo k razširjanju agrokombinatu na eni strani in zapiranju tržišča na drugi strani. Večanje prostora zemljišč je sicer neizbežna nujnost, toda nove površine ne koristijo, če niso posledica krepitve organizacije podjetij. Dogajalo se je namreč, na primer v soboškem agrokombinatu, da so posamezni obrati »gospodarili« neodvisno od interesov kombinata. Kmetijski kombinat je na primer raje prodajal konkurentu kot lastni tovarni mesnih izdelkov, s tem pa višal prodajne cene na vsem področju. Tako pa se dogaja tudi drugod. Proizvajalci krme so na primer bolj zainteresirani za veliko proizvodnjo kot za kakovost krme. Ne zanima jih, kako se odrazi njihova proizvodnja v naslednji fazi proizvodnje — v živinoreji, prav tako, kot smo že ugotovili: živinorejce ne zanima, kako se njihova proizvodnja odrazi v naslednji vrednosti — predelavi.

Na osnovi tega lahko trdimo, da skoraj povsod primanjkuje smisla za gospodarjenje v kompleksu od osnovne proizvodnje do finalnega izdelka. Tako pa je zato, ker ni delitve dohodka po delu med enotami in proizvajalci. Razumljivo pa je, da v tako povezani proizvodnji ni lahko utemeljiti primernega sistema delitve dohodka po delu. To zahteva temeljitih študij, katerih se šele lotevajo na različnih nivojih. Jasno je namreč, da je mogoče odločnejše uveljaviti delitev po delu tam, kjer

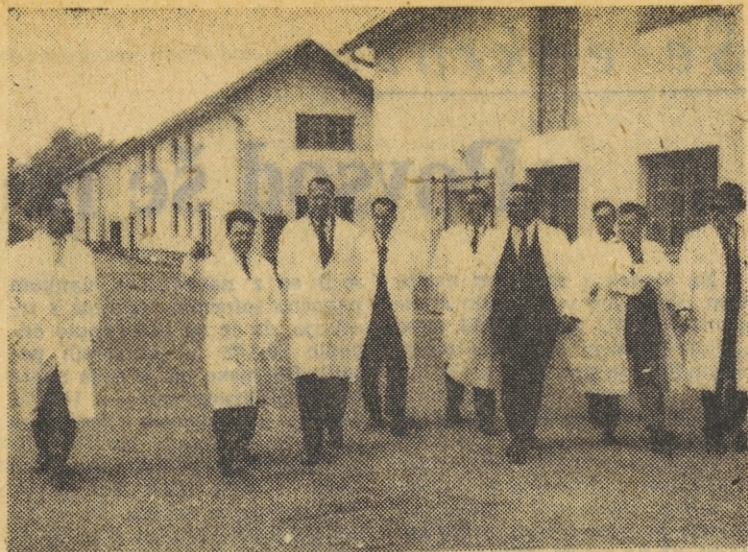
je proizvodnja bolj specializirana. Razmere pa so ponekod še take, da je industrijska proizvodnja v kmetijstvu še možna. Ne pa seveda tedaj, če se obrati oziroma posamezna podjetja tudi po združitvi ohranjajo prav takšna, kakršna so bila doslej, kar je pri nas še vedno v navadi.

Temeljnih organizacijskih sprememb na osnovi moderne tehnologije pa ne more biti, če strokovnjaki, organizatorji proizvodnje, niso stimulirani po delu. Kmetijski strokovnjaki so namreč še povsod plačani po času, pa naj gre za delovodje ali agronome. Nesmiselno je torej, če so delavci plačani po enoti proizvoda (kjer so), organizatorji proizvodnje pa niti to ne. Strokovnjaki kažejo protest temu na ta način, da odhajajo iz kmetijstva. Na splošno pa se neurejenost nagrajevanja po delu kaže v nezanimanju šolske mladine za zaposlitev v kmetijstvu. V Ormožu se je na primer odločil od 219 šolarjev, ki so končali osemletko, samo eden za kmetijski poklic, pa še ta za — veterinarja.

Problemi kmetijstva torej niso toliko »političnega značaja«, kot radi na raznih občinskih in drugih forumih govorimo, kolikor izrazito ekonomske narave. »Politično barvo« so dobili ti problemi zato, ker so bili vse doslej preveč posploševani. O kmetijstvu še zdaj govorijo po občinah tako počez, da bi to »lahko veljalo prav tako za Črno goro kot za nas«, kot se je izrazil neki član predsedstva. Uspeh gospodarjenja pa je odvisen od konkretnega odgovora, kaj bomo in kje proizvajali za koliko kapacitet in obratno: koliko kapacitet ustrezajo možnostim dosežene in realno (tudi samo konkretno) predvidene proizvodnje, ki naj bo maksimalno in ne minimalno organizirana. Mislimo predvsem na organizacijo podjetij oziroma kombinatov. Tudi politično namreč ni smotno, če kombinati izpodrivajo združeno organizacijo proizvodnje tudi tam, kjer takega kmetijskega področja ne bodo mogli urejevati. Prav tako ni smotno prenašanje vseh problemov kmetijstva na živinorejo, kot delajo marsikje s tem, da zanemarjajo osnovno proizvodno sodelovanje, načrtno forsiran odkup zemlje itd. Na ta način so že nastali in nastajajo spori med združenimi in kmetijskimi gospodarstvi: netoleranten vzajemni odnos pa se utegne sprevreči v kratenje pravic kmetijskih proizvajalcev v upravljanju.

Mar vse to ne govori o velikih, naravnost ogromnih notranjih rezervah, ki se ne dajo drugače rešiti kot študijsko. Pa ne z neko eksperimentalno študijo donosov, prirasta itd., ki ne upošteva stroškov in prakse proizvodnje niti organizacije dela. Delitve osebnih dohodkov po delu itd. Študijsko v smislu dejanskih razmer v vsaki gospodarski organizaciji posebej, vsakega konkretnega primera posebej: od problema ekonomskih enot do vloge kmetijskega proizvajalca v kmetijstvu.

VIKTOR SIREC

Pretekli petek je predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović obiskal nekatere obrate »Agrokombinata« Ljubljana. Se posebej se je zanimal za razne oblike samoupravljanja in gospodarjenja v »Agrokombinatu«

SKLEPI PETEGA KONGRESA NAJ POSTANEJO DEJSTVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

čevanju pogojev gospodarjenja med panogami, k bolj nemotenemu obtoku družbenega kapitala, k temu, da bodo gospodarskim organizacijam ostala večja sredstva za razširjeno reprodukcijo. Prav tako je treba zagotoviti vpliv neposrednih proizvajalcev na poslovanje bank, in sicer tako, da bi se sami proizvajalci združevali oziroma nalagali sredstva v banke, sklepa o porabi zbranih sredstev pa naj ne bi sprejel organ teritorialne skupnosti, marveč naj bi o tem odločali predstavniki proizvajalcev v samoupravnih organih banke. Pri tem bi morali seveda vedno spoštovati načelo, da je treba sredstva uporabljati tam, kjer bodo rodila najboljše sadove.

Sistem gospodarjenja je treba spremeniti tudi na ravni komune. Predvsem je treba določiti načela delitve med gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi, potem pa ustvariti pogoje za uveljavljanje in razvijanje načela dohodka v negospodarski dejavnosti. Določene spremembe moramo uveljaviti tudi v načinu in značaju planiranja, in sicer na vseh stopnjah. Naravno je torej, da bomo tudi ta zelo važna vprašanja obravnavali tako v centralnem svetu ZSJ, kakor tudi — o tem sem prepričan — v drugih naših forumih.

Na koncu moramo omeniti velike naloge, ki čakajo sindikalne podružnice in kolektive delovnih organizacij. Problemi planiranja, krepitve poslovne politike, uveljavljanje sodobne tehnologije, uvajanje racio-

nalne organizacije dela, dosledno uveljavljanje notranje delitve itd., vse to ne trpi odlašanja, kajti v nasprotnem primeru lahko nastanejo velike deformacije v sami bazi naše družbe. In prav zato bo centralni svet ZSJ vzporedno z obravnavanjem in urejanjem teh vprašanj v okvirih delovnih organizacij nadaljeval dosedanje prakso posploševanja pridobljenih izkušenj, njihove izmenjave med kolektivi in dajanja pomoči, da ugotovljene probleme čimbolj celovito in učinkovito uredimo na ravni komune, republike in federacije.

Poskusil sem v najkrajših potezah pojasniti neposredne naloge centralnega sveta ZSJ. Upam, da ste lahko iz tega povzeli, da je naša dejavnost usmerjena v to, da čimprej in čim dosledneje izpolnimo sklepe V. kongresa ZSJ. Dolžnost nas vseh je, da te sklepe spoštujemo in da se v mejah naših moči in sposobnosti borimo, da bodo uresničeni. Niti za trenutek ne smemo pozabiti, da bomo dosegli še večje uspehe samo, če bomo nadalje razvijali sistem samoupravljanja in delitve po delu, t. j. če bomo neposredne proizvajalce spravili v položaj, da bodo res samostojno gospodarili in da bo od rezultatov njihovega dela odvisen tudi njihov materialni položaj. Če bomo neutrudljivo in odločno delali za konkretno realizacijo sklepov našega kongresa, bomo izpolnili ne samo svojo dolžnost in obveznost do delavskega razreda, marveč bomo hkrati najmočnejše podprli bližnji VIII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

PROBLEME REŠUJMO TAM, KJER NASTAJAJO!

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki kljub vsem spremembam v gospodarjenju še vedno vztraja pri milijardnih investicijah, čeprav sodi med pasivnejše občine in čeprav je očitno, da ni sredstev za uresničitev njenih takih načrtov. Po sodbi delavcev te občine in sindikalne organizacije bi morali družbeni plan občine revidirati in investicije zmanjšati na polovico. Gre namreč za to, da so investicije sicer potrebne, niso pa nujne ne v takšnem obsegu niti v takšni strukturi, kot jo predvideva omenjeni družbeni plan občine. To, kar je pri tem res in ne velja samo za primer te občine, je dejstvo, da so se marsikatera vlaganja že doslej izkazala za neučinkovita, da je vrsta kapacitet, pridobljenih z investicijami, neizkoriščenih in da je vprašanje, če bodo vse že začete kapacitete, ko bodo aktivirane, prinašale večjo korist.

V tem in takšnih primerih gre tudi za vprašanje planiranja, ki je odraz več ali manj netačnih predvidevanj; bolj pa želja, kot potreba. Mar ni pametnejše spodbujati delovne organizacije k dobremu gospodarjenju na osnovi razvijanja maksimalne podjetnosti, ki naj izhaja iz njihovega lastnega preudarka in odločitev, ne pa predvsem iz predvidevanj predstavnikov teritorialnih skupnosti ali iz nekkih načrtov izven gospodarskih organizacij. Seveda je treba delovnim organizacijam omogočiti modernizacijo tovarn.

Skratka, gre za utrjevanje sistema delavskega upravljanja, kar je mogoče uspešno in hitreje doseči le na ta način, da delavci sami odločajo o vseh problemih, ki se pri njih in v njihovem delu in življenju pojavljajo. Iz primera železnice je očitno, da so sicer lahko marsikateri zaključki in trditve realne, vendar je vprašanje, zakaj naj bi urejevali probleme,

na katere se nanašajo, skozi tehnokratizem in ne skozi delovne organizacije? Tehnokratizem pa je le ena izmed oblik birokracije in centralizma, nekaj zoper česar se delovni kolektivi železniških kolektivov z vsemi močmi borijo. Ali je zgolj slučaj, da so na železnici centralni organi hoteli doseči nekatere bistvene odločitve za železnico brez delovnih kolektivov in pod plaščem vsklajevanja zakona o železnici z ustavo — na hitro prav kmalu po V. kongresu ZSJ?

O takih pojavih bi lahko še več govorili, vendar je tudi naštetih dovolj, da zaključimo tako, kot je sklenil plenum okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru: Ni osnove za odlašanje z uresničevanjem stališč V. kongresa ZSJ. S problemi, ki se pojavljajo kjerkoli že, se je treba spoprijeti nemudoma in predvsem v sindikalnih podružnicah, ki združujejo delavce v delovnih organizacijah. Tam torej, kjer se problemi pojavljajo, in sicer — kar najbolj odločno.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja CZP Ljubljana pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštini predal 313-VI, telefon uredništva 33-722 in 36-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kilefi CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

kjer je všteta že premija, ki naj bi omogočila nemogočo stimulacijo za čim večji izvoz?

Delamo pa še večje napake pri investicijah, ki bi naj služile političnim rešitvam. Se naprej bodo ostala nasprotja, ker absolutne rentabilnosti v neenakomerno razvitih gospodarskih dejavnostih ni mogoče doseči. Če so nekatere dejavnosti ostale do sedaj zanemarjene, moramo to popraviti. Toda vprašanje je kako, ker investicije v te panoge ne morejo z rentabilnostjo doseči razvitih panog. Te probleme bomo morali še vedno reševati politično, vendar z neprimerno manjšim subjektivnim vplivom kot doslej.

Še vedno je precej gospodarskih organizacij, ki so najele kredite brez opravičila, ker je danes zelo moderno, če ima podjetje čim več posojil. Vem za podjetje, ki v sedemletnem načrtu predvideva tri rekonstrukcije s tremi investicijskimi krediti. Pozneje so ugotovili, da tretja rekonstrukcija ne bo potrebna za dosego načrtovane proizvodnje. Tako je podjetje zmanjšalo investicije v prihodnjih sedmih letih za 3—3,5 milijarde dinarjev. Odkrivanje no-

tranh rezerv, o katerih veliko govorimo, je še večje.

Ko rešimo vprašanje proizvodnih kapacitet in njihovega izkoriščanja, pa naletimo na drugo vprašanje, ki ga obravnavamo že vrsto let v referatih, razgovorih in po časopisih. To je preskrba z reproduktivnim materialom. Kako naj gospodarska organizacija izpolnjuje svoj samostojni načrt, če vemo, da bo dobila samo toliko surovin, kot ji je naprej zagotovljeno. Če določene surovine ni, ne pomagajo tisoče ton druge vrste surovin. Takrat podjetje ne bo moglo izpolniti plana. S preprostimi besedami povedano, administrativna delitev reprodukcijskega materiala je tisti čini-telj, ki odvrača gospodarsko organizacijo od pravičnega planiranja in od večjih poslovnih uspehov.

Tretji in zelo pomemben vzrok, ki povzroča, da plani in investicijski načrti niso realni, je zelo hitro spreminjanje predpisov. Imamo predpise, ki urejajo blagovni promet, predpise, ki urejajo delitev dohodka in predpise, ki urejajo zunanjetrgovinsko izmenjavo. Med predpise blagovnega prometa pri-

števam sistem določanja cen in administrativno določanje stopnje akumulacije po gospodarskih vejah in po podjetjih. Sprašujem se, ali mora priti do tako naglega naraščanja indeksa življenjskih stroškov, ki vsako leto presegajo planirano povečanje? Naše industrijske zmogljivosti bodo verjetno v kratkem takšne, da ne bodo potrebni več administrativni posegi in bomo lahko blagovno zamenjavo urejali z zakonom ponudbe in povpraševanja, ki bo najbolj točno povedal, katera gospodarska organizacija je sposobna za delo in kdaj mora spremeniti svojo poslovno politiko.

Prav isto velja za predpise, ki urejajo delitev dohodka, kjer poznamo dva dinarja in zraven tega še prometni davek, ki je vse prej kot regulator kupne moči, kar bi moral biti. Zaradi česa? Prometni davek pomeni največji del družbene akumulacije in nam je zato jasno, zakaj obstaja. Zakaj imamo dva dinarja pri delitvi dohodka, ko vemo, da predpisi delujejo proti načelu »vsakemu po svojem delu«. Zakaj bi zmanjševali materialne stroške, ceno in bolj ekonomično poslovali, ko vemo,

»Povsod še ne vedo, kaj hočejo«

Na članek z zgornjim naslovom, objavljen v Delavski enotnosti dne 23. aprila 1964, smo prejeli odgovor izvršnega odbora sindikalne podružnice škofjeloške poslovne enote podjetja Ljubljana Transport. Pismo objavljamo v celoti:

»Osnovna ugotovitev naše sindikalne podružnice je ta, da bi moral ravno vaš časnik obveščati javnost z resničnimi podatki, ne pa, da se javnost preko vašega tiska seznanja napačno, mimo resničnih ugotovitev, zaradi katerih naš kolektiv zahteva odcepitev od podjetja »Ljubljana Transport«.

Menimo, da je osnovna naloga, da se preko tiska seznanja javnost in da se ji posreduje resnične podatke. Ne smatramo za potrebno spuščati se v diskusijo s piscem članka, ker menimo, da že v osnovi napačno pojmuje integracijski proces in skladno s tem decentralizacijo delavskega samoupravljanja. Iz omenjenega članka ali bolje rečeno grobega napada na kolektiv škofjeloške enote kaj lahko razberemo, da se pisec članka ni omejil samo na napačno prikazovanje dejstev (to mu toliko niti ne zamerimo, ker je take podatke verjetno prejel od odgovorne službe v podjetju »Ljubljana Transport«), temveč mu zamerimo to, da si upa žaliti 314-članski kolektiv. Pisu inkriminiranega članka moramo javno povedati, da nismo »IZGUBLJENI SINOV«¹, temveč zavedeni in homogeni kolektiv, ki ve, kaj hoče. Resnici na ljubo moramo piscu članka povedati tudi to, da so »IZGUBLJENI SINOV«¹ bili oblečeni in obuti tudi pred združitvijo s podjetjem »Ljubljana Transport«, da so si znali prislužiti dober kos kruha, da so »IZGUBLJENI SINOV«¹ iz nič ustvarili močno podjetje, ki s svojimi zunanji obrati in poslovalnicami posluje malone po celi Gorenjski in to zelo uspešno.

»IZGUBLJENI SINOV«¹ so si z lastnimi sredstvi znali poleg ostalega zgraditi tudi 36 lepih sodobnih družinskih stanovanj že pred priključitvijo k podjetju »Ljubljana Transport«, dočim v času 14-mesečne integracije niso uspeli in mogli zgraditi niti enega stanovanja, ker sistem delitve čistega dohodka pri podjetju »Ljubljana Transport« tega ne dopušča, saj se 95 % ustvarjenega ČD razdeli za osebne dohodke.

Menimo, da pisec članka nima nobene pravice presojati, kakšne samostojnosti ima ali nima naš kolektiv, ker mu razmere niso znane, ali pa je z njimi samo enostransko seznanjen.

Kaj se krati našemu kolektivu, je razvidno iz dokaj obsežne dokumentacije, katero smo pripravili dostaviti na vpogled vsem merodajnim organom.

Upravičeno sprašujemo odgovorno strokovno službo pri podjetju »Ljubljana Transport«, kako more trditi, da je komisija centralnega delavskega sveta pri podjetju »Ljubljana Transport« ugotovila v svojem poročilu, da ni nobenih ekonomskih razlogov za odcepitev, ko je vendar iz poročila naše komisije razvidno, da poročilo komisije CDS ni točno, niti ni iz poročila razvidno, da bi komisija CDS hotela dejansko raziskati in poiskati vzroke. To potrjuje dejstvo, da komisija CDS v svojem poročilu niti enkrat ne omenja notranjih medsebojnih odnosov.

Ekonomskih razlogov za odcepitev ima naš kolektiv več kot dovolj. To našo trditev smo pripravili dokazati kjerkoli in jo tudi konkretizirati.

Nemalo pa smo presenečeni, da je odgovorna strokovna služba pri podjetju »Ljubljana Transport« posredovala piscu članka take podatke, na osnovi katerih se le-ta spušča v detajle s tem, da je hotel s številkami prikazati, kaj je naš kolektiv pridobil v času 14-mesečne integracije. Podatki, s katerimi razpolaga naš kolektiv, pa so precej drugačni, kot se jih v članku enostransko in zlonamerno prikazuje.

Menimo, da se tovariši iz podjetja »Ljubljana Transport« lahko še prav dobro spominjajo, da tovarnjaki niso bili nabavljeni samo za škofjeloško enoto, temveč da je imela ta nabava popolnoma drugačno ozadje, za kar obstoja določena korespondenca.

Tudi ni resnična trditev, da je naša enota prejela 21 % nabavljenih avtobusov v letu 1963, ker smo v tem letu prejeli od »Ljubljana Transporta« samo 1 avtobus ali 5 % celotnega števila nabavljenih avtobusov.

Tudi glede investicijskih po-

sojil se z navedenim člankom napačno informira javnost s trditvijo, da je na našo enoto odpadlo 36,8 % investicijskih posojil. Dejansko pa je naša enota bila angažirana samo z 11,3 %. Nadalje se v članku s posebnim poudarkom navaja, da je naša enota dosegla zavidljiv poslovni uspeh v letu 1963. Res je to. Vendar smemo trdimo, da je bil tak poslovni rezultat dosežen ne zaradi tega, ker smo bili Ekonomska enota »Ljubljana Transporta«, temveč zaradi tega, ker je naš kolektiv znal poiskati notranje rezerve, sproti odpravljati organizacijske pomanjkljivosti podjetja ter s tem dosegal nižje poslovne stroške.

Da je temu res tako, se upravičeno sprašujemo, zakaj ostale EE podjetja »Ljubljana Transport« niso dosegle takega poslovnega uspeha, kot ga je dosegel naš kolektiv?

Verjetno zato, ker se pri podjetju »Ljubljana Transport« nihče ne spušča detajlno v analize, zakaj se posluje s tako visokimi poslovnimi stroški.

Za naš kolektiv pa je nerazumljiva trditev, da smo si v letu 1963 nezakonito, mimo pravilnika razdelili ustvarjeni čisti dohodek. No, zadeva je precej drugačna in naslednja:

Po pravilniku o delitvi čistega dohodka podjetja »Ljubljana Transport« se od ustvarjenega ČD izplačuje za OD 95 % čistega dohodka. Naš kolektiv bi potemtakem od ustvarjenega čistega dohodka 76 milij. dinarjev (da ne upoštevamo sredstev, ki smo jih dali centrali v Ljubljani) lahko še izplačal za OD ca. 60 milij. dinarjev. Vendar naš kolektiv tega ni napravil, in je ta sredstva preudarno in gospodarsko porazdelil v druge namene.

Sprašujemo se, kje je potem logika za tako trditev? Vendar je ugotovitev kaj preprosta. Da lahko pride do takih anomalij, je krivda v tem, ker merila v pravilniku o delitvi ČD podjetja »Ljubljana Transport« niso pravilna, še manj pa gospodarsko utemeljena. To je dejstvo, katerega ni mogoče zanikati.

Glede organizacije poslovanja v podjetju »Ljubljana Transport« se trenutno s piscem članka ne nameravamo spuščati v razčističevanje, ker smatramo, da bi to bilo brez pomena, ker te organizacije ne pozna, kljub temu, da v svojem članku želi to nakazati.

Smatramo, da naš spor s podjetjem »Ljubljana Transport« ni negativen pojav, kakor se to hoče prikazati, temveč je to zrel preudarek našega kolektiva proti določenim samovolji poslovalnih strokovnih služb v podjetju »Ljubljana Transport«.

Piscu članka priporočamo le, da ni pametno ožigosati tak kolektiv kot je naš z besedami, kot jih uporablja v svojem članku. Tudi trditev, da komisija našega kolektiva ni dokumentirala v svojem poročilu dejstev, je napačno in enostransko prikazovanje resničnega stanja. Naša komisija ima kot dokaz na razpolago dovolj dokumentacije, s katero lahko dokaže upravičenost zahteve našega kolektiva.

Ne mislimo na tem mestu razpravljati, kakšen gospodarski vzpon lahko v bodoče doseže naš kolektiv, ker menimo, da s takim kolektivom, kot je naš, lahko dosegemo še mnogo boljše rezultate, kot smo jih dosegli od ustanovitve podjetja pa do danes.

Niti najmanj ni prepričljiva trditev pisca članka (misel mu je bila verjetno posredovana s strani določene strokovne službe v podjetju »Ljubljana Transport«), da naš kolektiv kot samostojno podjetje ne bi mogel dosegati takih poslovnih uspehov. Tovariši, povedati vam moramo, da o tem naš kolektiv nima nobenih bojazni, ker imamo v kolektivu zdrave notranje medsebojne odnose, ker znamo poiskati notranje rezerve, znamo zniževati poslovne stroške in kar je najvažnejše, da znamo ustvarjati čisti dohodek v veliki meri porabiti za gospodarske investicije, družbeni standard in ne samo za osebne dohodke.

Upravičeno se sprašujemo, s kakšnim namenom se hoče prepričati naš kolektiv, da bi se zaradi osamosvojitve nujno znižali OD članom našega kolektiva?

Za naš kolektiv je kaj lahka in preprosta ugotovitev, da ni nobenih bojazni, da bi člani našega kolektiva po osamosvojitvi prejeli manjše OD, posebno še tedaj, če bi ustvarjeni čisti dohodek delili po takih merilih, kot jih ima danes podjetje »Ljubljana Transport«.

Resnici na ljubo pa vam moramo povedati, da tako delitev

ustvarjenega ČD ne smatramo niti za pametno, še manj pa za gospodarsko utemeljeno.

Odločno tudi odklanjamo namerno prikazovanje, da pri naši zahtevi po osamosvojitvi botruje Občinska skupščina. Ne. To smo javno izrazili že na našem referendumu in menimo, da je tako prikazovanje enostransko in namerno in brez kakršne koli osnove.

Odlično obsojamo tako stališče do našega kolektiva. Mi nismo v svojih zahtevah svoje glavi, zahtevamo samo to, da se dosledno spoštuje delavsko samoupravljanje in da neposredni

proizvajalec sodoča in odloča o sredstvih, ki jih je ustvaril.

Odgovorne tovariše pri podjetju »Ljubljana Transport« pa upravičeno sprašujemo, zakaj hočejo za vsako ceno tako neobjektivno seznanjati javnost.

»Zig: Sindikalna podružnica podjetja »Ljubljana transport« — PE Škofja Loka)

(Podpisi predsednika in vseh članov izvršnega odbora sindikalne podružnice: Ernest Lotrič, Katica Kalan, Franc Humer, Rudi Linke, Janez Markelj, Jože Jereb, Slavo Košenina in Janez Čadež)

Odgovor novinarja:

Ob odgovoru sindikalne podružnice škofjeloške poslovne enote podjetja »Ljubljana transport« bi opozoril samo na nekatera dejstva, ki sama po sebi komentirajo omenjeni odgovor, ki naj bi sicer demantiral podatke, mnenja in vse drugo, zapisano v članku »Povsod še ne vedo, kaj hočejo«.

● Če članek v osnovi napačno pojmuje integracijske procese in decentralizacijo samoupravljanja (v prispevku je zapisano: smo za centralizacijo sredstev, toda za čim bolj decentralizirano odločanje o uporabi teh sredstev), zakaj IO sindikata škofjeloške PE podjetja »Ljubljana transport« ne pove, v čem je ta trditev zgrešena in kako naj bi integracijski procesi in decentralizacija upravljanja potekali po njihovem mnenju? Namesto tega pravijo, da s piscem ne bi polemizirali... Prav to pa bi — nedvomno — pripomoglo k razčističevanju stališč in mnenj, verjetno pa bi tudi razkrilo poglobljene vzroke sedanje spora med škofjeloško enoto in matičnim podjetjem.

● Odgovor navaja, da PE Škofja Loka razpolaga z vso potrebno dokumentacijo, iz katere je razvidno, kaj vse se krati njihovemu kolektivu, katerega upravičene zahteve za odcepitev temeljijo tudi na ekonomskih vzrokih. Vse to je dokazano tudi s poročilom njihove komisije, izdelanim na podlagi napačnih trditev komisije centralnega delavskega sveta. Vse to so pripravljeni tudi dokazati kjerkoli in kadarkoli, oziroma dostaviti na vpogled merodajnim organom. Ali ne bi bilo prav, če bi vsaj nekaj tega poslali tudi našemu listu, če mu že očitajo neobjektivnost in enostransko poročanje? Ali pa naj verjamemo samo na besede?

● Povedati po moram, da sem informacije iskal tudi v škofjeloški poslovni enoti. Najprej sem se oglašil pri zgoraj podpisanim predsedniku sindikata, ki je hkrati tudi sekretar poslovne enote. Odklonil je vsak pogovor z utemeljitvijo, da to preprečujejo njihovi samoupravni organi (!) vse dotlej, dokler ne bo potrjena odcepitev njihove enote. Tedaj naj bi nek komisija izdala sporočilo za tisk. Ko je predsednik sindikata, sicer pa sekretar v tej poslovni enoti, odklonil razgovor, sem želel govoriti s predsednikom delavskega sveta. Povedali so, da je na službenem potovanju. Odsoten je bil tudi direk-

tor, ki ga tudi v naslednjih dneh nisem mogel »ujet«, da bi se dogovorila za sestanek. Če se je po vsem tem morda le dogodilo, da članek vsebuje enostranske in neobjektivne podatke, kdo je za to odgovoren? In naj ponovim še enkrat: Zakaj tega vsaj zdaj niso demantirali, če pa že razpolagajo z vso potrebno dokumentacijo?

Sicer menim, da v članku nikjer nisem blatil, grobo napadal, oziroma žalil njihovega kolektiva. Če pa sem zapisal nekatere stvari o pobudah in vzrokih, ki so pripeljali do sedanjih negativnih pojavov pri integracijskih procesih v prometu, sem to zapisal samo na osnovi meni dostopnih podatkov.

Če sem že začel(?) z enostransko kritiko, ker nisem imel podatkov, zakaj moji kritiki nadaljujejo enostransko kritiko brez podatkov, katerih imajo baje na kupe?

MILAN GOVEKAR

OB POSVETOVANJU O POLITIKI ZAPOSLOVANJA V GRADBENIŠTVU

Veliko besed - malo dejanj

Ob zatrijevanju, da zmogljivosti gradbeništva ne dosegajo trenutnih potreb, se gradbena podjetja vedno znova odločajo za zaposlovanje novih in novih delavcev, ki pa jim zvečine ponudijo le sezonsko delo. Tako so gradbena podjetja samo v letošnjem prvem četrtletju zaposlila 4000 novih sezoncev, vendar delavce še vedno iščejo. Četudi bi bilo povsem točno, da gradbeništvo predvsem z novim zaposlovanjem, se pravi z nadaljevanjem politike ekstenzivnega gospodarjenja lahko zadovolji povpraševanje po uslugah (to pa ni niti točno, še manj pa novo), bi vendar pričakovali, da zaposlovanje vsaj organizirano poteka. Temu pa tudi ni tako. Verjetno zavoljo gotovosti podjetja najprej prijavijo potrebe zavodom za zaposlovanje, hkrati pa iste delavce tudi sama novačijo. Tako se je dogodilo, da je celo v tako veliko podjetje, kot je GRADIS, prišlo 150 delavcev preveč, ker pač niti znotraj podjetja glede zaposlovanja ni prave koordinacije! Če hkrati s tem, ko že

navajamo podatke o zaposlovanju sezonskih in ne vselej nujno potrebnih novih delavcev (v primerih, ko bi bilo zaposlovanje programirano), zapišemo še to, da zavoljo siceršnje neurejenosti znotraj gradbeništva vsako leto fluktuira okoli 25.000 delavcev ali skoraj polovica vseh povprečno zaposlenih, seveda ni čudno, da gradbeništvo v lanskem letu beleži le porast produktivnosti za dva odstotka. To je petkrat manj od povprečja prejšnjih let. Nedvomno bi poglobljene vzroke tega nazadovanja lahko iskali tudi v brezglavi politiki zaposlovanja.

Ob tem je seveda utemeljerno vprašanje, kaj delajo sindikalne organizacije in samoupravni organi v delovnih organizacijah? Na to vprašanje so poskušali odgovoriti tudi na nedavnem posvetovanju o politiki zaposlovanja v gradbeništvu, ki ga je sklical RO sindikata gradbenih delavcev.

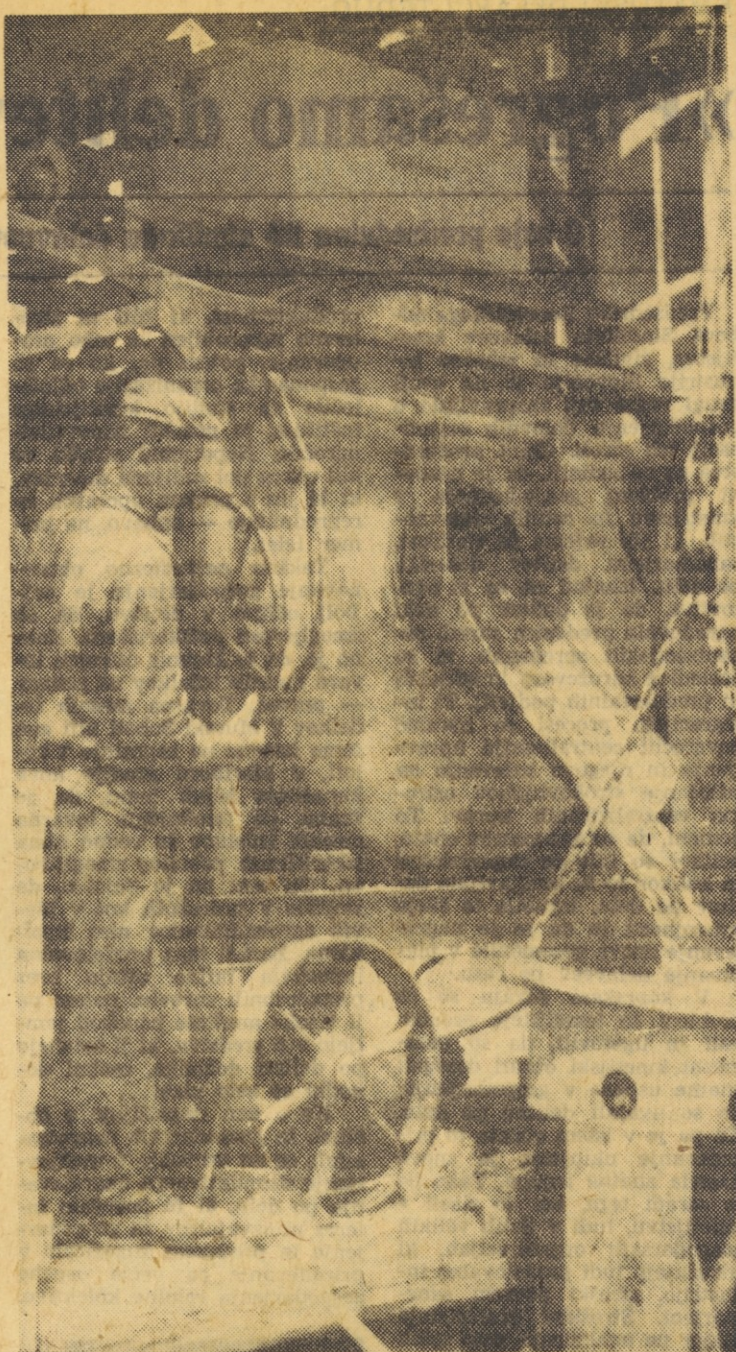
Če zapišemo, da so po posvetovanju sicer potrdili nekaj zaključkov, kako naj bi politiko zaposlovanja organizirali v pri-

hodnje: da naj bi poskrbeli predvsem za koordinirano delo med zavodi za zaposlovanje in kadrovskimi službami podjetij; da se tej problematiki ne bi smeli izogibati samoupravni organi in sindikalne organizacije, ki naj bi zahtevali osnove sposobnih kadrovskih služb, je s tem povedano vse, kar vsaj malo dfi po novem. Udeleženci razprave so namreč iz vseh zornih kotov osvetlili problematiko zaposlovanja in našli tudi precej izkušenj iz dosedanjega dela. Toda hkrati je bilo očito, če že vedo, kaj je narobe, da prav malo ukrepajo, da bi spremenili sedanje stanje. Vzrok pa je povsem enostaven; očitanje, da znotraj gradbeništva sploh ni možno kakršnokoli, torej tudi kadrovskega načrtovanje, ker doslej še nismo prišli do dolgoročnih investicijskih programov. Tako je za podjetja politika novega zaposlovanja še najbolj preprosta in najmanj tvegana. Z druge strani pa gre za očitke, da so povsod po svetu gradbeni delavci med najbolje plačanimi poklicji, le pri nas med najslabšimi. To je sicer precej točno, če bi pri tem pozabili na to, da obračun slehernega dela pokaže na takšno ali drugačno stopnjo produktivnosti, rentabilnosti in ekonomičnosti. Za slabši uspeh, ki pa je le izjemoma posledica objektivnih vplivov, pa v pogojih delitve po delu pač ne more slediti večji delež v dohodku.

Posvetovanje je še posebej opozorilo, da je prišel čas, ko naj bi se dejansko potrebni delavci čimprej integrirali v tu kajšnje življenje, da bi tako zmanjšali fluktuacijo. To je seveda mogoče doseči le z dobro organizacijo in koordinacijo dela. Tudi to pa spet pomeni nič kolikorkrat ponovljeno trditev in velikokrat izrečeno priporočilo, ki pa kot vse drugo, doslej ni rodilo dosti sadu. Morda bo bolje (kot zgolj pri besedah) v prihodnje, kajti na tem posvetovanju so zadožili republiški zavod za zaposlovanje, da prevzame odgovornost za organizirano programsko delo in koordinacijo pri zaposlovanju novih gradbenih delavcev. Zavod pa mora sodelovati z vsemi činitelji, ki še sodelujejo pri zaposlovanju!

Morda se bo vsaj eden izmed vseh »činiteljev«¹ vendar zavzel za večji red in smotnost tudi pri zaposlovanju v gradbeništvu.

-mG

Tudi v gradbeni stroki vse bolj mehanizirajo svoje delo. Na sliki: novi mešalec domače konstrukcije znamke SKIP, ki ga podjetje serijsko izdeluje za potrebe naših gradbinčev

Tudi učenci iz Starega Vodmata v Ljubljani so pred kratkim dobili novo šolsko poslopje. Poleg sodobno opremljenih učilnic imajo v šoli tudi več igralnic, sodobno kuhinjo, čitalnico, pionirsko sobo in celo svojo kino dvorano. Na šoli so začeli uveljavljati tudi celodnevno varstvo otrok, ki se tod tudi lahko hranijo

Foto: M. Sparovec

Politično delo

Organizirano družbeno-politično delo je čedalje manj poklic in sila nad družbo, pač pa postaja sestavni del družbeno potrebne in družbenega dela. Politika postaja vse bolj stvar vseh in ne samo nekaterih posameznikov. Kljub taki preobrazbi pa so bili in bodo politični kadri izredno pomemben činitelj družbenega razvoja. Med politične kadre seveda ni štet samo maloštevilne profesionalce, ampak vso tisto množico aktivistov, ki delujejo v političnih organizacijah, v organih samoupravljanja in v skupščinah. V zadnjem času pa se kaže sprčo nekaterih novih pogojev političnega dela še večja potreba po sodobni rasti in oblikovanju političnih kadrov. To je tembolj potrebno tudi zato, ker nekateri zmoteno mislijo, da bo hkrati z rotacijo in depolitizacijo že takoj prenehala potreba po kontinuiranem in sistematičnem političnem delu. Res je, da bosta rotacija in depolitizacija polagoma odpravili profesionalnega političnega aktivista v nekdanjem pomenu te besede. Zamenjal ga bo politik neprofesionalec. Toda če se že in v prihodnje bodo še bolj na podlagi rotacije ljudje zamenjevali drug drugega pri opravljanju političnih in drugih funkcij, to ne pomeni, da ni treba izoblikovati in načrtno kultivirati podobne, izkušene in načina tega dela. Nasprotno. Tudi zaradi tega, ker politično delo ni več osebni poklic, moramo tembolj skrbno izpolnjevati to delo, da bo doseglo čimbolj kvaliteten in sodoben raven, in temu cilju je namenjen tudi ta prispevek.

Sedanja smer družbenega razvoja, za katero je značilno predvsem samoupravljanje in to, da postaja človek čedalje bolj subjekt socializma, v političnem delu temeljito spreminja marsikaj, kar je do zdaj upravičeno veljalo za dobro in koristno. S čedalje večjo aktivnostjo človeka se ne spreminjajo samo temeljni odnosi v družbi, se ne menjajo samo dosedanje že nekoliko tradicionalne norme, oblike in metode političnega življenja in delovanja. Vse to prodira tudi v notranjost vsakega posameznega človeka in spreminja ne samo zunanjo podobo družbenih odnosov, ampak tudi njihovo notranjo vsebino. Pri vsem tem ne gre torej zgolj za to, da bi spremeniili samo osnovno strukturo naše družbe in njene osnovne proporce, ampak spreminja sedanjí družbeni razvoj tudi naš miselni, čustveni svet in hkrati z njim zahteva, in to predvsem od političnih aktivistov, drugačne, sodobne, delovne, živčne in miselne reakcije in refleksije na najrazličnejša vsakdanja dogajanja. Ni se torej spreminjala samo taktika in strategija političnega boja, ampak se spreminjajo tudi vsebina in oblika družbenega in političnega življenja, in to v vseh najbolj drobni manifestacijah — konkretne in množične politične zavesti. Ali lahko trdimo, da vsi naši politični aktivisti že razumejo vse, o čemer smo govorili? Zdi se mi, da vse te spremembe sicer priznavajo v besedah, govore o njih nasploh in načelno, toda marsikdaj in marsikje iz vsega tega ne povzamejo potrebnih in konkretnih sklepov za svoje delo. In predvsem zato, ker se ne poglobljajo dovolj v vse te procese, ker jih v vsej njihovi pomembnosti ne razumejo ali jih ne dohajajo, so marsikdaj tudi napačno usmerjeni, napačno reagirajo na posamezne politične dogodke, precenjujejo ali podcenjujejo posamezna družbena dogajanja. Tako na primer zelo skrbno in s prevelikim poudarkom analizirajo neumestne ali neobjektivne izjave posameznikov, hkrati pa deficitno poslušanje te ali one delovne organizacije, slab predlog statuta ali celo prekinitev dela samo površno zabeležijo. Dogaja se, da posamezni politični delavci sprejema novo zunanjo obliko kot vsebino ali pa hočejo novo vsebino stisniti v staro obliko. In ker je temu tako, ni nič čudnega, da celo naši vodilni politični kadri tu ali tam nasledajo in popuščajo raznim pritiskom, tako pritiskom, ki zaostajajo za družbenimi dogajanjí, kakor tudi drugim, ki jih narekuje misel, da je želeli že tudi imeti. Tako, recimo, sprejemajo kritiko, uperjeno zoper močnejše poudarjeno ekonomizacijo in komercializacijo, kot našo samokritiko; kot da sta torej sistem in naša orientacija k večji ekonomizaciji in racionalizaciji kriva raznih pomanjkljivosti in protislovij zadnjega časa. Po tej logiki je videti, ko da je bil sistem birokratsko administrativne distribucije bolj human in bolj pravičen od sedanjih možnosti delitve dohodka po delu in vsega, kar iz tega izhaja. Tudi strah šibkih želijo včasih prikazati kot deformacijo močnih. Slaba operativna vodstva delovnih organizacij in nesposobni organizatorji proizvodnje so, na primer, poizkušali prizadevanje, da se odpravijo zaslužki pod 25.000 din, prikazati kot odstopanje od delitve po delu! Nekateri tudi istovestijo rast demokracije in samoupravljanja s popuščanjem notranje discipline ZK. Menim, da je največja napaka političnih aktivistov, če ne znajo razločevati sodobnih oblik od vsebine in če niso sposobni pravilno ugotoviti, kakšna vsebina in kakšna kvaliteta družbenih odnosov in kakšna družbena prizadevanja se skrivajo in pojavljajo v sicer popolnoma enakih zunanjih oblikah. Ob vsem tem torej nikakor ne zadoštuje spoznanje in načelna trditev, da moramo politični aktivisti delovati v novih oblikah in z novimi metodami; ni torej dovolj, če samo ugotavljamo, da prihajajo novi časi, časi, ki zahtevajo drugačne reakcije in drugačno logiko misli in zaporedje dejanj, kot je bilo doslej. Samo na podlagi takih načelnih ugotovitev, ki pa se že tu in tam spreminjajo v navadne moderne fraze, v neakčen moderen politični šlager, ni mogoče biti na čelu množic. Komunisti se moramo kot vodila družbena sila tudi v sedanjem obdobju pokazati sposobne, da vidimo in spoznamo, kaj nam ti novi časi prinašajo, o čem nam pripovedujejo in katere kvalitete spremembe se dogajajo pred našimi očmi. V tej zvezi želim opozoriti na nekatere take sodobne družbene pojave, ki objektivno prinašajo v našo družbo nasploh in v sodobno politično delo še posebej kvalitete spremembe.

Lahko rečemo, da je »prvotna akumulacija socializma« za nami. Osnovni materialni temelji so sezidani, čeprav so še zelo skromni in relativno še zelo revni. Toda ob vsem tem nismo samo

priče materialnega napredka, ampak se na podlagi razvitih proizvodilnih sil in seveda tudi zavestnih koncepcij našega družbenega snovanja že kažejo tudi nekatere popolnoma nove barve naše socialistične družbe. Nekateri površni opazovalci in praktičisti so še vedno prepričani, da je začetek in konec graditve socialistične družbe in njenih odnosov zgolj vsakdanje pehanje za materialnimi gospodarskimi rezultati. So pa tudi taki, in ti so posledica in vzrok prejšnjih, ki v vsem tem vidijo najhujšo nevarnost za socializem in človeka. Ena in druga skrajnost, to se pravi absolutiziranje materialnega praktičizma kakor tudi popolnoma nihilističen odnos do materije in absolutiziranje duha, je v bistvu negiranje dialektične povezanosti med materijo in duhom. Pri tem so konkretna izhodišča različna: posledice pa iste. Zdi se mi, da je predvsem nerazumevanje dialektične povezanosti in medsebojne odvisnosti in vzročnosti materije in duha eden izmed bistvenih vzrokov mnogoterih težav, napak, pomanjkljivosti, deformacij in spopadov, katerih priče smo.

Gledano tako, je konkretna podoba marsikdaj paradokсна. Namesto da bi se zavestne in avantgardne sile družbe, in to predvsem politični aktivisti, na vso moč trudili, da bi delovnim množicam čimbolj pojasnili dialektično povezanost materije in duha, to se pravi materialnih osnov naše družbe in njene družbene vrhne stavbe, namesto da bi na tej osnovi pravilno usmerjali družbene procese, pa delujejo v nasprotni smeri. Trudijo se na najrazličnejše načine in z raznimi pretravirani dokazati in dokazovati oziroma fetišizirati bodisi materijo, bodisi duha. In tako se moramo zahvaliti samo razumnemu razsodniku praksi, da na podlagi nesumljenih zakonov in logike družbenih dožanj vedno znova dokazuje in demonstira dialektično povezanost in medsebojno vzročnost materije in duha. Zahvaliti se moramo objektivnim zakonom socialistične reprodukcije, ki marsikdaj mimo nas ali celo zoper našo voljo hkrati s krepitvijo materialnih temeljev socializma krepe tudi aktivnost duha in bogastvo misli.

S tem svojim kritičnim razmišljanjem seveda nisem želel kakorkoli zmanjševati zavestnih naporov subjektivnih sil in daljnovidnih koncepcij naše socialistične graditve in resnično avantgardne vloge ZK, ki s svojim programom in s svojim delovanjem zahtuje pot in odpira perspektive našega družbenega razvoja. Hotel sem samo kritično opozoriti na tista zmotna nemarksistična pojmovanja in praktično delo, ki v naših lastnih vrstah in med našimi političnimi kadri delujejo kot nekakšna idealistična birokratska peta kolona. In njej nasproti sem postavil tisto ustvarjalno prakso, ki ne izpolnjuje našega življenja samo z materialnimi iniciativami, samo z investicijskimi plani in gradbeno zavzetostjo, ampak postaja ob njej čedalje bolj pestra tudi dejavnost človeškega duha in bogastvo njegovih misli, človekovih doživetij in njegovih miselnih in čustvenih reakcij. Kritično nezadovolstvo delovnih ljudi, njihovo hrepenenje po boljšem in vsebinsko bogatešem, je bilo vedno politično negativna kategorija za tiste in take družbene sile, ki so stagnirale v svojem razvoju. In obratno, vse to je bilo vedno politično pozitivna kategorija za tiste in take družbene in politične sile, za tiste in take ideologije, ki so bile resnično ljudske in resnično revolucionarne. Kdor pa želi danes ostati resnično ljudski in revolucionaren, ne more biti tak, če se oklepa večratišnih programov in dosedanjih rezultatov. Resnično ljudski in revolucionaren je lahko samo na osnovi današnje akcije, usmerjene k novim rezultatom in še bolj vsestranskim dosežkom. Dokler je namreč človek samo reven in lačen, sanja le o koščku kruha; dokler je popoln suženj, hrepeni samo po pasivni svobodi, to se pravi, želi si, da bi ga pustili pri miru. Toda ko so ti temeljni problemi rešeni, ko je dosegel, kar je želel, potem se začne neljova miselna aktivnost in svobodna osebnost vzpenjati višje in prodirati globlje. To je osnovno pravilo družbenega razvoja.

Čeprav poskušamo s svojim nepravilnim ravnanjem, s preveč shematičnim in primitivnim delovanjem marsikdaj negirati povezanost materije in duha, sta pa vendar kljub temu splošna smer in duh naših družbenih prizadevanj temu diametralno nasprotna. V tej smeri delujejo vsi pozivi za osvoboditev človeka, za njegovo vsestransko dejavnost in priznanje. Vprašati pa se moramo ali se aktivisti vselej dovolj zavedajo, kakšne spremembe, kakšne posledice, kakšne reakcije v političnem, psihološkem, čustvenem, etičnem, v sociološkem pogledu, in miselnem svetu in aktivnosti duha povzročajo vsi ti pozivi in taki dokumenti, kot je program Zveze komunistov, kot je nova ustava, kot so mnoge resolucije, sklepi, članki, razprave itd. Ali se zavedamo vselej in dovolj, da taka zavestna usmerjenost, da taka naglas povedana teoretična in programska misel in da taka temeljna značilnost naše socialistične graditve, da vse to povzroča — in bodimo veseli, ker je tako — da misel in aktivnost duha našega delovnega človeka ne bosta venomer in povsod zgolj dekla vsakdanjemu praktičizmu, samo poslušeni sekundant takim ali drugačnim, boljšim ali slabšim, kratkoročnim ali dolgoročnim političnim, gospodarskim, operativnim in organizacijskim akcijam in načrtom, katere snujejo, o katerih razmišljajo in jih predlagajo aktivisti, organizacije in forumi? Normalno in prav je, da naša teoretična in programska misel hodi korak pred prakso in pred vsakdanjostjo, da ji tako rekoč kaže pot, jo poziva in spodbuja, naj ubira pot za njo. Toda, če bi ta razdalja postala prevelika in v marsikateri posamezni družbeni instituciji se to že dogaja, bi se to pozitivno dejstvo spremenilo v svoje nasprotje.

Torej, razvitejši materialni temelji naše socialistične družbe kljub močnejši poudarjeni ekonomizaciji, komercializaciji (in gibljivemu delu

osebnega dohodka, ki zlasti nekaterim umskim delavcem jemlje spanec in zaupanje v socializem) ne siromašijo, ampak bogate aktivnost duha in bogastvo misli delovnih ljudi. K temu, da tako rečem, objektivnemu zakonu družbenega razvoja, k tej dialektični povezanosti materije in duha, jih spodbuja tudi splošna, teoretična programska misel oziroma konkretna, ustvarjalna marksistična ideologija subjektivnih in organiziranih sil naše družbe. Če pa govorimo o dialektični povezanosti materije in duha, to seveda pomeni, da tudi aktivnost duha in bogastvo misli, to se pravi konkretna zavest ljudi vpliva na materijo, na materialna gibanja. Vse to torej ni poslušno orodje materialne stihije, ampak je njen enakopravni partner in s tem že tudi organizirana družbeno materialna sila. Dokaz te trditve niso samo številke in statistike našega materialnega napredka ali samo večje število članstva te ali one politične organizacije, ampak mnoge številne konkretne spremembe v naši družbi. Tako rekoč dan za dnem se pojavljajo in razvijajo nove družbene discipline, in to take, ki jih, recimo, Slovenci do zdaj, lahko bi dejali, nismo poznali ali vsaj nismo imeli razvite v takem obsezu. Naj navedem nekatere izmed njih: politične znanosti, sociologija, psihologija, sodbna pedagogika, ekonomika itd. Tu so tudi razne druge socialne dejavnosti: tu je širši razmah banizma, moderna arhitektura in ne nazadnje umetnost z vsemi svojimi vejami in odtenki večratišnega in današnjega dne in tudi iskanja futurističnega dne. Sodbna ideološka in pronagandna komunikacijska sredstva (tisk, film, radio, televizija) tudi zelo spreminjajo način političnega dela. V središču vsega tega pa celotni sistem družbenega samoupravljanja kot množična šola in tako rekoč neomejena možnost za vse in za vsakogar, ne samo na področju materialne iniciative in konkretnih operativnih vsakdanjih nalog, ampak tudi v smeri vsesplošne aktivnosti človeškega duha in poleta njegove ustvarjalne misli. Vse to vpliva na našo družbeno strukturo, spreminja družbene odnose, vpliva na družbeno razpoloženje in sproža manifestacije ljudi. Vse to v širokem obsegu dejansko depolitizira klasično politiko in klasične politične dejavnosti. Normalno je, da se vse te aktivnosti v svojem iskanju in svojem razvoju tudi motijo, zahajajo na stranska pata, in to tem bolj, ker morajo marsikdaj premagovati razredna, socialno izolirana, tradiciionalno romantična, klasično opozicijska ali nacionalno obrambovska pojmovanja na Slovenskem. Tudi njim se svet prikazuje marsikdaj zelo enostransko, nimajo dovolj kompleksnega razgleda in so preveč zatoljeni samo sami vase ali v preteklost ali so zgolj pod vplivom vizije daljne prihodnosti. Pri vsem tem je tudi veliko pretiravanja, posploševanja dobrega ali slabega, naivnosti, otroške jeznosti ali pesniške odmaknjenosti in še veliko drugih začetnih spodrsiljav. Toda kljub temu je vse njihovo delovanje hkrati z njihovimi zmotami in iskanji tudi prispevek k nadaljnjemu razvoju naše družbe oziroma konkretno bogati našo družbo. Marsikdaj so tudi njihova odkritja in zmote, upravičeno ali neupravičeno, namerno, spontano ali dobronamerno, zelo neprijetne za konkretne in vsakdanje politične akcije ali načrte tega ali onega političnega aktivista, tega ali onega političnega foruma. Marsikdaj so snovanja vseh teh fenomenov socializma namerno tendenciozna, po svojih izhodiščih in konkretnih ciljih družsna kot pa, na primer, mnoge konkretne politične akcije, ocene, sklepi, analize in razmišljanja. Vse to se seveda ne dogaja v omahovanju med socializmom ali kapitalizmom, ne, ta opredelitev je že izvedena, vse to se torej dogaja znotraj socializma.

Gledano s političnih pozicij včerajšnje pposredne revolucionarne akcije ali s pozicij revolucionarne črno-bele situacije, se lahko marsikatera iniciativa vseh teh institucij ali posameznikov naše družbe, zlasti še, če je gledana pod povečevalnim steklom in analizirana ob zrahlinih živcih in z velikimi očmi, pokaže kot direktna akcija, usmerjena proti našim temeljnim političnim hotenjem ali celo uperjena direktno proti politiki in politikom. No, ne trdim, da v vsem tem ni tudi subjektivnih žeblic, da ni namenov komu podkuriti, nastavitvi mu past ali ga dobiti na limanice. Tudi taki socialisti so med nami, ki jim je največja slast in užitek, kadar vidijo, da je ta ali oni politični aktivist izbežal živce. Se vedno imamo opravka tudi s fetišiziranjem demokracije, odnosno njenih oblik, pri čemer pa se pozablja na vsebino. Pozablja se, hote ali nehoče, da tak fetiš demokratičnih oblik vodi v anarhijo in še kam, če bi imel možnost, da se razgrste. No, in vendar so vsi navedeni in podobni primeri izjema, ne pravilo. Pravilo je čedalje večja in čedalje bolj vsestranska dejavnost svobodnih in za socializem zavzetih delovnih ljudi. Že površna slika sedanje strukture naše družbe in njene dejavnosti nam torej pokaže zelo kompliciran mehanizem in odkriva najrazličnejše podvodne in nadvodne črte, katerih se je treba izogibati, jih obvelati ali prevelati ali pa tudi minimirati. Čim bolj se človek pogloblja v konkretno analizo naše konkretne stvarnosti nasploh in vsakega posameznega okolja, v katerem živi in še zlasti dela, toliko več kvalitetno novih elementov in značilnosti se mu odkriva.

Nekateri tovariši, ki uspešno prodirajo v zamotani splet družbenopolitičnih odnosov sedanjega časa, nikakor ne razumejo te velike pestrosti konkretnih stališč in konkretnih hotenj. Njihova logika je takale: če so skupni cilji isti, to se pravi, graditev socializma, kako je potem mogoče, da imamo konkretno opraviti s tako pestrostjo. Ker ne iščejo globljih objektivnih

vzrokov za vse to, žele vso to raznolikost pripisati zgolj osebnim značilnostim in zgolj osebnim hotenjem posameznikov. Od takega idealističnega sklepanja pa ni več daleč do birokratsko disciplinskega predloga, po katerem naj bi vse to obvladovali in obvladali s pozivi k večji disciplini, k večji enotnosti in s sankcijami zoper vse tiste, ki ne bi sprejeli take »linije«. Taka prizadevanja in razmišljanja so zelo nevarna. V sedanjem obdobju lahko vsako resnično politično akcijo in vpliv organiziranih socialističnih sil zelo kompromitirajo in omejijo prostor njenega delovanja. Poglavitni vzrok konkretne pestrosti in heterogenosti niso osebno, različne značilnosti posameznikov. Vse to, o čemer smo govorili, ni rezultat predvsem subjektivno različnih individualnosti, čeprav tudi tega vpliva ni mogoče zanikati. Seveda pa je vprašanje, ali je vedno in povsod taka osebna raznolikost negativna. Lahko je in tudi je v posameznih primerih negativna in nadležna, toda vsota vseh pozitivnih in negativnih različnih individualnosti je pa vendarle pozitivna, ustvarjalna, dinamična in revolucionarna. Osnovni, to se pravi objektivni vzroki vseh teh pestrosti so vendarle rezultat tistih objektivnih nasprotij, vključno delitev po delu, ki jih poraja sedanjí čas, s katerimi se srečujemo in jih moramo na razne načine premagovati in obvladovati. Osnovni smisel in bistvo političnih aktivistov je, da se poglobljajo v družbene procese in da globlje razumejo tok družbenih dogajanj, če hočejo na njih progresivno vplivati. Razumeti vse to pa se pravi videti pred seboj konkretno in objektivno stvarnost, to pomeni videti v sedanjem času poleg doseženih rezultatov, poleg prehojene poti in poleg ciljev, ki jih imamo pred seboj, tudi konkretna objektivna nasprotja današnjega dne, to se pravi videti konkretne vzroke naše današnje družbe. Ti vzroki in ta nasprotja pa so predvsem: med delom in besedami, med željami in možnostmi, med razvitimi in nerazvitimi, med mestom in vasjo, med ročnim in umskim delom, med boljše in slabše situiranim, med individualnim in kolektivnim, med tisto politizacijo, ki je še nujno potrebna, in depolitizacijo, ki je neizbežna, med tistimi, ki mislijo, da sta se čas in življenje ustavila hkrati z njimi, in med onimi, ki se pogumni, neizkušeni in ambiciozni, leto za letom znova vpisujejo v knjigo polnoletnih državljanov.

Spričo takega družbenega dogajanja in take strukture naše družbe in njenih nasprotij ni naloga političnih aktivistov, če hočejo videti globlje in dlje, da si predvsem izmišljajo in planirajo nekakšne akcije, za katere naj potem organizirane politične sile mobilizirajo občane in državljanje. Na širšem političnem področju in v sklopu širših družbenih in političnih odnosov in dogajanj subjektivizem ne samo ni učinkovit, ampak postaja že prav škodljiv. Tu mislim na tisti subjektivizem, ki nastopa s takimi dejanji, zahtevami in predlogi, ki so zgolj rezultat osebnih želja, osebnega razpoloženja ali celo čustvovanja. In takega subjektivizma je med političnimi aktivisti, in to na vseh ravneh, še vedno ne navadno veliko in preveč. Dosti premalo pa je tistega in takega »subjektivizma«, v katerem se zrealita resnično razpoloženje in hotenje množice in v katerem odseva globlja in bolj perspektivna vsebina vsakdanje politične prakse. Takih predlogov, idej, prizadevanj in načrtov pa je med političnimi aktivisti, in to na vseh ravneh mnogo premalo. Podoba sodobnega političnega aktivista se bo morala povzpeti nad vsakdanje dogajanje, povezovali dogodke, najrazličnejša področja in najrazličnejše materiale in duhovne ustvarjalne manifestacije v čimbolj pregleden kompleks povezanih in hkrati protislovnih dogajanj in gibanj. Dan za dnem vrsteče se histerične, bolj čustvene kot miselne politične reakcije ne peljejo nikamor, ampak situacijo in odnose samo še bolj zapletajo. V sodobnem vrvenju in družbenem snovanju se pravzaprav šele izoblikuje podoba sodobnega političnega aktivista. NOB je definitivno obračunala z duhovno in moralno podobo politikanta, ki se je izoblikovala v nekdanjem meščanskem svetu, v nekdanjem medsebojnem trenju meščanskih strank. V neposrednem revolucionarnem boju in še v prvem povojnem obdobju, v obdobju, ko je bila partija neposredno na oblasti in ko smo imeli tako imenovano črno-belo situacijo, v kateri so se osnovne dileme reševale na podlagi gesla za ali proti, se je izoblikovala tem razmeram ustrežajoča politična, moralna, delovna in splošno človeška podoba političnega aktivista. Njene poglavitne značilnosti so bile: predanost, aktivnost, izostren borbeni refleks, marsikdaj tudi absolutnost in močno poudarjene neposredno operativne organizacijske dejavnosti. Sodobni družbeni in politični odnosi in sedanja stopnja družbenega razvoja današnjega in jutrišnjega časa pa zahtevajo, da se v podobi političnega aktivista včerajšnjega dne napravijo nekatere spremembe. Nekateri njihove značilnosti je treba ohraniti — to so predanost, aktivnost, izostren politični čut, druge pa bo treba polagoma zamenjati z novimi. Tu mislim predvsem na lastnost, da parcialne družbene dogodke povezujejo v celoto, da ne nastopa s preveč subjektivnimi hotenji in željami, da neposredno operativno in izvrševanje prepušča institucijam, ki so v ta namen organizirane. Skratka, da mnogo bolj tehta, preudarja in posluša najrazličnejše teze in antizeze. Sodobni politični aktivisti bi morali biti bolj organizatorji raznih razprav, analiz, razmišljanj, snovanj in ne toliko razsodniki, ocenjevalci ali celo konkretni izvrševalci. Včasih je sicer še potrebna zelo učinkovita ekspeditivnost, hkrati s tem pa je nujno potrebno počakati, da nekatere stvari dozore same po sebi, in sprejeti kot neizbežno dejstvo, da časa ni mogoče prehitovati. Sem in tja se še vedno pokaže potreba, da politični aktivist dela kot kirurg, ki operira gnojni absces. Hkrati s tem pa si ve ljja zapomniti tudi to, da je škodljivo s topovi streljati na vrabce, ker ob grmenju topov in v oblakih dima potem ni mogoče določiti pravega odnosa sil in imeti pregleda nad bojiščem in še toliko manj pravilno in taktično manevrirati. Da bi bilo mogoče ugotoviti dejansko stanje in pravilno oceniti posamezna dogajanja, se je včasih treba poglobiti v največje potankosti in priti stvari do dna, včasih pa tako neposredna bližina zamegli pravi kritični pogled; razne situacije je namreč treba motriti iz primerne razdalje, če hočemo dobiti o njih pravo podobo. Lahko bi naštevali v nedogled najrazličnejše možnosti in situacije. Toda prepustimo to praksi in fantaziji aktivistov, ki so v glavnem že do sedaj zelo pogumno in uspešno reševali dokaj zamotane probleme. Toda kljub temu ne bi smeli niti za trenutek pozabiti na tole zahtevo časa: Politično delo moramo tudi v praksi v čim širšem obsegu spopolnjevati in povzdigniti na raven sodobne in dinamične družbene znanosti!

(IZ »TEORIJE IN PRAKSE«)

Na dnevnem redu: VOLITVE V DELAVSKE SVETE

• KAMNIK:

Prijave za volitve delavskih svetov v kamniških kolektivih

V delovnih organizacijah v kamniški občini so se te dni začeli temeljito pripravljati na volitve novih delavskih svetov, ki jih bodo prihodnje dni razpisali.

Izvršni odbori sindikalnih podružnic skupno z ostalimi vodstvi političnih organizacij v kolektivih in s samoupravnimi organi proučujejo dosedanje rezultate samoupravljanja, razpravljajo o vprašanjih, ki naj bi jim dali podarek bližnji kandidacijski zbori v delovnih organizacijah. Posebno pozornost pa posvečajo vprašanju, koliko je sedanji sestav delavskih svetov odgovarjal izpolnjevanju odgovornih in raznolikih nalog.

Na vseh posvetih, ki so jih imeli doslej v Titanu, Svi-lanitu, podjetju Kamnik itd., so bili mnenja, da bi bilo zelo napak, če bi se še sedaj pogovarjali o določenih kandidatih, pač pa je važno predvsem, dogovoriti se o kriterijih, katerim naj odgovarja sestav novih delavskih svetov.

V Titanu so bili na primer mnenja, da je treba pri kandidiranju za člane novega delavskega sveta imeti pred očmi predvsem sposobnost in aktivnost človeka in bi bilo prav tako zgrešeno, če bi se za vsako ceno zaradi tega, da bi zadostili določeni strukturi, zavzemali za določenega kandidata.

Delavci v poslovnih enotah v Titanu pravijo, da želijo imeti v delavskem svetu takega človeka, iz svoje enote, ki bo posredoval njihova stališča v najvišjem samoupravnem organu in obratno pojasnjeval problematiko in zaključke s se delavskega sveta. Zato bodo morali posebno mladi proizvajalci dobro preudariti, koga bodo predlagali iz svojih vrst in poiskati sposobnega kandidata.

Za zbere proizvajalcev, ki naj bi bili v drugi polovici maja in v začetku junija, sedanja delavski sveti že pripravljajo gradivo in analize svojega dela. Razprave o dosedanjem delu in problemih samoupravnih organov bodo verjetno dale precej koristnih napotkov za uspešni nadaljnji razvoj samoupravljanja v kamniških kolektivih.

F. S.

• SLOVENSKE KONJICE:

Ob pravem času

Po podatkih občinskega sindikalnega sveta v Slovenskih Konjicah so vse delovne organizacije na območju konjiške občine pravočasno razpisale volitve v nove organe upravljanja. V večini podjetij so pričeli tudi že s kadrovskimi pripravami ter izbiro kandidatov. Delavski sveti v vseh podjetjih so v celoti sprejeli predlog sindikalnega vodstva ter se zedinili, da bodo povsod volitve na isti dan, to je 10. junija. S tem bo dan izredno močan poudarek tudi zunanemu obeležju volitev.

Vodstvo sindikalnega sveta je poskrbelo, da bi se na volitve dobro pripravili tudi v manjših podjetjih. Člani tega foruma so v minulih dneh obiskali večino delovnih organizacij ter se z njihovimi predstavniki pomenili o vseh nalogah, ki jih je potrebno opraviti v tem času. Za člane delavskih svetov, upravnih odborov in komisij, ki bodo opravljali različne naloge v času volilnih priprav, pa je delavska univerza organizirala poldnevni seminar, na katerem jih bo predsednik občinskega sodišča tov. Gorenjak seznanil z osnovnimi določili novega zakona o volitvah organov upravljanja.

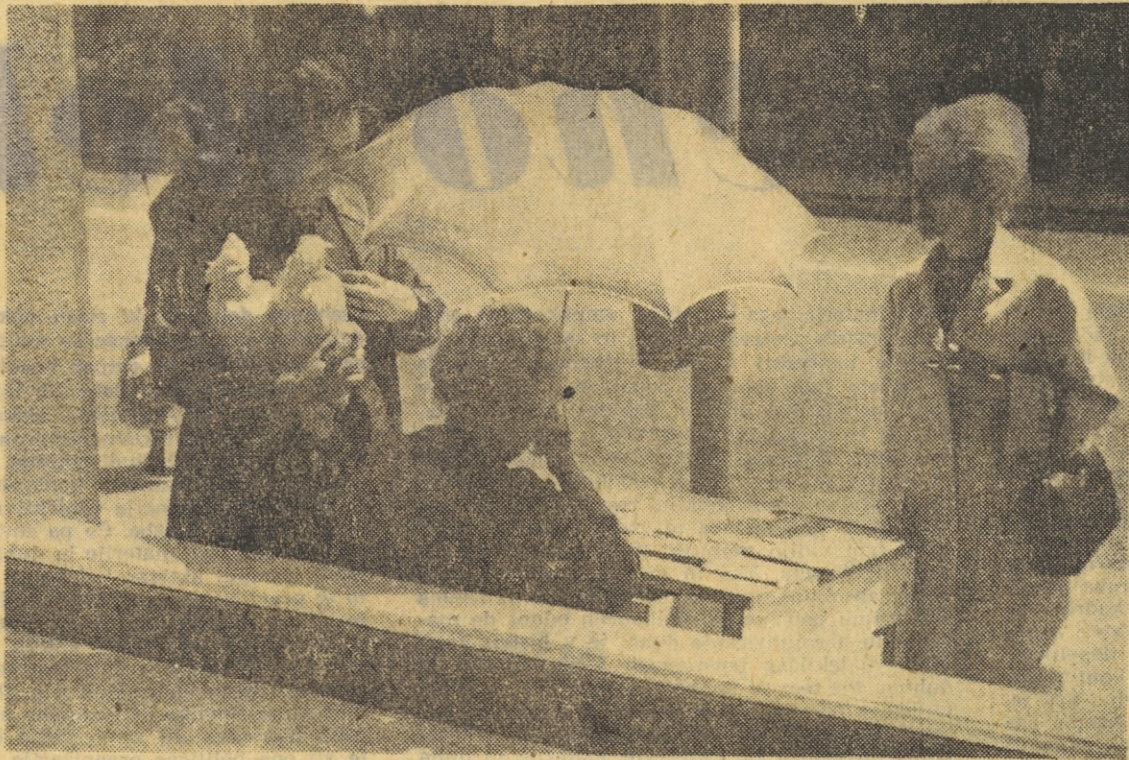
V. L.

• RIBNICA:

Volitve v delavske svete razpisane

Osnovne priprave za volitve v delavske svete in druge organe upravljanja so v ribniški občini pravočasno zaključili. Te dni so delavski sveti že razpisali volitve v organe upravljanja in prihodnje leto bodo sklicani zbori delovnih ljudi. Na teh bodo predlagali kandidate za bodoče delavske svete in druge organe upravljanja. Zraven predlaganih kandidatov pa bodo na zbore delovnih ljudi pregledali dosedanje delo in nakazali smernice za bodoče delo v duhu prizadevanj predkongresne dejavnosti in v skladu s sklepi in smernicami nedavnega kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Cilj vseh teh razprav z delovnimi ljudmi je ta, da se bodo s skupnimi prizadevanji nekatere pomanjkljivosti, ki so se pojavljale v delovnih organizacijah v občini Ribnica, odpravile. Poleg tega bodo te razprave omogočile, da se bodo kandidati za organe upravljanja seznanili s problemi, s katerimi se bodo srečali pri svojem delu na področju delavskega in drugega upravljanja.

-vd

Zgodnje poletje...

Foto: M. Sparovec

• SLOV. KONJICE:

Novi krajevni odbori SZDL

Izvršni odbor občinskega odbora SZDL v Slov. Konjicah je na zadnji seji sklenil, da se na območju krajevnega odbora SZDL Slov. Konjice ustanovijo trije novi krajevni odbori SZDL. Konjiški odbor SZDL je ob analizi svojega dela ugotovil, da je njegovo območje preveliko ter prav zaradi tega ni mogel uspešno opravljati vseh nalog. To se je posebno še pokazalo pri tem, da so problemi mesta in ožje okolice precej drugačni kot v nekaterih okoliških krajih.

Menim, da je prav, če potrdimo predlog krajevnega organizacije, je v razgovoru poudaril predsednik občinskega odbora SZDL tov. Marošek in nadaljeval: »Ko smo v zadnjih dneh sklicali sestanke odborov SZDL in nekaterih drugih članov v teh krajih, kjer bi ustanovili nove organizacije, in to v Konjiški vasi, Gabrovljah in v Zeah, smo imeli povsod dobro udeležbo. Tako smo se prav lahko pomenili o nalogah, ki jih čakajo, odborniki pa so sami uvideli potrebo po samostojni organizaciji v teritorialno zaokroženih območjih. S konjiško kmetijsko zadrugo smo se dogovorili, da bo dala novemu odboru SZDL v Gabrovljah primeren prostor. Za primerno sobo bomo skušali urediti tudi v Konjiški vasi, nekoliko težje pa bo v Zeah, ki zajema še sosednji vasi Polene in Sp. Preloge. Med odborniki, ki so začasno imenovani v nove odbore, je precej mladih ljudi. Prav za-

radi tega upamo, da bomo prevzete naloge tudi v redu opravljali, saj so na prevzem dolžnosti sami pristali. V vseh treh krajih smo predlagali, da bi sedanji odbori delovali do jeseni, ko bodo redni občni zbori vseh krajevnih organizacij, je končal tov. Marošek.

V. L.

• SEMIČ:

Od nove integracije si obetajo več

Leta 1961 se je takratni delovni kolektiv semiškega Mizarstva odločil, na pobudo Zavoda za čebelarstvo LRS, ki ga je kmalu nasledilo podjetje »Agromel« iz Ljubljane, da se priključi k »Agromelu«. Kolektiv se je za združitev odločil zato, ker je pričakoval, da bo v okviru zavoda in pozneje v okviru »Agromela« dosegel večje uspehe. V tem delovnem kolektivu so predvsem izdelovali izdelke za čebelarstvo. Sodelovanje in delo s podjetjem »Agromel« pa se ni izkazalo kot pravilno, ker je zaradi izgube in ostalih okoliščin Lesni obrat »Agromel« v Semiču, ki zaposluje preko 80 delavcev, v zadnjem času prišel v težaven položaj. Prišlo se je z zniževanjem osebnih dohodkov, neplačevanjem obveznosti itd. Vse finančne zadeve so vodili centralno.

Delovni kolektiv semiškega lesnega obrata »Agromel« je zato ugotovil, da ne more več sodelovati s podjetjem »Agromel« iz Ljubljane, pri katerem je bila pred dnevi uvedena prisilna uprava in zaradi tega se bo priključil k Lesno predelovalni industriji »Zora« Črnomelj. V okviru novega podjetja, ki je v zadnjih letih doseglo lepe uspehe in vložilo vse napore za povečanje delovne storilnosti in povečanje izvoznih nalog, pričakujejo semiški mizarji in ostali zaposleni, da bodo dosegli vidnejše uspehe in da se bodo njihovi osebni dohodki dvignili v skladu z njihovimi prizadevanji.

-vd

7 dni v sindikatih

ZAGORJE OB SAVI - Te dni je sindikalni aktiv Zagorja ob Savi skupaj s predstavniki republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije razpravljali o delovnih odnosih in higiensko tehnični zaščiti pri delu.

SLOVENSKE KONJICE - Občinski sindikalni svet v Slov. Konjicah je nedavno pripravil razgovor s predstavniki delovnih organizacij v občini, na katerem so obravnavali nekatere gospodarske probleme in možnosti za hitrejšo rasti življenjskega standarda. Nekateri konkretni podatki je ob tej priložnosti podal predsednik komisije za gospodarstvo tov. Tone Turnšek, ki je v razgovoru med drugim povedal:

»V naši občini je narodni dohodek na prebivalca v zadnjih letih izredno naglo naraščal. Medtem ko je se v letu 1956 znašal le nekaj nad 113.000 din, predvidevamo, da bo letos dosegel že nad 277.000 din. To seveda pomeni močan gospodarski vzpon občine. V istem obdobju se je število zaposlenih povečalo od 2668 na sedanjih 4068 delavcev, kar je za blizu 55% več. Pri tem je posebej pozitivno delstvo, da gre to povečanje večinoma na račun novo zaposlenih žensk, v manjšem številu pa na zaposlitev moških.

Manj ugodni so podatki glede dela v posameznih izmenah. V lanskem letu je v povprečju 83% vseh zaposlenih delalo v prvi, 14% v drugi in le 3% v tretji izmeni. V prvem tromesečju se je to stanje nekoliko spremenilo in je v prvi izmeni delalo le 72% vseh zaposlenih delavcev, v drugi 21% vseh delavcev in v III. izmeni 7% delavcev. S tem smo se približali jugoslovanskemu povprečju. Za samo te številke pa povedo, da je podana možnost za zaposlitev še novih delavcev brez velikih investicijskih izdatkov. Precejen del strojev in naprav obratuje le eno tretjino dneva.

Podrobne analize so tudi pokazale, da v delovnih organizacijah ni posebnih možnosti za povečanje delovne storilnosti s fizičnim naprežanjem delavcev. Zato bodo tu potrebne notranje izboljšave, nabave novih strojev in podobno, toda kot že rečeno, za to ni potrebno v večjem obsegu graditi novih prostorov.

Osebnih dohodki zaposlenih v zadnjih treh letih kažejo rahel porast. Tako je bilo npr. že v letu 1962 med skupnim številom zaposlenih največ takih, ki so mesečno zaslužili med 20 in 30.000 dinarjev. Stvari so se precej izboljšale že v lanskem letu, v letošnjem prvem tromesečju pa je v skupnem številu zaposlenih največ takih, ki zaslužijo mesečno med 30 in 40.000 dinarjev. Toda če gledamo povprečje osebnih dohodkov v posameznih panogah in ga primerjamo s podatki okraja ter republike, nam analize kažejo, da tu še precej zaostajamo. Zlasti se to pozna pri industriji, kjer imamo največ zaposlenih, deloma pa tudi v trgovini, gostinstvu in obrti.

L. V.

Kljub vsemu se še vedno ne moremo posloviti od kičastih izložb v ljubljanskih kioskih

Foto: M. Sparovec

IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH

Ali je moč opravičiti?

Tehnično higiensko varstvo in zdravstvena preventiva pri delu je v podjetju dvojno važnejši delovnih področij. Dolžnost proizvodnje, HTV in zdravstvene službe je, da pri tem tesno sodelujejo ter preventivno uredijo tako, da se kar moč zniža število nesreč pri delu. Sedanje stanje je nevzdržno, saj številne

nesreče povzročajo velikansko škodo podjetju.

Iz statistike obratnih nesreč pri delu ter obolenj vidimo, da smo v letu 1963 zabeležili 92 nesreč pri delu, na poti v službo ali domov. Tako smo lani izgubili zaradi tega kar 12.062 delovnih dni.

V odnosu na skupno število vseh registriranih obratnih nesreč pri delu oziroma obolenj v našem podjetju leta 1963 in v prvih dveh mesecih 1964 je bilo po vrstah nesreč oziroma obolenj stanje, izraženo v procentih, takole:

	leta 1964	
	januar	februar
poškodbe na očeh	12,100 %	15,254 %
poškodbe na rokah	44,802 %	37,288 %
poškodbe na nogah	22,445 %	16,949 %
poškodbe na glavi	5,436 %	5,085 %
poškodbe na telesu	5,150 %	3,390 %
nesreče na poti v službo ali domov	6,232 %	20,339 %
vajenci so udeleženi	0,878 %	1,695 %
poklicna obolenja	0,134 %	—

Analiza je pokazala, da se je v letu 1963 ter prvi in drugi mesec 1964 ponesrečilo največ kvalificirane delovne sile, nato pa pomožnih delavcev. V glavnem se nesreče pripetijo pri delavcih-začetnikih, ki so zaposle-

ni v podjetju prvo, drugo ali tretje leto, pri vseh drugih vedno manj. Vprašanje je, ali dovolj skrbimo pri novih - mladih delavcih za priučevanje oziroma priučitev na delovnem mestu, da se poškodbe ne bi

dogajale tako pogostoma. Menimo, da v večini primerov ne skrbimo dovolj.

Pri poškodbah so še vedno na prvem mestu roke, nato noge, oči itd. Delno je razumljivo, da so poškodbe na rokah in nogah številne. Razumljivo pa ni, kako je lahko toliko poškodb na očeh, saj mora vsak delavec imeti varovalna očala in jih je dolžan nositi pri takih delih, pri katerih bi si lahko poškodoval oči.

Če bi delovodje (mojstri) zahtevali od vseh delavcev, da tam, kjer je možnost poškodovati si oči, nosijo očala, bi se število poškodb na očeh zmanjšalo na minimum. Pa tudi sleherni delavec je dolžan upoštevati vsa varnostna navodila.

Zaradi tolikih nevarnosti in obolenj je podjetje izgubilo samo v letu 1963 13.327.540 dinarjev, ker je preseglo procent, ki ga je določil kot mejo Komunalni zavod za socialno zavarovanje.

Borba proti obratnim nesrečam pri delu se precej zanemarljivo, predvsem zato, ker je konservativno pojmovanje še vedno močno. Da so nesreče pri delu neizbežne, pove že sama beseda »nesreča«, ki vsebuje pojem višje sile, saj bi se zgolj po na-

ključju nihče ne ponesrečil. Sleherna neizgoda ali bolelost ima svoj razlog in vzrok, ki se da stano natančno določiti, zakaj se nesreča zgodi in kje je vzrok ali izvor posamezne bolezni. Čeprav vse neizgode nastanejo po prirodnih zakonih, ne moremo del neizgode naprej preprečiti, če te zakonitosti ne poznamo in ne upoštevamo. Pri vseh neizgudah nosi 75 do 80% krivde vedno človek.

Borba za znižanje nesreč pri delu je mnogo cenejša kot pa škoda, ki jo imamo sedaj, ko znaša težke milijone oziroma izgubo za podjetje.

Menim, da je potrebno zdravstveno in HTV preventivno gledati v prvi vrsti s stališča tistih osnov, na katere je vezana in za katere mora biti funkcionalno izvajana.

1. Zadostna skrb za optimalno varnost delavcev na delovnih mestih, tehničnih naprav, opreme, strojev in delovnih prostorov.

2. Zainteresiran odnos vodilnih kadrov do zdravstvene in tehnično-higienske varnosti.

3. Sistematična in kvalitetna zdravstvena varnostna vzgoja članov kolektiva, predvsem novih delavcev na osnovi vzbuja-

nja občutka in pozornosti na delovnem mestu.

Da bi zadostili tem zahtevam, moramo imeti ustrezno organizacijo urejeno tako, da ne bo samo na papirju, ampak naj bo cel mehanizem urejen tako, da se neizgode pri delu omejijo oziroma znižajo na minimum.

Sedanje stanje nam narekuje, da neizogibno podvzamemo vse organizacijske in tehnične ukrepe za izboljšanje proizvodnje, ki je povečini vezana na vprašanje delovne varnosti. Zato je potrebno vsako novo napravo, gradnjo ali delovni postopek podvreči proučevanju tudi z varnostnega stališča, da se zmanjša število nesreč pri delu in olajša fizičen napor ljudi.

Naravnost zaskrbljuje nas naraščanje nesreč na poti v službo ali iz službe. V letu 1963 jih je bilo 6,232% od vseh nesreč, letos v prvih dveh mesecih pa januarja 20,339% in februarja 19,084%. Vprašamo se, kje so vzroki? Ali so vse neizgode opravičljive, zadostno preverjene in resnično prikazane? Nujno bi bilo tudi sredstva za izplačevanje boleznin čimprej decentralizirati.

Danes nobena delovna enota ne čuti posledic zaradi višjega

ali nižjega staleža bolnikov po neizgadah. Vse to gre direktno v breme celotnega podjetja, to je stroški se krijejo iz skupnih fondov. Nujno je potrebno določiti limit z odstotkom neizgode po posameznih delovnih enotah, tako da bi vsaka delovna enota vedela, koliko sme uporabljati za take primere svojih sredstev. Na podlagi tega bi se morala truditi za preventivne ukrepe, s tem pa za znižanje izpada delovne sile zaradi nesreč in obolenj pri delu. Na podlagi navedenih primerov lahko trdimo, da je stanje dovolj nazorno prikazano in da je nujno potrebna akcija za odpravo pomanjkljivosti v našem podjetju oziroma za znižanje staleža bolnih na minimum. Akcija bo dosegla svoj namen takrat, ko se bo vsak delavec in vodilna oseba zavzel za to, da bo dobil vsak jasno predstavbo v proizvodnji in vseh pripravljalnih službah, kaj pomeni izboljšanje delovnih pogojev za boljše zdravstveno in tehnično varstvo ter obenem za večjo produktivnost dela.

Mirno lahko trdimo, da so dobri delovni pogoji in varna proizvodnja bistveni del produktivnosti, na kar ne smemo pozabljati.

VINKO KLARIČ

● MAJŠPERK:

Nujna gradnja šole

V ptujski občini je med ostalim prav gotovo še vedno najbolj pereč problem šolstvo, se posebej problem šolskih prostorov v majhni industrijski vasi Majšperk v Halozah. Tu bi namreč bilo nujno potrebno graditi novo šolsko poslopje, saj je v sedanjih pogojih delo zelo oteženo. Sedanja šola je bila zgrajena v letu 1900 in je za 120 učencev in je zato imela le 5 učilnic, kar je za takratni čas zadoščalo. Ko sta se k Majšperku priključili še osrednji šoli Naraplje in Stoperice, se je število učencev občutno povečalo in ima danes ta šola v slabih — premajhnih prostorih že okrog 600 učencev, ki imajo na razpolago 7 učilnic in šestnajst oddelkov. Pouk teče v treh izmenah. Posebno težko je za učence, ki imajo do šole tudi po 2 uri daleč in se vračajo domov zvečer v temi, kar zelo slabo vpliva na samo učenje solarjev in njihov fizični in

Tudi tako bo lahko prijetno na dopustu — Foto: M. Sparovec

umski razvoj. Sicer so že skušali rešiti stisko s tem, da so pred letom preuredili v učilnico še zbornico, ta pa je sedaj v prostoru za učila. Prav tako nimajo telovadnice, sami šolski kuhinji in tehnični delavnici pa sta odmerjena tako majhna prostora, da si je res težko zamisliti pouk v njih.

Upravičeno pa se vprašujejo, kaj je z gradnjo paviljona, ki bi imel 4 učilnice in bi težavno situacijo precej olajšal. Pred leti, ko so se odločili za paviljon, so izvolili tudi komisijo, ki bi naj zbirala prostovoljne prispevke med prebivalci, ki so bili pripravljeni pomagati po svojih močeh za zgraditev paviljona. Toda vse to so iz ne razumljivih vzrokov opustili in tako še bolj zaostri problem. V Majšperku sta tudi dve tovarni, ki bi prav gotovo lahko pripomogli k rešitvi tega problema, čeprav imata tudi sami dovolj težav. Občinska skupščina Ptuj sama gotovo ne bo zmogla zgraditi šolskega poslopja. Vprašanje pa še vedno ostaja: kako k temu pristopiti in kje zagotoviti potrebna finančna sredstva. Kakšni pa bodo v sedanjih pogojih učni uspehi in nadaljnji razvoj otrok, pa si lahko predstavljamo sami!

—ce.

● ŠMARJE PRI JELŠAH:

Nov obrat tovarne perila »Topera«

Organi delavskega upravljanja in vodstvo delovnega kolektiva Tovarne perila »Topera« Celje so se odločili, da bodo v Šmarju pri Jelšah ustanovili obrat, v katerem bi naj proizvajali fantovske in moške bluze. Odločitev kolektiva se je pred nedavnim uresničila in v Šmarju pri Jelšah je že pričel obratovati ta obrat, ki zaposluje nekaj nad 60 delavcev.

Za novi obrat ni bila potrebna večja investicija in je povsem prav, da so ga ustanovili v tem kraju, kajti vsa leta imajo v šmarjski občini težave z zaposlovanjem žensk. Prvi dnevi obratovanja te enote so pokazali, da so vsi člani kolektiva vložili vse napore, da bi čimprej osvojili proizvodni postopek.

D.

● PTUJ:

Več pomoči zasebnim graditeljem

Stanovanjska stiska še vedno sodi med primarne probleme. Toda marsikje še vedno ni v družbenih načrtih občin zaslediti, kako pomagati individualnim graditeljem stanovanj, čeprav se vedno govori in razpravlja o podpiranju individualnih graditeljev, ki pomagajo iz družinskih sredstev reševati stanovanjsko stisko. V ptujski občini so na primer v lanskem

letu dogradili 184 novih stanovanj, od teh so zgradili individualni graditelji 100 stanovanj.

Tudi letošnji družbeni načrt občine Ptuj predvideva, da bodo zasebni graditelji gradili več stanovanj kot investitorji, ki nameravajo po načrtu občine zgraditi okrog 91 stanovanj s 4350 m² površine, medtem ko bodo zasebni graditelji zgradili kar 110 stanovanj s skupno površino 7260 m². Iz družbenega načrta občine Ptuj lahko povzamemo, da je v lanskem letu razpolagal stanovanjski sklad občine s 490.952.000 dinarji. Žal ni mogoče zaslediti, koliko so od teh sredstev dobili posojila vsi tisti, ki so zasebno gradili stanovanja. Tovarna glinice in aluminija Kidričevo v vsako leto obsežna sredstva za gradnjo stanovanj za člane svojega kolektiva, prav tako imajo organizirane stanovanjske zadruge tudi Elektrokovinar, Kmetijski kombinat in Perutnina, vendar tudi tu ni razčlemb o tem, kako pomagajo zasebnim graditeljem.

Letošnji obseg stanovanjske izgradnje bo v ptujski občini znašal nad 800 milijonov din, od tega je namenjeno v stanovanjski sklad okoli 460 milijonov din, zavodi in podjetja bodo pa vložili v zgradnjo stanovanj nad 100 milijonov, individualni graditelji pa 200 milijonov dinarjev. Na osnovi teh sredstev in razširjenega kreditiranja iz bančnih sredstev bodo tako letos, dogradili okoli 200 stanovanj, od teh bo v družbenem sektorju okrog 90.

Zelo prav bi bilo, če bi občani več vedeli, koliko posojil bo dala družba za gradnjo stanovanj zasebnim graditeljem, od kod in seveda pod kakšnimi pogoji. Stanovanjski skladi ne odpravljajo svoje vloge in kažejo mnogokrat celo mačehovski odnos do individualnih graditeljev stanovanj, ki po svojih zmognostih pomagajo reševati kritični stanovanjski problem.

—ce

● SLOVENSKE KONJICE:

Na volilnih konferencah ZKJ bo sodeloval vsak četrti član ZKJ

Na izrednih volilnih konferencah v osnovnih organizacijah ZKS na območju konjiške občine so izbrali nad 70 delegatov, ki bodo sodelovali na bližnji občinski konferenci ZKS. Ker bodo na konferenci sodelovali tudi člani občinskega komiteja ZKS, bo praktično na njej sodeloval vsak četrti član ZKS konjiške občine.

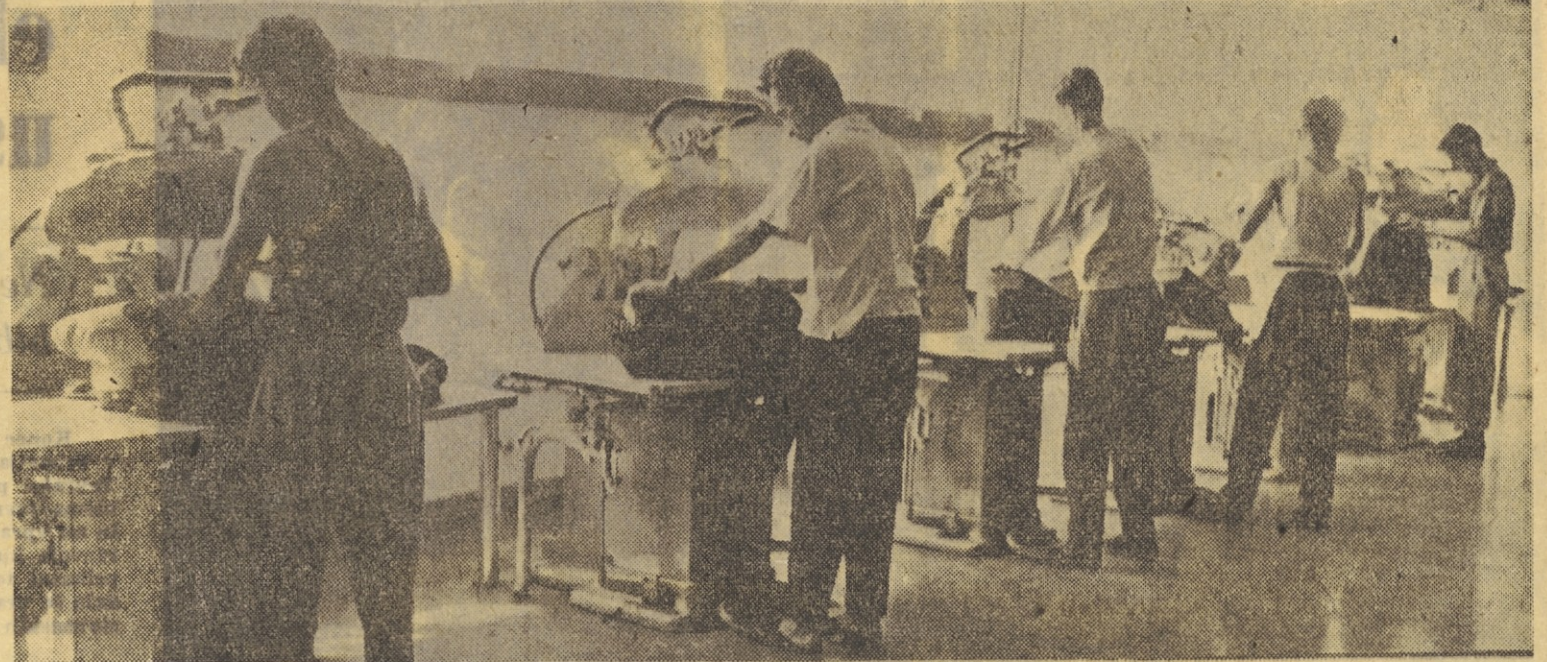
V. L.

● METLIKA:

Izseljenski piknik

Izseljenska matica SR Slovenije se je ob sodelovanju Občinske skupščine Metlika odločila, da bo letošnji tradicionalni izseljenski piknik letos na dan borca, 4. julija na Vinomeru pri Metliki. Poseben pripravljani odbor je podvzel vse potrebno, da se bodo izseljenci, ki bodo tokrat prišli na obisk v svojo rojstno domovino, čimbolje počutili in ta čas čimbolj veselo preživeli. Zraven številnih zgodovinskih krajev Bele krajine jih bodo seznanili z gospodarskim napredkom Metlike in ostalih krajev. Seznanili jih bodo tudi z rastjo metliških delovnih kolektivov.

V.

Sodobno likanje težke konfekcije v tovarni »Mura« v Murski Soboti

Foto: M. Sparovec

● GORNJA RADGONA:

Velik poudarek pridobivanju zemlje

V občini Gornja Radgona so se pravilno lotili pridobivanja zemlje za družbeno proizvodnjo. V tej izrazito kmetijski občini je danes v družbeni lastnini le 22,4 % obdelovalnih površin, že čez sedem let pa bo v družbenem upravljanju 60 %. Da bi bilo podružbljanje zemlje čimbolj načrtno, so dali izdelati posebne načrte, iz katerih je razvidno, kje vse bodo kmetijske gospodarske organizacije pridobile zemljo. S temi načrti so seznanili tudi zasebne kmetovalce. V občini Gornja Radgona bodo kmetijske organizacije odkupile največ površin — zemljišč v Apaški dolini, kjer so zemljišča za družbeno proizvodnjo najbolj primerna. Precej zemlje pa bodo odkupili tudi v dolini Sčavnice (100 hektarov) ter nekaj v vinogradiških področjih. Od kmetijskih organizacij bosta odkupila največ zemlje kmetijski kombinat Gornja Radgona in kmetijsko gospodarstvo Kapele. Poleg odkupa pa bodo v tej občini pridobili nekaj rodovitne zemlje tudi s hidro- in agromelioracijami.

L. Z.

● ČRNOMELJ:

Zaradi nesreč in obolenj izgubljenih 30.000 delovnih dni

Že nekaj let vlagajo v črnomajski občini vse napore, da bi zmanjšali število nesreč pri delu in razna obolenja zaposlenih. Vkljub vsemu prizadevanju pa podatki kažejo, da je bilo zaradi tega izgubljen v občini v preteklem letu nekaj nad 30 tisoč delovnih dni. Tolikšno zmanjšanje delovnih dni pa predstavlja za gospodarstvo precejšen izpad, kar povzroča precejšnjo gospodarsko škodo posameznim delovnim kolektivom in skupnosti. Zraven tega pa predstavljajo nesreče in obolenja precejšnje izdatke za delovne kolektive in organe socialnega zavarovanja. Podatki za prve letošnje štiri mesece kažejo, da se ni stanje dosti izboljšalo.

Inšpekcijske službe in ostali so pa ugotovili, da kljub vsemu niso dovolj v tem pogledu storili delovni kolektivi. Namreč prva dolžnost teh je nedvomno ta, da vložijo vse napore za zmanjšanje nesreč pri delu in

tudi potrebne ukrepe za zmanjšanje obolenj.

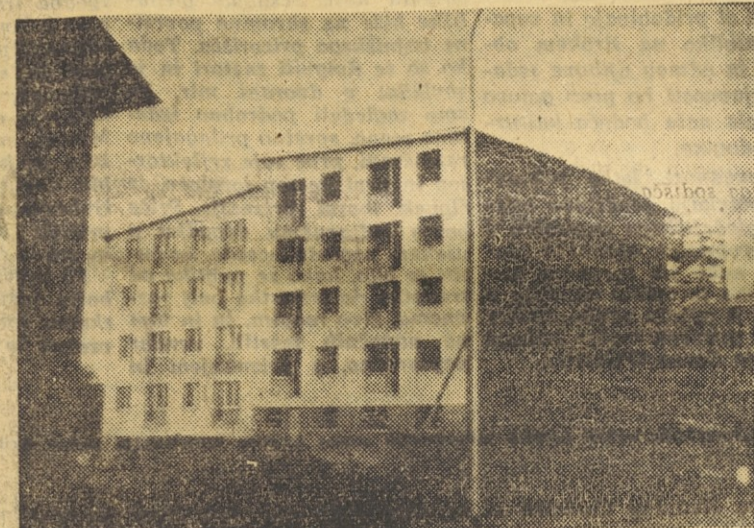
Zelijo, da se tudi na tem področju podvzamejo v tej belokranjski občini potrebni ukrepi, da se število nesreč in obolenj zmanjša, kar naj bi pripomoglo z vsemi ostalimi prizadevanji k boljšemu gospodarjenju posameznih delovnih kolektivov. Obenem pa so tudi razprave, kako preiti na 42-urni delovni teden, pokazale, da se naj bi vzporedno z vsemi ostalimi prizadevanji vložilo več skrbi tudi v tem pogledu.

D.

● BELA KRAJINA:

Mladina v pripravi za dan mladosti

Mladina obeh belokranjskih občin namerava letošnji dan mladosti in obletnico rojstva predsednika republike SFR Jugoslavije tov. Tita proslaviti z več prireditvami in proslavami. Zraven športnih srečanj in ostalih srečanj, predvidevajo poho-

Nov 32-stanovanjski blok v Ljutomeru — Foto: Stane Feuš

de v razne partizanske kraje, kjer se bo mladina seznanila z dogodki iz časa NOB. Mladina Metlike, Vinice, Adlešičev in ostalih krajev predvideva srečanja z mladino iz SR Hrvaške, Mladina zaposlena v Tovarni kondenzatorjev »Iskra« v Semiču je povabila mladino zaposleno v »Iskri« Kranj, v Semiču. Zraven slavlja v Semiču namerava mladina obiskati tudi Planino in Mirno goro, to je kraj, kjer je bil ustanovljen Invaljski pevski zbor, ki slavi letos 20-letnico svoje ustanovitve.

—vd

● NOVA GORICA:

Modernizacija proge in povečanje prometa

Železniška proga Jesenice — Nova Gorica — Sežana sodi, zaradi številnih vzponov, predorov, mostov in ostrih lokov med najtežje v državi. Dograjena je bila leta 1906 in je zlasti pomembna za mednarodni tranzitni tovorni promet iz Trsta za Avstrijo in Čehoslovaško. V letu 1962 je delež tranzitnega prometa znašal 70 odstotkov od skupnega tovarnega prometa na tej progi.

V sedemletnem perspektivnem planu je predvideno, da bodo progo modernizirali ter jo usposobili za večji osni pritisk in za večje hitrosti. Obseg tovarnega prometa naj bi do leta 1970 porasel za kakih 46 odstotkov. Pri tem je upoštevan tudi dovoz in odvoz blaga za luko Koper, ko bo to pristanišče povezano z železnico. Pre-

datkih, ki so ga pred nedavnim zbrali so vsa vozila že iztrošena nad 60 odstotkov. Pred nedavnim so po dvoletnih prizadevanjih končno dobili 7 tovornih vozil znamke OM Titano. To število vozil je za tako obsežno podjetje, ki se zadnja leta uvršča tudi v prevoze v Avstriji, Nemčiji in Italiji zdaleč premalo. Značilno za ta delovni kolektiv je to, da so vložili vse napore za čimboljši izkoristek obstoječih vozil. Prav to prizadevanje domala vseh članov tega delovnega kolektiva je omogočilo, da je lansko leto znašala realizacija na posamezno vozilo nekaj nad 20 milijonov din, bilo je nekaj posameznikov, ki so dosegli tudi od 27 do 28 milijonov din realizacije na vozilo.

—vd

● SLOVENSKA BISTRICA:

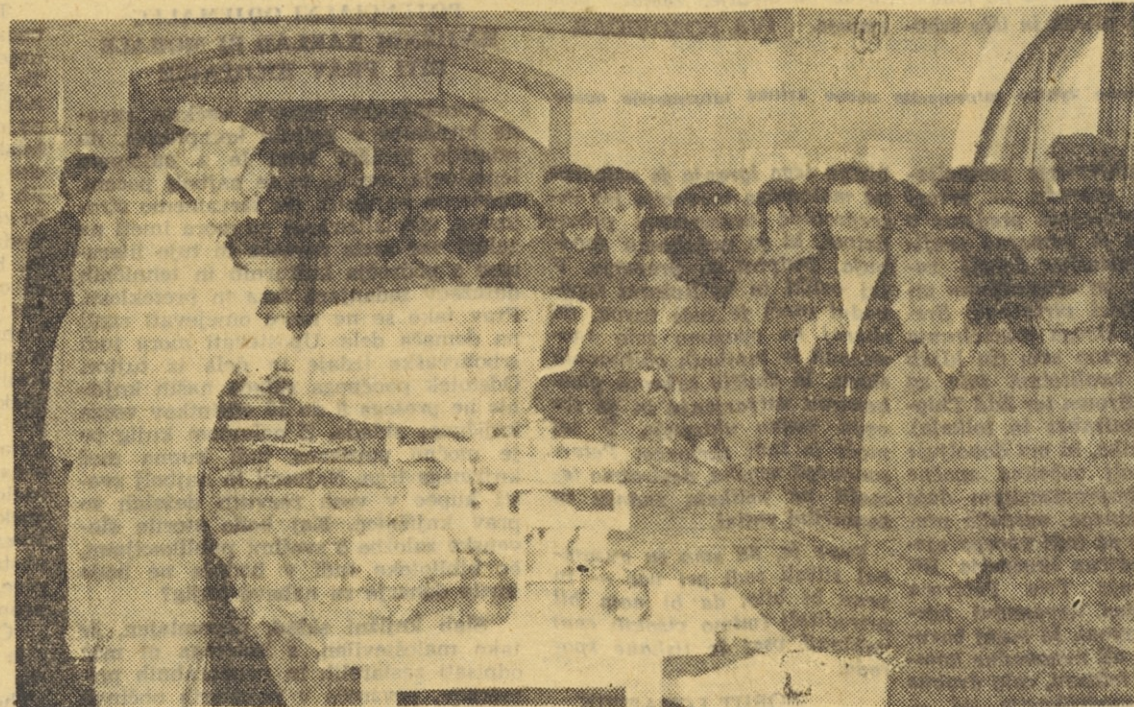
Občinska skupščina razpravljala o izpolnitvi družbenega plana

Na nedavni seji Občinske skupščine v Slovenski Bistrici so med drugim razpravljali o analizi zaključnih računov ter o izpolnitvi družbenega plana občine v lanskem letu. Ugotovili so, da narodni dohodek na prebivalca še vedno precej zaostaja za okrajnim povprečjem, čeprav se je v zadnjih letih nekaj povečal. Medtem ko daje industrija v tej občini več kot polovico celotnega družbenega proizvoda, je v kmetijstvu prav nasprotno, kar pripisujejo vzroku, da kmetijske zadruge nimajo več odkupa lesa. Kot so pokazale analize, pa predstavljajo glavno hibo izrabljena osnovna sredstva in so prav zaradi tega rezultati gospodarstva precej slabši. To je tudi razumljivo, saj je sedanja vrednost osnovnih sredstev mnogo nižja od nabavne vrednosti, predvsem v industriji, kjer je poslovanje podjetij zaradi slabe tehnične opreme na robu rentabilnosti.

Precej nepravilnosti je pokazala tudi politika načrtovanja sredstev družbenega investicijskega sklada. Ta sredstva se z družbenim planom precej razdrobijo zaradi rekonstrukcij in začetnih del. Mnogo so temu krivi tudi ekonomsko-tehnični elaborati, ki so površni in ne preštudirani ter zato velikokrat več škodujejo kot koristijo izpolnitvam družbenega plana občine. Razumljivo so težnje, da bi razpoložljiva investicijska sredstva centralizirali in jih dali le tistim delovnim organizacijam, ki bi zagotavljale večji ekonomski učinek.

Po temeljiti razpravi in analizi je Občinska skupščina sprejela tudi nekaj pozitivnih priporočil, ki bi naj služila za uspešnejšo in koristnejšo gospodarsko politiko občine. Mnenja so, da je za nove investicije potrebno izdelati temeljite elaborate in nadaljevati z ekonomsko upravičenim združevanjem sredstev. Delovne organizacije v občini naj v polletnih bilančah dobro obdelajo vprašanje svojih zalog in obratnih sredstev, da bi lahko sprostili sredstva, ki so nujno potrebna za rekonstrukcijo in investiranje. Povsod pa je potrebno povečati proizvodnost dela ter doseči bolj dinamični porast gospodarske dejavnosti, s tem pa seveda tudi višji družbeni in življenjski standard. Ker vrednost osnovnih sredstev vedno bolj pada, je potrebno investicijsko dejavnost usmeriti predvsem v najbolj nujne in ekonomične naložbe.

—ce

Dolge vrste v ljubljanski ribarnici dokazujejo, da je ribje meso v zadnjem času vse bolj iskana hrana. Glavni vzrok so sorazmerno nizke cene ribam, obenem pa tudi največkrat slabo založene mesnice same silijo potrošnike, da si z ribami nadomestijo drago meso — Foto: M. Sparovec

Seam O'Casey »Senca pravega moža« v Režiji Jura Kislingerja v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju. Na fotografiji sta Jože Pristov in Sandi Krbošelj

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

ENO IZMED ŠTEVILNIH GOSTOVANJ

SLG IZ CELJA V VOJNIKU

Včasih, kadar pregledujemo tedenske programe Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja, se nam zdi, ko da je pravi potujoči teater. Danes tu, jutri tam, pojutrišnjem doma in naslednji večer spet 10 kilometrov izven matičnega kraja. Celjani si pridobivajo in vzgajajo publiko na širokem območju in odmev njihove sedanjosti bo prav gotovo omenjala naša bodoča kulturna zgodovina.

Radovednost, kako pravzaprav potekajo predstave celjskega gledališkega ansambla v malih dvoranh, grobnih krajev in kako jih sprejema publika, me je tokrat napotila v Vojnik k ogledu predpremiere »Senca pravega moža« irskega pisatelja Seana O'Caseya.

Razmeroma zelo majhni auditorij Kulturnega doma je povsem napolnila nekam spoštljivo mirna publika. Slabo osvetljena dvorana je komaj dajala slutiti, da bo na odru res moč odigrati pravo gledališko predstavo, preneseno z odrskih desk resnične gledališke hiše na skromne površine vojniškega prizorišča. Toda ko so se dvignili zastori in je zavladal v dvorani mir, ko smo zagledali podrobno izdelano sceno, spretno prilagojeno razmeram, prve soje reflektorjev in prvi nastop igralcev, je človek moral priznati: Priče bomo kulturnemu dogodku v vsakem pogledu-besede. In čuti ti je bilo, kako se publika od trenutka do trenutka bolj razvema, živo reagira, tu in tam na napačnih mestih, vendar neposredno, s priznanjem in

radostjo. Toda naj so bile reakcije že take ali drugačne, z odra je vela živa, prizadeta igra, spodbujena od topline med občinstvom. Sicer pa tudi O'Caseyeva drama z lahkoto ogreje s svojo izpovednostjo. »Senca pravega moža« je zgodba irskih patriotov, ki se bore z Angleži za svojo samostojnost, patriotov, katerih večina je slabičev, gobeždačev, sanjačev, strahopetcev. Med njimi je en sam junak, dekle Minnie, toda še njeno junastvo je, kot večina vseh velikih dejanj naključij, porodila ljubezen do ljubljenega bitja, pristna ljubezen do domovine in prava človečnost.

Po predstavi v Vojniku sem bolj razumela, od kod celjskemu ansamblu njegova zavzetost in prizadetost.

ALA PECE

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

SVET MRŽNJE IN RASNIH NASPROTIJ

DANSKI FILM »DILEMA«

Danec Henning Carlssen je s filmom »Dilema« ustvaril redek in dragocen dokument o rasni mržnji in nasprotjih sodobne družbe. S skrito kamero se je podal v središče Johannesburga ter bil priča pretresljivih nasprotij in dogajanj, ki jih povzroča »zlati dolar« v rokah belih gospodarjev Južne Afrike. V središču dogajanja je mladi Anglež Toby Hood, ki s prevzemom službenih obveznosti pri angleški založniški podružnici nehoti in nevede zaide v svet nasprotij dveh obstoječih taborov: belega in črnega. Z navno in hkrati drzno razsvetljuje in temperamentno odkriva okolje belcev, njihovo

razkošno življenje na eni ter zakotno življenje domačinov na drugi strani in se mu skuša prilagajati. Toda že po prvih zapletih se znajde v dilemi: ali ostati bel med belimi ter zasovražiti vse, kar je črnega ali stopiti na stran črnih in z njimi propadati? »Srednje poti tu ni,« mu zagotavlja tudi bela domačinka Ana, ki se bori za pravice črnih. Vzemen mirjen zaradi ljubavne avanture z dekletom iz tabora oblastnikov ter čustveno prizadet in razdvojen zaradi umora črnega prijatelja in zapora odvetnice Ane, tava po johan-nesburških ulicah in išče izho-

da in odločitve. Režiser ga pušti v dilemi, gledalcu pa da z njegovo zgodbo in bogatimi dokumentarnimi posnetki dovolj snovi za razmišljanje. Ob vsem, kar vidimo na platnu, se lahko samo strinjamo z odločitvijo žirije, ki je leta 1962 v Mannheimu sprejela in nagradila film z najvišjimi priznanji festivala. Delo s tako dokumentacijo in montažo, izpovedano v sodobnem jeziku in z izrazitim občutkom za mero in ritmično ravnotežje med dvema družbenima svetovoma, ki hkrati odkrito in drzno kaže vzroke in posledice rasne ideologije, zasluži priznanje. IVA BOZOVIČAR

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

ŽIVO MUZICIRANJE

TRIO OSCAR PETERSON V LJUBLJANI

S poldrugo uro zamude in dobro privitimi cenami za rezervacije (po načelu: to pot bodo gotovo plačali), med bližnjem fotoreporterjem (nemara je bil tudi samo eden — vsekakor ob sodelovanju ljudi, ki jih sicer skoraj ni najti v Filharmoniji) ter polnim auditorijem skoncentriranega občinstva (žvižganje in kar še »zraven spada« se ni oglasilo tja do zgodnjih jutranjih ur, ko je bilo koncerta konec) — je v soboto, 16. maja gostoval v Ljubljani Tri Oscarja Petersona, pojem za vse, ki imajo radi jazz, in presenečenje za slehernega, ki je bolj slučajno ali iz radovednosti zašel v dvorano Slovenske filharmonije.

Muzika, ki smo jo poslušali, je bila — vsaj v prvem, bolj-

šem in zahtevnejše sestavljenem delu sporeda — precej daleč od običajnih predstav o jazzu, bila je komorno prefinjena, vsebinsko dovolj zahtevna ter po »zunanjem« vi-dezu vseskozi virtuozna. Središče tega živega muziciranja je bil Peterson sam (in kljub izvrstnim kvaliteta, šele za njim Ray Brown ter Edd Thigpen — kontrabas in tolkala). Ne le tehnika, ki mu dovoljuje tudi najbolj subtilne zvočne odtenke, improvizacijam daje pridih pristnega, natanko pre-mišljenega pa tudi novega nje-gova melodična invencija. Bi-stvo igranja Tria Peterson namreč niso nenavadni harmonski razponi, še manj barvni, pozicijske fature, celo drobne ritmične modifikacije ne —

bistvo tega igranja je neizčrpna melodična invencija ter interpretova ustvarjalna prizadetost, ki jo nenehoma spodbuja, podpira in preverja. V tej veliki in kultivirani izpovedni moči je tudi vzrok, da skoraj ne opazimo zelo enostavnih in majhnih oblikovnih shem, ki služijo takemu glasbenemu ustvarjanju in ga seveda nujno uklepajo. V tej moči je tudi skrivnost Petersonovega uspeha, dasiravno temelji na velikem znanju in zanesljivi rutini.

Prav je, da smo ta ansambel slišali tudi pri nas — in prav bi bilo, da bi nam bil prireditelj (mimo visokih cen) naklonil vsaj še tiskane sporedke.

BORUT LOPARNIK

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

In vendar je knjižnica elementarna kulturna ustanova...

Nekatere ugotovitve posveta Društva bibliotekarjev Slovenije v Trbovljah

Konec prejšnjega tedna so se člani Društva bibliotekarjev Slovenije zbrali v Trbovljah na strokovno posvetovanje in zasedanje plenuma svojega društva. Tokratni posvet naših knjižničarjev, ki se je osredotočil predvsem na dva problema javnih knjižnic ljubljanskega okraja s posebnim poudarkom na Zasavju in na vprašanje slovenskega knjižničarstva v sedemletnem planu perspektivnega razvoja kulture in prosvete, je z zelo uspešnimi referati in koreferati na široko prikazal ter analiziral pomanjkljivosti bibliotekarstva pri nas, razprava pa je dala še vrsto pobud, predvsem konkretnega značaja, za nadaljnje delo nekaterih slovenskih knjižnic.

Uvodni referat »K problemu javnih knjižnic ljubljanskega okraja in Zasavja« tovarišice Anke Korže-Strajnar z oddelka za matično službo pri NUK v Ljubljani je posegel mnogo dlje, kot se da slutiti iz naslova. Bil je podoba celotnega stanja bibliotekarstva v naši republiki, izhajajoč iz dveh vidikov: iz splošnega pomena knjižničarstva v državi, katere sistem družbenega samoupravljanja terja od ljudi strokovno znanje in splošno razgledanost, razgledanost, ki jo lahko sistematično nudijo izven šole in ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, prav knjižnice; in z vidika razvitosti slovenske knjižničarske mreže, oblik in zvrsti njene dela z ozirom na druge dežele v zahodni in vzhodni Evropi. To primerjanje, podkrepljeno z bogatimi podatki, pa avtorice ni zavedlo, da bi spregledala specifični, zgodovinski razvoj našega bibliotekarstva in da bi ne iskala objektivnih ter neobjektivnih povodov, ki so ga privedli v zdajšnje še malo ne zavirljivo stanje.

Ceprav namreč kažejo statistični podatki, da se število knjižnic pri nas neprestano večja, le postopoma naraščajo knjižni fond, tako z ozirom na njih število kot vsebino. Vzrokov za to je več. Eden izmed njih tiči v pomanjkanju denarnih sredstev. Občinski sveti za kulturo in prosveto dodeljujejo knjižnicam malodane v vsej republiki le minimalna sredstva, ki komaj prekrivajo najnujnejše izdatke za vzdrževalno prostorov in osebne dohodke knjižničarjev, za nakup novih knjig pa ostaja bore malo. Sredstva, ki jih biblioteke ustvarijo same z izposojenjem knjig, pa so obrobne pomena. Drugi razlog je pomanjkanje kvalificiranega kadra, ki (kot je bilo videti iz celotnega posvetovanja) nosi pravzaprav poglaviti delež krivde pomanjkljive, nerazvite in zastarele knjižničarske javnosti pri nas. Če bi namreč imeli izsolane ljudi, ki bi na eni strani s poznavanjem stroke in potreb družbe vnesli v knjižničarstvo sodobnega duha, bi na drugi strani z vsem tem svojim delom vplivali na vso javnost, na družbene, politične in kulturne organizacije... splošna zavzetost občanov za bibliotekarsko dejavnost bi gotovo imela za posledico večja finančna sredstva. Boj zanje bi ne bil več tako težak, bil bi tudi bolj uspešen. Torej verizna reakcija, ki ima pa trenutno še prav z ozirom na kader žalostno perspektivo.

Morda bi lahko pristavili še nekaj: res, da je naše splošno pojmovanje knjižničarstva zastarelo, da se to najbolj akutno odraža pri porazdeljevanju sredstev v občinah za kulturne namene, kjer navadno odnesejo knjižnice najslabši delež. Toda v nekaterih naših knjižnicah že danes dela vrsta izučeni knjižničarjev s široko izobrazbo, šolami in fakultetami, dela vrsta velikih ljubiteljev knjig. Dogaja pa se, da so tudi ti gluhi za nove načine in oblike dela in da tam, kjer se je treba boriti za sredstva, ne znajo jasno in glasno terjati svojih pravic.

POTENCIALNI ODJEMALEC KNJIŽNIH NAKLAD BI MORALE BITI PRAV KNJIŽNICE

Pomanjkanje denarja večkrat zaveže knjižnice v neljubi kompromis, da množijo knjižni fond le z nakupom leposlovja, ker je to še najbolj poceni. Moderna knjižnica (če izvezamo strokovne, specializirane) pa mora imeti na zalogi vse vrste domače in tuje literature s področja kulturnih in tehničnih dosežkov sedanjega časa in preteklosti. Prav tako se ne more omejevali zgolj na domača dela. Upoštevati mora tudi srbohrvaške izdaje in dela iz tujine. Odstotek poučnega sklada naših knjižnic ne presega 8 do 10 odstotkov vsega knjižnega sklada. Z nakupom knjig pa je močno povezana tudi kupna moč knjižnega trga. Največji in najbolj zvesti kupec v vseh razvitih deželah so prav knjižnice. Kaj bodo storile slovenske založbe s svojimi publikacijami, če biblioteke tudi v bodoče ne bodo imele denarja za nabavo knjig?

Slab knjižni sklad, nepomlajen, že tako maloštevilen, s katerega ni moč odpisati zastarelih in neuporabnih primerkov, povzroča v nekaterih občinah (Sevnica, Zagorje), da knjižnice izgubljajo svoje bralce. Kaj to pomeni, menda ni treba posebej poudarjati. Na dru-

gi strani pa tako v naši javnosti kot v knjižnicah iščemo bralca, ki prebere čimvečje število knjižnih zvezkov, celo poveljujemo takega bralca, namesto da bi iskali pravega »potrošnika« knjige, ki mu je postala knjiga vir duhovne izpolnitve in da bi ga tudi povsod tam, kjer je to mogoče (knjižnica, kulturno prosvetna društva in organizacije, šola, tisk, radio, TV) navajali k takemu branju.

Porazdelitev knjižnega sklada in knjižničarske mreže v Sloveniji pa je dokaj neenakomerna. Samo pet ljubljanskih mestnih občin z 206.000 prebivalci ima v svojih knjižnicah 265.300 knjig, medtem ko jih premore ostalih 21 občin ljubljanskega okraja za 420.000 prebivalcev le 207.000. Vprašanje je, ali smo odgovorni za to, da je več kot dve tretjini prebivalcev skoraj brez knjige, in to predvsem podeželskega prebivalstva, ki je tako že prikrajšano za kulturno dogajanje, ki ga je v mestu neprimerno več. In kdo ter kako naj odpravi te vrzeli?

SEDEMLETNA »VRZEL«

V organizacijskem smislu je to vprašanje, kot je videti, z novim zakonom o knjižnicah in z uvedbo matične službe, vsaj na papirju urejeno. Mnogo bolj pereča pa je stvar splošne zavesti naših občanov o potrebi knjižničarstva in vprašanje šolanega bibliotekarskega kadra. Statut Pedagoške akademije sicer predvideva za prihodnje šolsko leto 4-semesterški študij bibliotekarstva kot enakovredne panoge vsem ostalim. Toda tudi, če bo šola tokrat (po tolikih jalojviti napovedih iz prejšnjih let) stekla, kaže statistika, da problem kadra še najmanj sedem let ne bo zadovoljivo rešen.

Matične knjižnice, ki jih že imamo, ali jih postopoma uvajamo (pogoj za njih so urejeni katalogi, minimalno potrebni knjižni fond, prostor, poklicni knjižničar) naj bi tvorile tako rekoč izhodiščno bazo za razvoj knjižničarstva v prihodnje. Vsaka občina bi naj s časom dobila vsaj eno matično knjižnico, ki bi lahko nudila strokovno pomoč vsem ostalim, tako ljudskim kot društvenim in šolskim knjižnicam, skrbela naj bi za koordinirano delo.

Pravkar, ob pripravi in izdelavi sedemletnega perspektivnega načrta za razvoj kulture in prosvete, bi pričakovali, da bodo komune pokazale več posluha za bibliotekarstvo (knjižničarstvo v sedemletnem planu so na posvetovanju Društva bibliotekarjev Slovenije v Trbovljah obravnavali referati tovariša Avgusta Vižintina, Martine Sircelj, Mare Slajpah-Zorn in Kajetana Kavčiča). Videti pa je, da je prav obratno. Nekateri predlogi sedemletnega plana na področju posameznih komun sploh ne omenjajo knjižničarstva ali pa samo mimogrede brez jasnih opredelitev. Drugi govorijo le o prostorih ali zgolj o nakupu knjig, zelo redki pa o kadrih, matični službi in širši dejavnosti knjižnice. Nemalo predlogov je bilo sestavljenih brez sodelovanja knjižničarjev ali njihove organizacije.

Toda vrzeli v načrtovanju sedemletnega plana razvoja kulture in prosvete najdemo celo v republiškem osnutku. Ta govori samo o znanstvenih, strokovnih in ljudskih knjižnicah, medtem ko ne omenja, vsaj ne z besedo in jasno, šolskih knjižnic. Vemo sicer, da so šolske knjižnice pri nas slabo urejene ali jih sploh ni, da nimajo knjižničarjev in še daleč ne ustrezajo pojmu biblioteka. Toda prav zdaj, na poti v novo obdobje, bi vendar bilo treba razmišljati tudi o njih. Kako sicer zagotoviti pogoji, naj da sodobna šola čim širšo in boljso izobrazbo ter splošno razgledanost? Zanimivo na primer je, da o šolskih knjižnicah ne govori niti osnutek perspektivnega načrta za šolstvo. Redko jih omenjajo celo šolski statuti. Prav tako pa tudi Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije ni iz razumljivih razlogov upoštevala v sedemletnem perspektivnem planu razvoja kulture društvenih knjižnic, čeprav je tak predlog obstajal in so mnoge društvene knjižnice, kot kažejo podatki, na pragu propada.

Člane Društva bibliotekarjev Slovenije čaka torej še ogromno dela in truda, zakaj največ je odvisno prav od njihove dejavnosti, kako bo naša družba ovrednotila in tudi podpirala knjižničarstvo.

ALA PECE

Gre za »domovinsko pravico« izobraževanja odraslih

■ Približni statistični podatki nam povedo, da se je raven produktivnosti v letih 1959 do 1961 povečala za 27,3% in da se je v istem razdobju za približno enak odstotek povečala tudi struktura strokovnih kadrov. Gre torej za dovolj jasno odvisnost strukture strokovnih kadrov in produktivnosti.

■ V Sloveniji se danes šola 19,4% vseh prebivalcev, pred vojno 9%, jugoslovansko povprečje, predvideno za leto 1964, je 19%. Za izobraževanje mladine v vseh rednih šolah porabimo zdaj 5% ND (v svetu pa prav tako 5%). Vprašanje je torej, koliko smo ob dosedanji stopnji ND in pri sedanji porazdelitvi tega sposobni in upravičeni še povečati odstotek prebivalcev, ki se redno šolajo in ki ne prispevajo še ničesar k ustvarjanju ND, temveč le sodelujejo pri njegovi delitvi. Neizkoriščene pa so še možnosti izobraževanja zaposlenih.

■ Raven splošne izobrazbe je v primerjavi z gospodarsko in kulturno razvostjo naše republike izredno nizka. Po podatkih popisa iz leta 1961 imamo 36,6% zaposlenih z izobrazbo komaj do 4 razrede osnovne šole. Izobrazbena struktura prebivalcev se je od leta 1953 popravljala, le malo pa se je spremenila struktura prebivalcev s končno osnovno šolo. In vendar bi v naši republiki osemletka morala že biti pogoj za uspešno nadaljnje strokovno izpopolnjevanje in za uspešno sodelovanje pri samoupravljanju.

■ Primerjava med ZDA in Slovenijo:

ZDA: 1 inženir na 36 delavcev, 1 tehnik na 8 delavcev.

Slovenija: 1 inženir na 135,2 delavcev, 1 tehnik na 45,2 delavcev.

Razmerje med delavci ter srednjim in višjim strokovnim kadrom je torej še vedno zelo neugodno.

■ Anketa Sociološkega instituta, ki so jo lani izvedli v industrijskih podjetjih 6 najmočnejših strok in ki je zajela po reprezentančnem vzorcu 25% vseh vodilnih in strokovnih kadrov, je pokazala: Od vseh vodilnih in strokovnih kadrov jih ima 57,9% le nižjo strokovno izobrazbo, nadaljnjih 33,1 ima srednjo, 7,5% visoko in 1,5% višjo izobrazbo. Se podatek o tem, koliko se ti vodilni in strokovni kadri ob rednem delu vključujejo v izobraževanje odraslih: 77,2% nikamor!

■ Razmerje štipendistov je 80:20 v korist zunanjih; to je docela neustrezno razmerje in se bo moralo popraviti v korist nadarjenih zaposlenih delavcev.

■ Izobraževanje v oddelkih za odrasle absolutno pada. V lanskem šolskem letu je bilo še 172 šol z oddelki za odrasle, letos komaj 127. Lani je bilo vpisanih 12.368 slušateljev, letos komaj 6154, torej za polovico manj. DALJSI KOMENTARJI OB TEH NEKATERIH POKAZATELJIH NISO POTREBNI!

Za uvod k zelo tehnični in obširni temi, ki je zapopadena v samem naslovu, moram ponoviti ugotovitev, ki je bila zadnje tedne večkrat javno izrečena. S študijo Izobraževanje odraslih v Sloveniji, katere avtorica je slušateljica Visoke šole za politične vede v Ljubljani tovarišica Tilka Blaha, smo dobili končno enkrat v roke obsežno in res bogato, precejšnje dokumentirano in kompleksno obdelano gradivo s tega področja. (Podatki in uvodu so iz omenjene študije!) In kljub temu, da v naši republiki, ki je gospodarsko in kulturno razvitejša, morda kljub temu da ima morda danes SR Hrvatska od nas še mnogo več teoretično-publicističnih del s tega področja, pa smo vendarle prva republika, v kateri bo o tako elementarnem kulturnem vprašanju kot je izobraževanje odraslih, prvič razpravljala tudi Republiška skupščina.

Uvodoma je avtorica študije podala sliko izobraževanja odraslih v svetu, kjer so že spoznali, da izobraževanje odraslih ni le neko dopolnjevanje pomanjkljivega znanja, temveč pomemben faktor slehernega nadaljnega družbeno-ekonomskega razvoja. A to spoznanje je najmočnejše prav v industrijsko razvitih deželah. V Sovjetski zvezi je skoraj polovica študentov na visokih šolah izrednih. Izobraževanje odraslih torej ni naša posebnost. Obsežno gradivo obravnava dosedanj razvojni izobraževanja odraslih v Sloveniji, družbeno-ekonomska izhodišča pri doseganju perspektivnih nalog tovrstnega izobraževanja in s tem v zvezi osnovne probleme, vzroke, ki jih porajajo ter naloge v naslednjem obdobju, obravnava sistem izobraževalnih ustanov za odrasle in organizacij ter njihove neposredne naloge ter nekatere splošne probleme izobraževanja odraslih. Izčrpano gradivo, ki vsebuje tudi številne predloge in alternative, je tako omogočilo, da so vsi, ki so o njem tudi v zadnjem mesecu razpravljali, zavzemali do posameznih problemov le svoja stališča, ki jih bodo pojuštršanem posredovali Prosvetno-kulturnemu zboru Skupščine SRS. Poleg zelo obširne razprave v Začasnem odboru za izobraževanje odraslih, ki ga je formiral Prosvetno-kulturni zbor, sta o tej temi razpravljali in iskali skupna stališča tudi Ideološka komisija GO SZDL in komisija za kulturo, prosveto in tisk Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Obe komisiji hosta skupaj izdelali tudi priporočilo organizacijam SZDL in sindikata, v katerem hosta posredovali pomembnejša stališča, ki naj bi jih organizacije upoštevale in prizadevale za njihovo uresničitev, svoja stališča pa hosta posredovali tudi Prosvetno-kulturnemu zboru. K stališčem, ki jih bo osvojil Prosvetno-kulturni zbor in verjetno tudi: Republiški zbor, se bomo še vrašali. Naj povemo našim bralcem, da homo čez štirinajst dni v naši prilogi »Pogovori« objavili celotno študijo tovarišice Tilke Blaha, prav tako pa tudi priporočilo obeh omenjenih komisij GO SZDL in Republiškega sveta sindikatov.

Zaskrbljujoča nizka izobrazba aktivnega prebivalstva

Kot anekdota se sliši zadnje čase tu in tam tista prigoda delavskega sveta ene naših večjih tovarn, ko je po letu dni odkril, da ima v svoji sredi člana, kvalificiranega delavca, ozko specializiranega, ki pa je bil polpismen, znal se je sicer podpisati, toda vseh pisanih materialov, ki jih je prejemal za seje DS ni znal doma razbrati — zato je tudi vse leto molčal.

Grenka storija, ki se nam lahko še kdajpakdaj ponovi v vseh tistih delovnih organizacijah, ki še danes nimajo pregleda nad izobrazbenim nivojem svojih zaposlenih. In takih delovnih organizacij ni malo, čemur je vzrok tudi to, da se zelo počasi, prepočasno razvijajo kadrovske službe. Znani pa so tudi drugačni primeri. Primer izpred dveh let, ko je kadrovska služba ene izmed mariborskih tovarn po sklepu delavskega sveta izvedla anketo med svojimi delavci, ki je nazorno odkrila sila klavrnega raven splošnega in družbeno-ekonomskega znanja. In na osnovi tako dobljenih rezultatov je njihov izobrazbeni center analiziral znanje in tudi pri-

pravil vrsto seminarjev, tečajev in ostalih programov dodatnega izobraževanja. Toda žal, takih delovnih organizacij, ki bi tako pod lupo pregledale znanje svojih članov, danes pri nas tudi ni mnogo. Tu in tam je bilo sicer zaslediti v statutih delovnih organizacij določilo, da je osemletka tista splošna izobrazba, ki si jo prej ali slej mora pridobiti vsak član njihovega kolektiva. Res pa je tudi, da je tam, kjer so to zahtevali postavili zelo formalistično, kaj kmalu povzročila določeno fluktuacijo, za katero pa je zelo vprašanje, ali je bila za delovno organizacijo ugodna, saj končno so odhajali ljudje, ki so že imeli določene delovne praktične izkušnje. Naj bo tako ali drugače, dejstvo je, da je splošna izobrazbena raven aktivnega prebivalstva pri nas res zelo nizka, kar seveda močno ovira in podraži vsako nadaljnjo strokovno ali družbeno izobraževanje (pa najsi bo v izobraževalnem centru ali pri delavski univerzi), če se mu seveda ljudje že vnaprej ne izmaknejo.

Toda statistični podatki govore o

neroznati situaciji. Če naj bi bila osnova vsakega nadaljnega izobraževanja osemletka, potem imamo tu ogromne vrzeli. Morali bi biti zelo energični, spretni, domiselni in imeti velik posluh za interese odraslih in zaposlenih — da bi uspeli te vrzeli izpolniti. Sedemletna planska predvidevanja sicer »obljubljajo«, da bo 1970. leta dokončalo uspešno osemletko 86,5% otrok, še včerajšnja potrjena resnica pa je, da je lani dokončalo osemletko uspešno komaj 59,4% otrok. Naj bo vzrok za tak neuspeh tak ali drugačen, verjetno si glasno ne upamo trdit, da je skorajda polovica slovenskih otrok podpovprečno inteligentnih. Potrjena resnica je tudi, da imamo danes v proizvodnji kar 36,6% zaposlenih z izobrazbo do štirih razredov osemletke, 22,3% zaposlenih pa z dokončano osemletko. Toda kako je bila pridobljena ta osemletka, to je včasih drugo vprašanje. Se pred leti je namreč bil odstotek tistih, ki so uspešno dokončali osemletko komaj 34%, kasneje pa so na šolah začeli popuščati, če je učenec prinesel potrdilo, da bo odšel v proizvodnjo in se ne bo šolal dalje. Danes ima 46,4% vseh prebivalcev Slovenije v starosti od 15 do 35 let le nižje razrede osemletke, prav ta starostna skupina pa istočasno danes nosi breme naglega tehničnega napredka.

Znano je, da je SR Bosna in Hercegovina letos namenila eno milijardo din za splošno izobraževanje (seveda tudi za odpravljanje še velike nepismenosti), da pa so tudi mnoge delovne organizacije pri njih v zadnjem času postavile kot predpogoj za zaposlovanje delavcev končano osemletko. No, mimo boljšega zaslužka je verjetno tudi to vzrok, da se pri nas kategorija sezonskih delavcev močno rekrutira prav iz te republike. Naša mladina, ki ne dokonča osemletke, ali dokonča »pod pogojem, da se zaposli«, se v glavnem orientira pač v industrijo. Toda tu, kjer se ozko priučuje za delovno mesto v izobraževalnih centrih, žal ostaja tudi sicer zelo ozko izobražena. Zdi se, da tudi marsikateri delovni organizaciji za »ozkost kar prija«, saj je ta pot najhitrejša in najcenejša. Toda ta prihranek bodo lahko še drago plačevali!

Za mladino, ki se ozko priučuje v kratkih tečajih, bi lahko delavske univerze pripravile programe splošnega in družbenoekonomskega izobraževanja. V Nemčiji imajo za tako delavsko mladino, ki se ne vključuje v redne šole, enkrat tedensko program splošnega dodatnega izobraževanja. Naša podjetja, ki zaposlujejo pretežno mlade ljudi, bi storila zelo prav, če bi skupno z delavskimi univerzami poskrbela za take programe splošne vzgoje mladine, sindikalne podružnice bi tovrsten način izobraževanja morale spodbujati in v perspektivi bi morda tudi pri nas kazalo tako dodatno izobraževanje mladine po osemletki uveljaviti kot obvezno.

Delovne organizacije, sindikalne podružnice, seveda pa v prvi vrsti samoupravni organi, bi se morali krepko zamisliti o škodi, ki jo trpi njihova proizvodnja in gospodarjenje zaradi pomanjkljive splošne izobrazbe njihovih zaposlenih. Sovražnik — neznanje — je lahko zelo trdovraten in treba bo oceniti, kolikšno škodo dela. Zlasti še mlajši ljudi z nedokončano osemletko bi kazalo še pravčasno, v letih ko so za učenje še dovzetni, usmeriti na oddelke osemletke za odrasle, še posebej pa dekleta, ki kasneje kot žene in matere pač ne bodo imele za študij najboljših pogojev. Seveda bo treba prilagoditi programe osemletk za odrasle novim potrebam, stari programi so zastareli. Predvsem bi morali težišče splošnega izobraževanja delavcev usmeriti na tista splošna izobrazbena področja, ki so osnovna za nadaljnjo poklicno in družbeno usposabljanje delavcev: slovenščina, matematika, tehnična, prirodoslovna in družbena znanja. Vsebinsko, obliko in tudi metodo bi morali prilagoditi potrebam odraslega človeka, bolj povezati s poklicnimi in družbenimi problemi odraslih. Razlike v programih pa bodo seveda morale biti tako za izobraževanje odraslih z daljšim delovnim stažem kot za izobraževanje mladine, ki je pred koncem zapustila osemletko.

Ob vsem tem se bo gotovo treba krepko zoperstaviti zlasti tisti tehnokratski miselnosti v delovnih organizacijah, ki se razglša v besedah, češ da splošno znanje njihovim delavcem res ni kaj prida potrebno, da tudi brez njega dobro izhajajo na svojem konkretnem delovnem mestu. Proti taki mentaliteti bi morali biti dovolj nabrušeni, predvsem pa tudi zoper mentaliteto, ko se dosledno ignorira vsakršno opozorjanje na nizko izobrazbeno raven proizvajalcev, mentaliteto ljudi, ki tiho ob vseh političnih apelih stoje mirno ob strani, češ, tudi ta vihar bo šel mimo. potem bo zopet jasno in mirno. Največkrat se seveda za takim ignorantstvom skriva lastna nizka izobrazbena raven vodilnih in strokovnih kadrov, ki pa neradi drezajo tja, kjer sami niso trdni.

S. G.

Vsi vemo, da je kultura integralni del ekonomskih gibanj, gospodarskega življenja, standarda in rekreacije delovnih ljudi. To se piše, to se priznava, vendar se ne izvaja. Vzrokov je več.

Za kulturo odmerjajo sredstva gospodarske organizacije in politično-teritorialne enote ožjih in širših skupnosti. Verjetno tako drobljenje vpliva na sestavo nerealnih, umišljenih planov.

Kulturne institucije treh slovenskih centrov prejmejo materialna sredstva od dela narodnega dohodka sleherne naše vasi, sleherne gospodarske organizacije. Ali pa te institucije svoje kulturne dobrine posredujejo tistemu krogu, od katerega so prejele sredstva za realizacijo svojega programa, ki jim je odstopil del svojega narodnega dohodka? To prav gotovo ne. Poglejmo realno problemu v obraz. Prav gotovo nihče ne zahteva, da bodo naše vrhunske profesionalne institucije s svojim številnim ansamblom postale potujoče hiše po naših vaseh. Vsi pa imamo moralno pravico do majhnega koščka profesionalne dobrine, nam nudene v naših občinskih centrih, kjer obstajajo za to objektivni pogoji. Če temu ni tako, potem smo brez pravega opravičila zazidali težke milijone v marsikateri kulturni objekt, na primer prosvetni ali delavski dom, zato, da ga danes s težko izločenimi sredstvi lahko vzdržujemo in ohranjamo toliko, da nam ne propade, in morda zaradi dveh veselici na leto.

Samo naša slovenska metropola ima sedem gledališč, poleg filharmonije, galerij in muzejev. Ne vse, ena institucija naj bi izdelala program, ki naj bi služil zadovoljevanju kulturnih potreb

kulturnih institucij nič več dodatno ne prispevajo iz skupnih sredstev in se jim vrhunske kulturne vrednote skoraj brezplačno vsiljujejo, čeprav so kljub temu dvorane mnogokrat na pol prazne. Predstavniki poklicnih institucij trdijo, da bi mi drugi lahko obiskali predstave in razstave v Ljubljani, pri tem pa pozabljajo, da je izguba časa v današnjem tempu življenja predragocena in dvojna, ker prevoz vzame več časa kot predstava sama in četudi pri tem niti ne upoštevamo stroškov prevoza. Ne trdim niti nočem ocenjevati upravičenosti samoupravnih organov v poklicnih institucijah, ki ob eventualnem gostovanju zahtevajo povračilo efektivnih stroškov, trdim pa, da je del regresa, ki ga prejme le določen krog državljanov, naš skupni prispevek k sleherni neekonomski vstopnici. Zato ponavljam, da bi morale določene profesionalne institucije usmeriti svojo dejavnost tudi izven kraja, kjer je njihov sedež.

Kulturne institucije v večjih središčih preko sodobnih mehanskih sredstev sicer posredujejo določenemu krogu državljanov svoje stvaritve, vendar je nazoren prikaz samo televizijski program, ki je v širšem pomenu besede še resnično eksperimentalen in dostopen le ožjemu krogu državljanov. Kulturno življenje pa mora vsebovati elemente stalnosti povsod in človek se mora privaditi.

V obdobju po vojni so amaterske skupine in posamezne družine priredile v istih dveh zasavskih občinah 371 različnih prireditev, kar je bilo izraz dveh različnih potreb. Skupina je želela nekaj dati ostalim državljanom, ki so

Težke milijone smo zazidali

občinskih centrov. Vse občine v okraju Ljubljana namreč odstopajo del svojih dohodkov okraju kot širši teritorialni skupnosti. Okraj kot teritorialna skupnost svojih potreb nima, pač pa financira tiste dejavnosti, ki so skupnega pomena za več ali vse občine. In prav zaradi tega je potrebno in upravičeno izločeno 385.700 milijonov za kulturne ustanove oziroma financiranje njih dejavnosti ali programa ter poleg tega še 85.000 milijonov za investicije v kulturne objekte. Upravičeno trdimo, da so to tudi naša sredstva, če že ne trdimo, da so absolutno združena sredstva občin.

Poglejmo samo dve leti nazaj. V dveh zasavskih občinah, Litiji in Zagorju, je bilo 18 različnih predstav vrhunske kulturne institucije v eni sami sezoni, v letu 1962, medtem ko je bilo v letu 1963 teh le še 9, to je za polovico manj. Kaj je temu vzrok? Ne publika, za katero marsikdaj trdimo, da je nevzgojena. Saj tudi otrok, ki gre prvič v šolo, nima posebnega interesa do šolanja in samouizobraževanja. A čez leta vendarle pride do spoznanja, da mu je šola potrebna. In kaj mi terjamo od našega občana? Da bi po prvem ogledu razstave postal zainteresiran za likovno umetnost, da bi po prvem obisku gledališke predstave postal kulturne zato, ker se bo znal obnašati v gledališču. Ne, naša naloga je na nevsiljiv način podajati kulturo predvsem preko kulturnih institucij državljanom tam, kjer stanujejo, saj bodo le tako tudi sami začeli razmišljati o svoji pravi in resnični notranji kulturi. To pa je prav tisti široki okvir kulturnega ljubitelstva, o katerem danes mnogo govorimo in pišemo, ki naj služi ljudem, da se bodo sami izobraževali in si osvojili kulturne vrednote.

Nismo še odgovorili na vprašanje, zakaj je gostovanje kulturnih institucij izven centrov v upadaju. Zato, ker je predrago, saj stane gostovanje opere v naših občinskih centrih 480.000 din in inkaso take predstave lahko pokrije le največ četrtino tega zneska. To je kulturni davek občin izven treh slovenskih središč, ker občani Ljubljane, Maribora in Celja vsaj za programe nekaterih

bili njihov program pripravljeni sprejeti, poslušati ali gledati. Tempo gospodarskega napredka in pospešene proizvodnje, borba za ekonomsko stimulacijo zaposlenih, pa je skrčila krog tistih amaterskih skupin, ki niso imele več poslušalcev ali gledalcev. To je čas, ki v svojem tempu ne dopušča več dolgega študija in večmesnih večernih priprav za enakratni nastop. Zivo pa še živijo in se uveljavljajo skupine, ki gojijo narodno pesem, čeprav jih sami mnogokrat preganjamo zaradi njih težnje po zaslužku, vse priznanje pa moramo dati raznim godbam na pihala, ki niso profesionalne, za katere nihče ne prispeva zadostnih sredstev, so pa nosilec prav vseh akademij in proslav ob različnih slovesnostih in končno tudi spremljevalec na zadnji poti. Od teh ansamblrov zahtevamo včasih preveč, dajemo jim pa bore malo in ne upoštevamo mnogih ur njihovega truda, ker nismo za to dali sredstev.

V zadnjem času veliko govorimo o potrebi moderniziranja kulturnega podajanja in organiziranja. Vsebine tega modernizma si ne znamo vedno razložiti. Gotovo je, da tu ne gre za modernost v tehničnem smislu, da nam te modernosti ne morejo posredovati zgolj kulturne institucije, tu gre za vsebino, za potrebo časa, za stališča, ki jih imajo občani do kulture.

Praksa nam potrjuje, da je nesmiselno predpostavljati, da bo mogoče delo čez noč obrniti in ga kvalificirati v duhu novih pogojev in potreb, v razmeroma kratkem času s sestanki in razpravami. Ne, tu je potreben poseben občutek razvojnosti ter smisel za realnost in protislovnost družbenih premikov tudi na tem polju. Predvsem gre danes bolj kot kdajkoli za potrebo znanja, za sposobnost prislunhiti utripom razvoja ter povsod in v vsakem času biti na čelu tega razvoja, brez demagogije, brez pritiska in brez sklicevanja na svojo voščilnost, temveč dejansko z delom, pogledi, stališči in z nepomirljivostjo do vsega, kar zavira doseženi razvoj. (Iz razprave na zadnjem kongresu Svobod in prosvetnih društev Slovenije.)

MARJAN OBLAK

Majski izlet

Foto: Milan Sparovec

UPOŠTEVATI PRAKSO

Pravično oceniti dejavnosti in posamezna delovna mesta, kjer je delo tako težko, da so delavci upravičeni do krajše delovne dobe (in tudi nižje starosti) za uveljavitev pravic do polne pokojnine, bo dokaj težavno. Ne gre pa pri tem zgolj za pravičnost, ki naj bi objektivno usklajevala potrebe s težnjami, temveč bo treba tako imenovane beneficije urediti tako, da ne bodo destimulirale delovnih kolektivov pri iskanju najrazličnejših možnosti za zboljšanje delovnih pogojev.

Predlogov o tem, katere dejavnosti ali delovna mesta bi morala biti upoštevana za skrajšano štetje delovne dobe, je toliko, da vsaj v nekaterih delovnih organizacijah najbrže niso razumeli bistva načel novega zakona, ki je v razpravi. Bilo bi sicer preuranjeno do teh predlogov in teženj zavzemati kakršnakoli stališča, vsekakor pa je treba opozoriti na namen in tudi posledice »beneficij«.

Namen te ugodnosti je omogočiti zgodnejšo upokojevanje delavcev, ki delajo na takšnih delih, kjer se močnejše izčrpavajo. Vendar pa je dana v osnutku pokojninskega zakona omejitve, in sicer pridejo v poštev za beneficije le delovna mesta, na katerih izčrpavanja in škodljivih vplivov za zdravje delavcev ni mogoče odvrniti z varnostnimi ukrepi, z zboljšanjem delovnih pogojev, med katere sodi tudi boljša tehnologija, smotnejša organizacija in skrajšani delovni čas.

Za delavce, ki se jim bo delovna doba za pokojnino štela s povečanjem (beneficiranje delovne dobe), bodo morale delovne organizacije plačevati dodatni prispevek. Ta sredstva, ki bodo krila večje obveznosti skladov, tako pokojninskega kot tudi invalidskega, bodo morala biti zagotovljena v sistemu delitve. Torej jih bodo morale prispevati delovne organizacije, pri katerih so delavci, ki jim je priznana benefikacija, zaposleni.

Tako urejen odnos do skladov je prav gotovo najboljši in tudi najperspektivnejši. Občinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Celje je sicer zaskrbljen glede predvidene rešitve beneficiranja delovnih mest in glede prispevkov, ki jih bodo plačevali delovne organizacije pokojninski sklad. Menijo, da bodo na ta način podjetja destimulirana za reševanje vprašanj v skladu z intencijami zakona in bodo zaradi tega skušala najti drugačne rešitve, da bi se izognila plačevanju dopolnilnega pokojninskega prispevka. Take nomislike imajo tudi drugod. Zato bo ob dokončni formulaciji obveznosti oziroma prispevkov za beneficije vsekakor kazalo razmisliti, kako urediti sistem, predvsem pa, kako stimulirati delovne kolektive, da bi izboljšali delovne pogoje delavcev. Vendar menim, da rešitev ni le v tem, da zakon določi, katere sklade delovne organizacije bo bremenil dodatni prispevek za beneficije (ali materialne stroške ali osebne dohodke), temveč bo treba najti predvsem tudi materialno spodbudo, da bi delovni kolektivi težili za tem, da bi bilo čim manj delovnih mest, ki bi zahtevala ugodnejše štetje delovne dobe. Materialne spodbude ne vidim v tem, da bi te obveznosti krila širša družbena skupnost (razen za tiste dejavnosti, ki imajo določene cene osnovnih proizvodov), temveč naj bi bilo konkretno odločanje o delovnih mestih, ki bodo beneficirana, in gospodarjenje s skladi čim bolj decentralizirano, čim bolj približno neposrednim proizvajalcem.

Dosedanji sistem določanja beneficij je bil prav gotovo pomankljiv, ker je težavnost del vezal na določene panoge ali kategorije zavarovancev in ne na nevarnost, ki se pojavlja na posameznem, konkretno določenem delovnem mestu v tej ali oni organizaciji. V novem zakonu pa te ugodnosti ne bi smele biti odločile naziv delovnega mesta niti ne dejavnosti delovne organizacije, temveč dejanske razmere in pogoji na delovnem mestu.

Tako menijo tudi delavci v Litostroju, ki predlagajo, da bi bilo treba za beneficije upoštevati predvsem tisti delovna mesta, ki so nevarna za poklicna obolenja in za katera se po predpisih o zdravstvenem varstvu zahteva periodična zamenjava kadrov ne glede na dejanske znake bolezni. Prav tako bi po njihovem mnenju morali upoštevati delovna mesta, ki izredno obremenjujejo organi-

zem, kot so dihala, prebavila, obočila, okončine, vid in sluh in ki terjajo posebne zaščite ne glede na to, ali je že nastopila okvara ali ne. Kot težke pogoje dela bi po njihovem mnenju bilo treba šteti tudi tista delovna mesta, na katerih je treba uporabljati zaščitna sredstva za vse telo in kjer se delo že po varstvenih predpisih šteje za zelo nevarno. Upravičen je njihov predlog, naj bi za ugodno štetje prišlo v poštev le efektivno delo delavca na težkem delovnem mestu, oziroma čas dejanske razporeditve, opustili pa naj bi dosedanje časovne omejitve, ki niso z ničemer utemeljene.

Razprave delavcev v prometu, posebno v železniških delovnih kolektivih, so odprle vrsto vprašanj, kako urediti delovne pogoje delavcem, zlasti tistih, ki delajo obvezno v turnusih. Proučiti bo treba tudi predloge, da bi se preračunavale vse izvršene efektivne ure, bodisi normalne bodisi nadurne, v letu službe. Zlasti pa bo nujno pogledati konkretne pogoje delovnih mest strojevodij, kurjačev, premikačev, zaviračev itd., in se odločiti, ali in za koliko časa se jim šteje delo bolj ugodno kot drugim delavcem. Prav tako naj bi pretehtali pogoje delavcev v kemični industriji, železarnah, rudnikih itd.

Večina delovnih organizacij, ki so o teh stvareh razpravljale in in poslane svoje predloge na merodajna mesta, je tudi skušala najbolj realno oceniti in argumentirati tista delovna mesta, ki naj bi prišla v poštev za tako imenovane beneficije. Ob komparaciji težkih delovnih mest v drugih dejavnostih, bodo najbrže težko sprejemljivi predlogi gostinskih podjetij, ki kot glavni argument za potrebo po beneficiranem delovnem času navajajo neinteresantnost te dejavnosti za mlade ljudi. Težki pogoji dela, ki jih nastevajo: ves delovni čas na nosah — zato ploske noge, na prepihu, — zato obolenje za revmatizmom, hrup in neprijetno delo ponoči, kar neugodno vpliva na živce itd., so po njihovem mnenju poglavitni vzrok, da ni priliva mladih v gostinsko stroko. Izhod za to pa vidijo v priznavanju beneficirane delovne dobe, ki naj bi »kot ugodni stimulans« vplivala, da bi sanirali potrebe po kadrih. Zelo dvomljivo je, da bi z doseženimi beneficijami ta podjetja izboljšala svoj položaj, saj je vzrok za to, da ni priliva mladih v to dejavnost treba iskati tudi v nestimulativnem nagrajevanju. Slabi organizaciji dela itd. Težko si je predstavljati, da bi bilo ugodno, če bi že doslej neakumulativna gostinska dejavnost zmanjšala svoje sklade s tem, da bi plačevala prispevke za beneficiranje delovne dobe svojih delavcev.

Predložene teze novega pokojninskega sistema omenjajo, da bi splošne kriterije in merila za beneficiranje delovne dobe določal zakon. S posebnim predpisom Zvezne skupščine pa bi se konkretno določila delovna mesta in opravila, na katerih se delovna doba beneficira (šteje s povečanjem), kakor tudi obseg in način beneficiranja delovne dobe ter znižanja starostne meje. To pomeni, da bo beneficiranje dobe različno, odvisno pa od težavnosti dela. Težko si je zamišljati, da bi lahko zvezni predpisi uspešno urejali pravice do beneficij za konkretna delovna mesta. V novem zakonu namreč ne bi smela biti odločilna za priznavanje beneficij glavna ali pretežna poslovna dejavnost delovne organizacije, temveč bo treba v posebnem postopku ugotoviti dejansko stanje po merilih, ki bi jih določil zakon le okvirno. Tako naj bi zakon o pokojninskem zavarovanju ne našteval taksativno dejavnosti in delovnih mest, na katerih so dani pogoji za beneficirano delovno dobo, temveč bi moral postaviti le načela, ki naj bi jih dopolnjevali posebni republiški predpisi. Take predpise bi lahko sproti spreminjali in dopolnjevali, kakor bi pač zahtevalo dejansko stanje po delovnih organizacijah.

S tem v zvezi pa bo kazalo tudi točno precizirati, kako naj delovne organizacije plačujejo prispevke za beneficirane pogoje zlasti tam, kjer bo zelo različno število aktivnih zavarovancev, ki bodo imeli pravico do beneficiranega staža in še posebej v primerih, ko zaposlitev, ki ima pravico do beneficije, ne teče nepretrgoma.

N. LUZAR

Ob 20-letnici Društva novinarjev Slovenije so preteklo soboto zastopniki novinarjev Slovenije položili venec na grob narodnih herojev v Ljubljani

Foto: M. Sparovec

Občinski in republiški pogled na usluge

»Pri nas se je utrilo prepričanje, da morajo biti vse te dejavnosti v socialističnem sektorju in naši davčni organi sodijo, da opravljajo sveto dolžnost, če s pretiranimi davki uspejo likvidirati te dejavnosti. Imamo večje število starejših šoferjev, ki kmalu ne bodo vozili, veliko število delavcev v tovarnah, ki so v bistvu odlični obrtniki, pa tudi družine, ki bi se lotile vodenja bencinskih črpalk... Potrebno bi bilo uporabiti princip, da je vsako delo, ki ne izkorišča tuje delovne sile, a je koristno družbi, prav tako socialistična kategorija... Takemu delu je treba z zakoni ustvariti pravno gotovost in omogočiti kreditiranje...«

Nedavna diskusija na plenumu CK ZK Hrvaške je molče prešla preko tega dela referata, v katerem je republiško politično vodstvo izrazilo svoje stališče o zasebnem gospodarstvu v terciarnih dejavnostih. Toda to stališče je prestalo preizkušnjo te dni v odborih in svetih Sabora, kjer je bil razpravljan in izglasovan Zakon o obrtniških delavcih samostojnih obrtnikov. Med drugim sta bila dva odbora Sabora deljenega mnenja o vprašanju ali je treba lastnikom ladij za lokalni prevoz dovoliti uporabo tuje delovne sile, čeprav je bilo vsakomur jasno, da ni prevzgojne sredstva te vrste, ki bi se lahko premikalo brez več delovnih rok. Prav ta spor o tako banalnem vprašanju dokazuje, skozi katere vse preizkušnje se bo to stališče plenuma moralo šele preločiti.

Seveda, zadeve niso tako slabe kot lani, ko sta na primer splitska občina ali zagrebška gospodarska zbornica z okolišnicami prepovedali podjetjem nakupovanje kakršnega koli blaga od obrtnikov ali domače obrti. Toda — položaj prav tako ni tako ugoden kot bi lahko sklepali na prvi pogled po »spremenjeni klimi«, ki veje iz časopisja in razprav. Čeprav je bilo namreč lani na Hrvaškem odprtih prav toliko novih obrtnih delavnic, kolikor jih je bilo zaprtih, kljub redukciji kvot zveznega davka na dohodek na polovico in možnosti, da se občinski davki zmanjšajo za petino, kaže, da v kratkem času ni moglo biti veliko uspehov.

V KAKŠNI MERI JE »KLIMA« DEJANSKO SPREMENJENA

Zdi se pravzaprav, da za to ni bilo niti preveč navdušenja. O tem govori posredno največji sklep republiških finančnih organov, ki določa, da se nekaterim uslužnostnim dejavnostim mora (namesto »lahko«) zmanjšati davek za 10%, s primombo, da občine lahko zmanjšajo davek še za toliko. Najbrž je povzročila taka odločitev različna praksa v republikah: nekatere občine so zmanjševale davke, toda bile so tudi takšne, ki so še bolj obremenjevale obrtnike. Nekatere so se zadovoljile le s simboličnimi ukrepi, samo da so se lahko uvrstile med tiste, ki so »razumele«, kako je treba delati. Zagrebška občina »Center« je, na primer, z lastnim zmanjšanjem davka devetim uslužnostnim dejavnostim razbremenila le 28 delavnic izmed 1700, kolikor jih ima.

Vendar je dejstvo, da so skupni davki za obrtnike v lanskem povprečju in v celoti znatno manjši, iz neke nedavno izvedene ankete v 100 občinah pa je očitno, da so zapirali delavnice v glavnem v prvem, od-

pirali pa v drugem polletju. Tako je bilo lani zaprtih okrog 2160, odprtih pa 2040 delavnic. Glede na 1962. leto, ko je prenehalo delovati 4200 delavnic, obratovati pa začelo 2000, je to nedvomno vsaj indicija, da je, če drugega ne, zaustavljena usmerjenost, ki je od blizu 43,5 tisoč delavnic v 1956. privedla do zmanjšanja teh zmogljivosti na okrog 30 tisoč obrtnih delavnic v republikah.

Toda pri oceni tistega, kar se je dogajalo 1963. leta, se vsiljuje dve ugotovitvi. Prva: spremembe v obračunavanju so delno posledica zveznih odločitev. Druga: občine kot da menijo, da gre pri vsem tem le za začasno taktiko.

Ni potrebno kdo ve koliko brskati po davčnih evidencah, da bi našli pritrditev prvi ugotovitvi. Druga pa izhaja iz planov občin, ki ignorirajo samostojnega obrtnika in domačo obrt, čeprav vlagajo ponekod znatna sredstva in precej skrbijo za razvoj raznih uslug. Kljub temu, da je devet bivših okrajev na Hrvaškem brez vsakega radiomehanika, a sedem

v tej republici daje neke indicije v tem smislu. Težko je namreč ugotoviti, v kakšni meri je industrija vplivala na zmanjšanje in razblinjanje obrtnišva. Seveda so temu botrovali tudi vse ostrejši davki: od 1956. leta na primer so davčna bremena podvojena s tem, da so deljena na vse manjše število davčnih obvezancev, tako da je 1962. leta dve tretjini od števila delavnic iz 1956. leta plačevalo dvakrat večji davek, ne upoštevajoč vrsto drugih, manj vidnih, po nekih računih pa še pomembnejših obremenitev, ki so medtem nastale (takse na firme, najemnine, zdravstveno zavarovanje). O dimenzijah teh bremen pričajo nedavno izvedene ankete v Zagrebu, ki so odkrile, da je samostojni obrtnik na naslov davka plačal tudi po štirikrat večjo vsoto od svojega kolega iz socialističnega sektorja.

RAZUMNA NASPROTOVANJA

To je več ali manj znana zgodovina in — vprašanje je, s čim je bila pogojena. V koliko je bila namreč politika likvidacije z davki stvar »zavesti«, a koliko je bilo pri tem določenih interesov, ki so to politiko objektivno in vedno znova ohranjali in oživljali.

Odgovor moramo iskati predvsem v splošnih propozicijah delitve in v teh mejah skromne udeležbe osebnih dohodkov. Razmerja delitve in na tem zasnovani odnosi in oblike vplivanja na gospodarske tokove in smeri razvoja so lahko najmanj ustrezali razvoju uslug sploh. In — ko so se znašle na tem temnem prostoru zasebne in družbeno organizirane usluge, je naravno, da je naraščal pritisk, naj se privatni konkurent uniči tudi z neekonomskimi sredstvi. Korelacija med porastom kapacitet družbenega obrt-

področju preskrbe, kemije itd. Čeprav predpis, ki bi dovoljeval organiziranje »malega pensiona« v družinski režiji, še ni prišel iz republiških organov v javnost, so že zapažena zelo močna nasprotovanja gostincev tej ideji.

Vprašanje je, ali je potrebno dovoliti, da se tudi v bodoče ta nasprotovanja premagujejo z razpravami v republiškem vodstvu ali pa stori še kaj, da se uredijo zadeve v življenju takoga, da se ta nasprotovanja zmanjšajo na razumno mero in razvijanje uslug v samostojni režiji postane lokalni interes. Očitno je, da bodo zadeve brez tega težko napredovale, kajti do kraja objektiviziranja davčni sistem je pač prejel lepa želja, kot pa je mogoče, da bi to lahko postalo stvarnost. Brez tega bo usoda uslug, organiziranih v samostojnih delavnicah, še vedno povod »ideoloških« prepirkov, katerim so motiv določeni interesi.

VSILJENA NESPOSOBNOST

Prehter bi bil sklep, da je lahko vsako nasprotovanje, ki prihaja iz družbenega obrtnišva in gostinstva, pa se realizira preko raznih občinskih odlokov, enostavno ignorirano. Razumljivo, da takega nasprotovanja ne moremo vzeti resno tedaj, ko je v vprašanju potreba, naj bo samostojnemu obrtniku zagotovljena pravna gotovost, neodvisnost od subjektivizma in arbitražnosti. Nedavno sprejet republiški zakon predstavlja v tem smislu lep primer zdravega in racionalnega razsodja.

Toda, za nas predstavlja nasprotovanje družbeno organiziranih uslug več od navadnega tarnanja nad konkurenco. To je namreč resna indicija, da institucionalni okvir, v katere je zaradi predpisov in administrativnega gospodarjenja privedeno družbeno poslovanje v uslugah — ne ustreza niti naravi dela niti doseženi ravni razvoja. Nedvomno ima družbeno gostinstvo, na primer, polno pravico negodovati nad samostojno delavnico, ko je s predpisi prisiljeno organizirati notranjo kontrolo na način, ki mu ustvarja visoke dodatne stroške, katerih pa konkurent nima. Nepotrebnega administriranja, odločevanja, kdo se bo s kom združil, od koga bo kaj kupil, kako se bo organiziral in kontroliral, kako bo razdelil svoj letni sklad delovnega časa itd. — je v družbeno organiziranih uslugah toliko, da je okamnela sleherna sposobnost poslovnega prilagajanja različnim razmeram. Zaradi ilustracije naj navedemo primer turistov, ki niso mogli biti postreženi s pečenimi gosmi, čeprav so z hotelskih oken opazovali jate te perutnine.

Večja udeležba osebnih dohodkov v delitvi bo že sama na sebi razširila prostor razvoju uslug. Vendar ta razvoj ne more biti usmerjen z recepti, v katerih dejavnostih je lahko organizacija poslovanja v privatni režiji, v katerih v družbeni. Nujne so rešitve, ki bodo brisale umetne razlike med tema dvema sektorjema oziroma zmanjšale to razliko do te mere, da sploh ne bo več problema. Tu mislimo predvsem na institucionalne okvire, v katerih usluge delujejo in ki zelo vplivajo na stroške in ustvarjajo neenakopravnost. To pa je treba storiti ne zaradi pravice, temveč zaradi poslovne logike, čistosti in pohode, ki je nujna v teh aktivnostih.

(Po Ekonomski politiki)

Dve generaciji

Foto: M. Sparovec

brez elektrotehnika (na Hrvaškem pa se zdaj letno prodaja okoli pol milijona raznih električnih aparatov) in kljub dejstvu, da je domača obrt preobrazila nekoč siromašno Makarsko, Bol, Vodic, Primošten in druga mesta, ni v lokalnih ambicijah namer niti idej, kako bi čim ceneje mobilizirali in podprli aktivnost v »privatni režiji«. »Kako naj tu nekaj načrtujemo«, so rekli nedavno piscu teh vrstic v eni izmed zagrebških občin, »ko pa je zasebna obrt vedno neznanka.«

»Sprememba klime« z vidika teh dejstev nikakor ni pomembna. Vendar je vprašanje, zakaj se stališča občin toliko razlikujejo od stališč republiškega političnega vodstva. Kje so vzroki in kako doseči, naj postane poslovanje v samostojni režiji interes lokalnih skupnosti?

Zgodovina razvoja obrtnišva

MALA ANKETA O POHODIH »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«

PRED VELIKO PREIZKUŠNJO

Letošnji VIII. pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« je pomenil zadnjo preizkušnjo pred velikim praznovanjem dvajsetletnice osvoboditve Ljubljane.

In ocena vseh dosedanjih pohodov? Organizatorjem odlično, nastopajočim pa odlično nižjo oceno!

Zakaj? Na to vprašanje odgovarja naša mala anketa. V njej govorijo Marko Rožman, Jože Šturm, Stane Urek, Jakob Kvas, Stane Glas in Cveto Pavčič.

Naš glavni namen ankete je bil, zbrati kritične pripombe ob vseh dosedanjih pohodih »Po poteh partizanske Ljubljane« in jih potlej s pridom uporabiti za naslednje leto, ko se bo pomerilo na pohodu morda celo več kot 50.000 ljudi.

MARKO ROŽMAN

org. sekretar Zveze za telesno kulturo Slovenije

»Pohod po poteh partizanske Ljubljane je zame bil in je izredna prireditev, ki pa ima določene pomanjkljivosti, ki bi jih veljalo v bodoče odpraviti, predvsem pa za veliki pohod prihodnjega leta. Če je človek vsa leta nazaj gledal tekmovalne v tako imenovanih tekmovalnih kategorijah, nisi mogel mimo ugotovitve, da je več kot 75 % ekip nepripravljenih in da jim seveda tekmovalne v tem primeru več škodi kot koristi. Prav zato bi bilo treba misliti ali na ukinitvev tako imenovanega tekmovalnega pohoda ter ostati le pri množičnem, manifestativnem ter štafetah in maratonu, ali pa do take mere zaostri kriterije za nastop, da ne bo več govora o tem, da pohod škoduje. Štafete bi morale vsekakor ostati, tako srednješolske kot mestnih reprezentanc, veljalo pa bi misliti na to, da je treba proge speljati tako, da se atleti ne bodo čutili ogrožene v zdravju in formi neposredno pred vstopom v tekmovalno sezono. To velja še posebej takrat, kadar imamo mednarodno udeležbo.

Za prihodnje leto menim, da bi si veljalo postaviti zelo zahteven, toda uresničljiv cilj — 50.000 udeležencev v vseh kategorijah. Prepričan sem, da je to številko možno doseči, čeprav istočasno menim, da ni bistvo pohoda v tej številki, ampak v tem, da nas več kot aktivno spominja velikih dni neposredne preteklosti, po drugi strani pa privaja na telesno kulturo nove ljudi.

JOŽE ŠTURM

atletski trener »Olimpije« in direktor VŠTK

»Menim, da je sama ideja o pohodu zares odlična, saj nadvse domiselno povezuje manifestacijo in spomin na okupirano slovensko prestolnico s sodobno telesno kulturo. Pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« bo iz leta v leto bolj aktualen, ker je potreba današnjega človeka po sodelovanju na takih in podobnih nastopih, glede na njegov sodoben način življenja iz leta v leto večja. Vsekakor je pohod zelo dobra povezava šolske telesne vzgoje, rekreacije in tudi tekmovalnega športa, ker se aktivnost izraža v hoji in teku, ki predstavljata za človeški or-

ganizem eno izmed najbolj primernih in zdravih telesnih vaj.

Hiba pohoda, če se smem tako izraziti, je predvsem ta, da na njem tekmuje veliko povsem nepripravljenih, telesno nesposobnih ljudi za tako velik napor. Pripravljeni so običajno le tisti tekmovalci, ki so že tako ali tako nekje vključeni v kako atletsko ali smučarsko društvo.

Letošnji prvi »vročerkvneži« na bregovih Save

Skratka, za sam pohod vadi redko katera ekipa. Tekmovati ne pripravljen pa seveda pomeni škodovati zdravju. S tega gledišča menim, da je akcija še preveč kampanjska.

O tehnični plati organizacije samih dosedanjih pohodov moramo govoriti le v superlativih. Zares na višini. Organizacijski aparat dela odlično, manjka pa skrb za priprave nastopajočih, ki bi se morali pripravljati na nastop v glavnem skozi vse leto. V tem bi bila potlej tudi glavna vrednota manifestacije. Izkušnje kažejo, da priprav ne moremo prepustiti posameznikom, saj stvari ne vzamejo dovolj resno. Moja misel je, da bi bilo nadvse koristno vzpostaviti poseben aparat, ki bi delal kot organizacijski vse leto, skrbel pa bi le za pripravo nastopajočih. Dela ne bi bilo mnogo: potrebno bi bilo organizirati le nekaj se-

minarjev s predstavniki šol, športnih društev in delovnih kolektivov, ki bi potlej prevzeli priprave udeležencev pohoda »Po poteh partizanske Ljubljane«.

STANE UREK

urednik športnih oddaj Radia Ljubljana

»Moj pogled na prireditev brez primere je morda kar malo preveč »moderen«. Sodin namreč, da bi ljubljanska prireditev ob nekaterih drugih manjših, recimo okrajnih, ravno na čvrstih osnovah spominov na utrudljive pohode med NOB in na nečloveške napore, pomenila začetek vsesplošnega pokreta in propagande na hojo.

Hoja je nepogrešljivi sestavni del vsake telesne kulture, a v današnjem času prodiranja avtomobilizma je na žalost vedno manj upoštevana in cenjena. In če so naši starši pridno in veliko hodili, se mi pridno in veliko vozimo. Zaradi spreminjenih pogojev življenja je treba mnogo več prizadevanja in propagande, da vse tiste, ki so pozabili na hojo (najnaravnnejšo obliko gibanja), opozorimo nanjo, jih navdušimo za sprehode, za izletništvo, za planinstvo.

Pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« sam na sebi ne rešuje tega vprašanja; enkratna udeležba, samo sodelovanje na pohodu ni prava športna storitev. Manjka treningi. Je sicer dokaz pripadnosti neki ideji, je počastitev spomina; je pa lahko zdravju škodljiva, če je tempo prehitel in pot predolga.

Prava rešitev je organizirana dejavnost v klubih za hojo, klubih za rekreacijo; rešitev so redni »treninki«, redne priprave za pohod. Organizirano izletništvo (povezano lahko z avtomobilskimi izleti) bi bilo verjetno najboljši prijem.

Največja jugoslovanska tovrstna prireditev »Po poteh partizanske Ljubljane« lahko postane zaradi svoje tradicije, pomembnosti, političnega obelježja, velike udeležbe in dobre organizacijske aparata — središče gibanja za širitev in propagando hoje.

JAKOB KVAS

dolgoletni atletski funkcionar in organizator

»Nobenega dvoma ni, da osmi pohod ob žici okupirane Ljubljane ni bil masovna manifestacija, da organizatorji niso storili vse, da se tradicija iz NOB globlje utre v spomin mlademu rodu. Tudi pestrost nastopajočih (šole, društva, družbeno-politične organizacije) je dala svojo privlačnost in svečan izgled.

Sem reden spremljevalec vseh pohodov, pa se mi vedno znova postavlja več vprašanj, ko vidim kondicijsko nepripravljene udeležence, slabo opremljene, kar seveda negativno vpliva na samo kvaliteto prireditve.

Po moji sodbi bi kazalo za naslednje pohode misliti na bolj daljnosežne priprave kot do sedaj. Zakaj se v šolah ne bi začele kondicijske priprave že v marcu, v obliki športnih dni, ki so že tako zelo siromašni? Kaj nas bi motilo, da bi ob takih pripravah povabili v šole borce NOB, ki bi pripovedovali o vlogi OF v okupirani Ljubljani?

Ta metoda predpripravi bi prav tako ustrezala športnim kolektivom in delovnim organi-

zacijam, saj se v zelo visokem odstotku pohoda okrog okupirane Ljubljane udeležujejo le mladi ljudje.

Da bi zagotovili še večjo množičnost in spoznavanje tradicij NOB, bi se po mojem mnenju kazalo odločiti že spomladi za tako zvano izbirna tekmovalna na terenih v prirodi, ki bi zagotovila dovolj fizične sposobnosti za udeležbo na pohodu.

Če je pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« politična in športna manifestacija in to ena izmed najbolj množičnih v naši republiki, potem po vsej verjetnosti kaže zares temeljito poskrbeti za vse potrebne priprave (politične, organizacijske in tehnične), ki zagotavljajo zaželeno rezultate. V kolikor bo pohod zaključil vsak poedinec veder in razpoložen, v toliko bo pohod pridobil na kvaliteti in na novih udeležencih.

STANE GLAS

Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri RZ ZSS

»Letos je nastopilo na pohodu »Po poteh partizanske Ljubljane« več kot 5000 ljudi, prejšnja leta pa še več. Udeležba je zares razveseljiva, če pomislimo, da ne gre samo za manifestacijo, temveč za naporno pot, ki zahteva veliko truda in trdne volje. Pri vsem tem je spodbudno in obenem zelo pomembno tudi to, da smo prišli prav po poti proslav naših svetlih partizanskih tradicij do novih oblik množičnih telesnovzgojnih prireditev, kar daje vsakoletni proslavi osvoboditve Ljubljane tudi športno tekmovalno obelježe.

Ze pri prvih pohodih po sledovih okupirane Ljubljane, smo se odločili za sistematične priprave, ki se naj bi začele z zdravniškimi pregledi vseh kandidatov in potlej nadaljevale z rednimi treningi v obliki hoje in teka. Delno smo v tem uspeli, še zdaleč pa z rezultati ne moremo biti zadovoljni, saj sem na primer tudi letos videl, kako so na Urhu nalagali na nosila do nezvesti izčrpane tekmovalce. Torej za v prihodnje: več priprav, več športnega režima življenja, saj ne pomeni vse to le doprinos k uspešnejšemu nastopu na pohodu, temveč prispeva tudi k napredku telesne kulture, k večjemu razumevanju za vse tisto, kar je zdravju v prid.

Morda bi bilo prav organizirati na dan pohoda več kulturno zabavnih prireditev. Seveda bi morala pri tem odigrati vidno vlogo turistična društva, saj je praznovanje osvoboditve Ljubljane zelo lepa priložnost, da napravimo to slovensko mesto še bolj privlačno in priljubljeno.

CVETO PAVČIČ

državni reprezentant v tekih na smučeh

»Dolejš sem sodeloval na šestih pohodih. Seveda vedno kot tekmovalec.

Sodin, da je v tekmovalnem pohodu »Po poteh partizanske Ljubljane« odlično na prvem mestu tekma, saj predstavlja na primer tek na 25 km celi mali maraton. In prav zato ne bi smela biti vodilna misel pri tem delu vsakoletne manifestacije kvantiteta tekmovalcev, temveč kvaliteta. Dosedanji pohodi so namreč pokazali,

da zdravniški pregledi tekmovalcev še niso porok, da pridejo vsi nastopajoči v cilj. To se mi ne zdi v redu. Ne obsojam zdravnikov, saj menim, da je praktično nemogoče s pregledom ugotoviti, kdo bo zmogel tako dolgo in naporno pot in kdo je ne bo zmogel. Po mojem mišljenju bi morala pri tej stvari odigrati odločilno vlogo društva in pa občinske zveze za telesno kulturo, ki naj bi na osnovi več preizkušenj presodili, kdo je sposoben in kdo ni sposoben za »mali maraton«. Morda bi v bodoče prirejali tak pregledna tekmovalna v občinskem merilu in se tako izognili številnim mučnim prizorom na pohodu in pa, kar je še bolj pomembno, težkim posledicam preveč izčrpanih tekmovalcev.

Se to. Prejšnja leta so gledalci polivali tekmovalce z vrči vode, letos pa ni bilo moč dobiti skodelice hladne vode za osvežitev obraza. Mislim, da v prihodnje ne bi kazalo pozabljati na take malenkosti, od katerih je močno odvisno razpoloženje nastopajočih.

- Ob koncu še enkrat: organizatorjem odlično, nastopajočim pa odlično nižjo oceno.
- Dosedanji pohodi so namreč povsem jasno pokazali, da so prvi vzeli svojo odgovornost zelo resno, drugi pa precej manj, saj prihajajo na dolgo in zahtevno pot nepripravljeno. Izkušnje kažejo, da pri prav ne moremo prepustiti posameznikom, in da tudi zdravniški pregledi še niso porok, da vsi tekmovalci uspešno zaključijo svojo pot.
- In ob teh ugotovitvah, ki prav gotovo niso iz tre iz vite, bi kazalo v bodoče tudi nekaj ukreniti.

ANDREJ ULAGA

• MARIBOR:

KAKO REŠITI VPRAŠANJE STRELIŠČ?

Nedavno je bil v Mariboru občni zbor okrajnega strelskega odbora Maribor. Največ pozornosti so v razpravi posvetili pomanjkanju finančnih sredstev, ki poleg pomanjkanja strelišč za zračno in MK puško v največji meri zavira uspešnejši razvoj te športne panoge v mariborskem okraju. Vsa dosedanja finančna sredstva so dobivali le prek občinskih skupščin, vendar pa je ta pomoč bila občasno premajhna. Iz poročila je bilo razvidno, da je predvsem zaradi nezadovoljnih razmer strelstvo v mariborskem okraju nekoliko nazadovalo, pri čemer pa je opravil svoje tudi prehod na novo obliko tekmovalnj. -cc.

• STORE:

ŽELEZARJI IZ ŠTOR PONOVO PRVI

Komisija za rekreacijo pri sindikalni podružnici Železarne v Stori je pred dnevi organizirala pod pokroviteljstvom Občinskega sindikalnega sveta Celje delavske športne igre. Tekmovalnj se je udeležilo 24 delovnih kolektivov celjske občine s 589 tekmovalci. Pomerili so se v šahu, rokometu, namiznem tenisu, odbojki, streljanju, malem nogometu in kegljanju. V skupnem plasmaju je zasedla prvo mesto Železarna Štore, drugo Ingrad Celje in tretje Cinkarna Celje. Najboljše ekipe v posameznih panogah so prejele za nagrado praktična darila. J.M.

• SLOV. KONJICE:

ŠAHOVSKI TURNIR

Občinski sindikalni svet v Slov. Konjicah je pred kratkim organiziral šahovski turnir med sindikalnimi podružnicami, v katerem sodelujejo štiri moštva s 24 igralci. V okviru turnirja, ki bo izveden v teku tega meseca, bo vsako moštvo odigralo z vsakim, zmagovalcu pa bo sindikalni svet podelil pokal. V.L.

Le tri telovadnice

Na minulem občnem zboru Občinske zveze za telesno kulturo v Ptujju so med drugim obravnavali tudi vprašanje prostorov za osnovno telesno vzgojo.

V ptujski občini so na 36 šolah, srednjih in vajejskih) le tri telovadnice, medtem ko je otrok, ki obiskuje te šole, preko 12.000. Za telesno vzgojo pa skrbi na vsem tem območju le pet telesnovzgojnih učiteljev. Če bi hoteli ta zaskrbljujoči problem vsaj delno in čimprej rešiti, bi bilo nujno potrebno pošiljati v višje in srednje šole za telesno kulturo več novih kadrov in jih seveda tudi štipendirati.

Med drugimi je v Občinsko zvezo za telesno kulturo včlanjenih 7 športnih društev, ki tekmujejo v raznih panogah, vendar nobeno od teh nima v svojih vrstah vsaj po enega strokovnjaka ali trenerja za katerokoli športno panogo. Zelo zaskrbljujoč je tudi podatek, da štejejo vsa društva, ki so včlanjena v Občinsko zvezo za telesno kulturo, le približno 2900 članov, zato je razumljivo, da so na minulem občnem zboru sklenili, da bo osnovna naloga Občinske zveze za telesno kulturo, da v bodoče čimbolj pomnoži svoje vrste. Telesna kultura naj tudi v ptujski komuni dobi tisto mesto, ki ji pripada v našem družbenem razvoju. Res je sicer, da se da tudi brez telovadnic storiti marsikaj. S tem pa še ni rečeno, da se morajo Ptujčani povsem odreči izgradnji teh prepotrebniš športnih objektov.

F. MEŠKO

Je že tako, da se sleherni izmed nas, ki se imenujemo ljudje, rad osebno uveljavljamo.

Zavoljo tega področja našega značaja smo storili že marsikaj, med drugim tudi tole:

Pri nas smo pred nedavnim zgradili — pod vplivom direktorja tovarne — sodobna in monumentalna tovarniška vrata, hkrati z ograjo in vratarnico. Te pridobitve so ljudske množice poimenovala po direktorju. Denimo, ljudje govorijo: Grem skozi vrata direktorja tega in tega, skakem čez ograjo direktorja tega in tega in tako dalje naprej.

Zgodilo pa se je, da je ta človekova vrlina prešla ozek okvir podjetij in pridobila občinsko pravico tudi v širokem okviru občine.

Pod firmo pridobitnosti oziroma težnje po gospodarskem napredku, je najprej eden od občinskih veljakov — recimo mu Janez — z občinskim denarjem rekonstruiral tisto gostilno na hribu, v kateri smo že kdo ve od kdaj prirejali veselice.

Rekonstrukcija je stala 26 milijonov dinarjev.

Njegov kolega — imenujmo ga Peter —, ki je tako kot prej imenovani, skrbel za napredek svojega ugleda, pa se

Spomeniki

mu je zdelo, da je njegova veljava, s tem — kar je naredil prej omenjeni odbornik — nekoliko oškodovana, je predlagal, naj rekonstruirajo krčmo ob lokalni cesti.

In so jo.

Ta rekonstrukcija je občino veljala 32 milijonov dinarjev, ki pa jih je le-ta — ker takrat ničesar drugega ni gradila, gladko plačala.

Potem se je v prizadevanje za pridobivanje osebne veljave in javnega mnenja vmešal še en naš vodilni tovariš, ki ni hotel zaostati za prvim dnevom in je bil toliko vpliven, da so pod njegovo komando začeli graditi nov hotel.

In so ga zgradili.

Veljal je 130 milijonov dinarjev, ki jih je občina porabila iz svoje blagajne in dobila od kreditov.

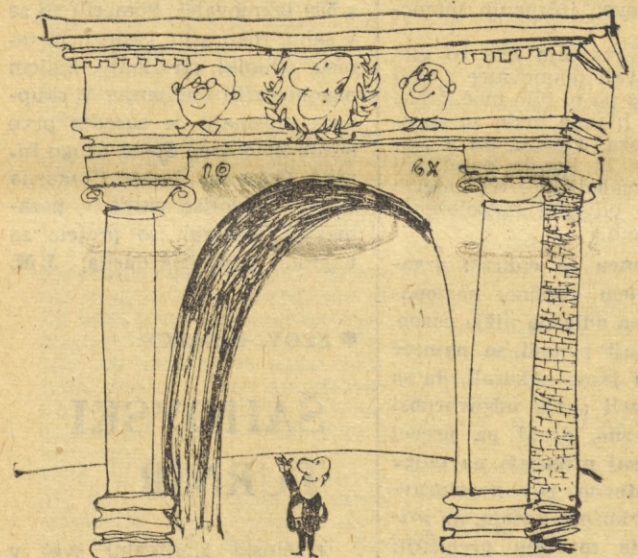
Naslednje leto je imelo gostinsko podjetje, ki ga je rekonstruiral tovariš Janez, 6 milijonov izgube, krčma ob cesti, ki jo je rekonstruiral tovariš Peter, je imela izgube 9 milijonov, hotel, pri čigar rojstvu je botroval tovariš Pavle, pa kar 13 milijonov.

Vso to izgubo so sanirali občani z vsem tistim, kar so občini dali.

Obenem pa so plačevali še anuitete za hotel.

Bili so pridni plačevalci in vse bi bilo lepo in prav in nihče ničesar ne bi dejal, če se ne bi lani rotirali.

In, razumljivo, novi tovariši so si želeli postaviti nove spomenike.

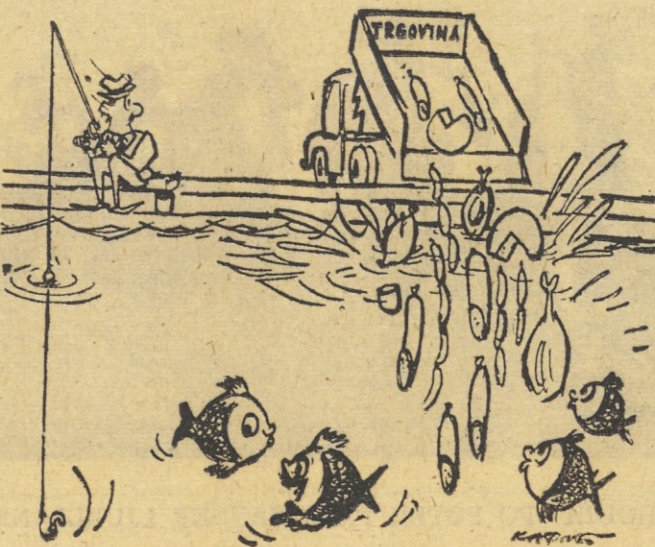
Tisti tovariš, ki je zamenjal Janeza, se je zavzel za rekonstrukcijo stare gostilne pred novim hotelom, oni, ki je nadomestil Petra, bi rad obnovil gostilno pred cerkvijo.

Tretji tovariš, ki je zamenjal Pavla, pa je abstinent in zaradi tega še do zdaj, se pravi v letu dni, ni našel dovolj volje in niti dovolj sredstev, da bi saniral izgubo hotela. Ves ta čas je želel, da bi v občinskem središču zgradili prvo mlečno restavracijo, toda njegovih tovrstnih želja nihče ni hotel upoštevati.

Ker si zavoljo tega vse doslej ni mogel postaviti svoje spomenika, so ga včeraj zjutraj rotirali.

Za razvedrilo in kratek čas

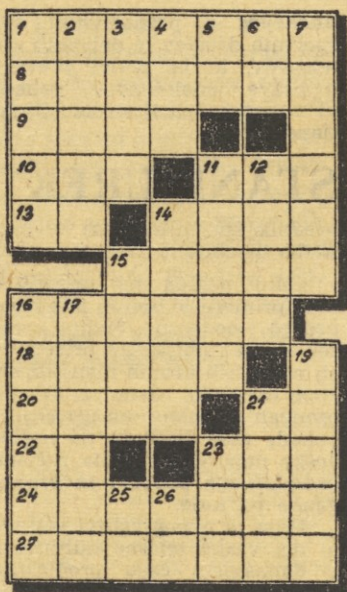

— Ha, ha!

Križanka

Vodoravno: 1. prometno sredstvo; 8. vrsta iglavca; 9. nabrekli, otekline; 10. števniki; 11. življenjsko važna tekočina; 13. japonska dolžinska mera; 14. mesto in luka v Alžiru; 15. nevezana beseda; 16. slovanska boginja smrti; 18. sklepni spev v grških tragičnih zborih; 20. up; 21. pritrdilnica; 22. začetnici imena in priimka slov. mladinskega pisatelja («Bratovščina Sinjega galeba»); 23. baje-slovni bog gozdov, rastlinstva in pastirjev; 24. drug naziv za Turka (množ.); 27. strgalo.

Navpično: 1. vrsta glodalca; 2. izvzeti, pred čim zavarovani; 3. dolžinska mera; 4. rimska boginja jeze; 5. oziralni zaimek; 6. začetnici imena in priimka predsednika skupščine SFRJ; 7. plaz; 11. skandinavska denarna enota; 12. praska; 14. dalmatinski naziv za ribo ježarico; 15. grušč; 16. vodnik, vzgojitelj; 17. snežni zameti; 19. izvleček iz črnslovine, strojilo; 21. okrajšano moško ime; 23. dvorni služabnik; 25. velika ruska reka; 26. osebni zaimek.

REŠITEV PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. livreja, 7. ideal, d, 8. ZIS, 9. ako, 11. Olaf, 13. on, 14. la, 15. Andi, 17. išias, 18. fetiš, 20. amin, 21. SK, 23. ki, 24. avto, 26. trg, 28. Rem, 29. etapa, 31. renegat.

Navpično: 18. faktor.

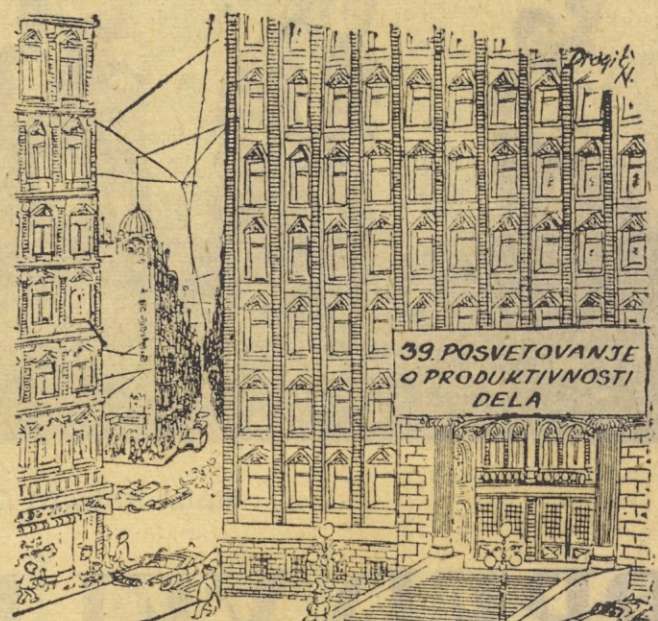
Za dom, službo, dopust, izlet — vedno

PRODAJNI SERVIS

Mladna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

BREZ BESED

Spored RTV Ljubljana za teden od 21. do 27. maja 1964

ČETRTEK

21. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.35 Radijska šola za visjo stopnjo — 9.25 Od Beograda do Moskve — 10.15 Pihalni orkester Radia Leipzig — 10.30 Pet minut za novo pesništvo in P. zdravi mladim risarjem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.15—13.25 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Klavir v ritmu — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.00 Skladatelj Gounod kot simfonik — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer domaćih pesmi in napevov — 20.30 Otvoritev in prvi večer festivala — Slovenska popevka 1964 (prenos z GR) — 22.10 »Izleti« (v svetu klavirske literature s pianistko Dubravko Tomšič-Srebotnjak) — 23.05 Vokalni solisti — 23.20 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PETEK

22. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 8.05 Lahka glasba — 8.30 Križem po Jugoslaviji — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Popularne strani domače simfonije glasbe — 10.15 Prizori iz Gilejeve opere »Adriana Lecouvreur« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači zvoki — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Lahke koncertne skladbe — ce z domače grede — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pozorišči — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Na obisku pri baročnih mojstrih — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesni borbe in dela — 18.30 Pripoveduje nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Godala v ritmu — 20.10 Tedenski zunanji politični pregled — 20.30 Drugi večer festivala »Slovenska popevka 1964« (prenos z GR) — 22.10 Melodije za razpoloženje — 23.10 Plesni orkester Armando Trovajali

SOBOTA

23. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.10—6.15 Napotki za turiste — 6.20—6.35 Nadaljevalni tečaj angleščine — 6.45—6.50 Pregled sportnih prireditvev za nedeljo — 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.35 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Palčkove majske dogodivščine — 9.45 Ritmi Latinske Amerike — 10.15 Domače polke in valčki — 10.35 Madžarske narodne pesmi in plesi — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 V valčkovem ritmu — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.35—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Naši amaterji pojo — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.55 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Veseli zvoki — 20.30 — 23.00 Finale festivala »Slovenska popevka 1964« (prenos z GR) — 23.05 Lepe melodije — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

NEDELJA

24. maja

6.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Slovenske narodne pesmi pojo otroški, mladinski in dekljski zbor RTV Ljubljana — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo (I.) — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 10.30 Popularni izbor češke in domače simfonije literature — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Hammond orgle — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo (II.) — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Glasbeni mozaik — 15.05—19.00 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Znamenite operne predstave: krst Puceljeve opere »Turandot« — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Profili jugoslovanske glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PONEDELJEK

25. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Pesmi o tovarišu Titu — 8.20 Vedra godala — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Prizori iz Gotovceve opere »Ero z onega sveta« — 10.15 Pri mlajših slovenskih skladateljih — 10.35 Naš podilek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Rezervirano za prenos svečanosti ob prihodu štafete mladosti v Beograd — 18.45 Narava in človek — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 — 22.00 Koncert simfonice orkestra RTV Ljubljana — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Melodije za razpoloženje — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

TOREK

26. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Bolgarska zabavna glasba — 10.15 Narodne pesmi sovjetskih narodov — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri pomladni zvoki — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Po domovini — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Prijubljene popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz folklorne Radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkesterske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavne melodije vzhodnonemških skladateljev — 20.30 Iz oper Georga Friedricha Haendla — 21.40 Z orkestrom David Rose — 22.10 Potovanje s popevkami — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Fantasia noturna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

SREDA

27. maja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Bolgarska zabavna glasba — 10.15 Narodne pesmi sovjetskih narodov — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.03 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri pomladni zvoki — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Po domovini — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Prijubljene popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsa dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz folklorne Radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkesterske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavne melodije vzhodnonemških skladateljev — 20.30 Iz oper Georga Friedricha Haendla — 21.40 Z orkestrom David Rose — 22.10 Potovanje s popevkami — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Fantasia noturna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.